

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Adil BİNGÖL

**TÜRK HUKUKU'NDA
KOOPERATİF GENEL KURULU**

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Erdem CAN

Hukuk Anabilim Dalı

Özel Hukuk

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2010

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Hukuk Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ OLARAK kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: .....

Üye (Danışman): .....

Üye: .....

Üye: .....

Üye: .....

Onay: Yukarıdaki imzaların, adigeçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../.....

İmza

.....

..

Müdür

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
AŞ.	: Anonim şirket
B.	: Baskı
b.	: bent
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi
BK.	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
Der. K.	: Dernekler Kanunu
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
G.K. Kom. Yön.	: Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
Huk. Fak.	: Hukuk Fakültesi
HUMK.	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
Koop. K.	: Kooperatifler Kanunu
m.	: Madde
MK.	: Medeni Kanun
Ör. Ana Sözl.	: Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca kooperatifler için hazırlanan ana sözleşme örneği.
R.G.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı

s.	: Sahife
T.	: Tarih
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TTK.	: Türk Ticaret Kanunu
Ünv.	: Üniversite
VUK.	: Vergi Usul Kanunu
Y.	: Yargıtay
YTD.	: Yargıtay Ticaret Dairesi
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Ve sair

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	I
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET (TÜRKÇE)	VIII
ÖZET (İNGİLİZCE)	IX
ÖNSÖZ	X
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM**GENEL KURUL TOPLANTI HAZIRLIKLARI**

§1. TOPLANTIYA ÇAĞRI	3
I. Çağrıya Yetkisi Olanlar	3
II. Çağrı Hazırlıkları	4
A. Gündem ve Gündemin Oluşturulması	5
B. Gündeme Madde Eklenmesi	7
C. Hazirun Cetveli	7
III. Çağrı Usulü	9
IV. Çağrı Usulüne Uyulmaması	10
V. Çağrısız Genel Kurul Toplantısı	11
§2. TOPLANTI YERİ VE ZAMANI	14
I. Toplantı Yeri	14
II. Toplantı Zamanı	14
A. Olağan Genel Kurul	14
B. Olağanüstü Genel Kurul	15
§3. GENEL KURUL TOPLANTISI	15

I. Genel Olarak	15
II. Usuli İşlemler	16
A. Bakanlık Temsilcisi	16
B. Bakanlık Temsilcisinin Görevleri	17
1. Toplantıdan Önceki Görevleri	19
2. Toplantının Açılışı Ve Devamı Sırasındaki Görevleri	19
3. Toplantının Bitiminden Sonraki Görevleri	21
C. Başkanlık Kurulu	22
1. Kurul Başkanının Seçimi	23
2. Başkanın Yetki Ve Görevleri	24
3. Genel Kurul Katibi	25
4. Oy Toplayıcılar	26
III. Katılma, Toplantı, Oy Hakkı Ve Temsil	27
A. Toplantıya Katılanlar	27
1. Ortaklar	27
2. Üst Kuruluş Temsilcisi	28
3. Bakanlık Temsilcisi	28
4. Ortak Olmayan Denetçiler	29
5. Tüzel Kişi Yetkilileri	29
6. Ortak Olmayan Temsilciler	30
7. Diğer Kimseler	31
B. Toplantı	31
1. Toplantının Açılması ve Çalışma Düzeni	31
2. Görüşmelerin Başka Bir Güne Bırakılması	35
a. Erteleme (Kanun veya Sözleşmede Yazılı Şartların Yerine Getirilmemiş Olması)	35
b. Ara Verme (Görüşmelerin Bir Günde Tamamlanamaması)	36

c. Çoğunluğun Veya Azınlığın Talebi ile Erteleme	36
3. Hesap Tetkik Komisyonu	39
C. Oy Hakkı	42
1. Genel Olarak	42
2. Temsil	45
3. Oy Verme	46
4. Oy Hakkı Bulunmayan Kimseler	47
5. Mektupla Oy Verme Ve Temsilciler Toplantısı	48
a. Mektupla Oy Verme	49
b. Temsilciler Toplantısı	49

II. BÖLÜM

GENEL KURUL KARARLARI

§1. GENEL KURULUN ALMAYA YETKİLİ OLDUĞU KARARLAR	52
I. Genel Olarak	52
II. Genel Kurul Kararlarının Sınırları	54
§2. GENEL KURUL TOPLANTI VE KARAR YETERSAYILARI	55
I. Toplantı Yetersayısı	55
II. Karar Yetersayısı	55
A. Olağan Karar Yetersayısı (Normal Karar Nisabı)	55
B. Nitelikli Karar Yetersayısı(Ağırlaştırılmış Karar Nisabı)	57
1. Kooperatifin Dağılması Veya Diğer Bir Kooperatifle Birleşmesine İlişkin Kararlar	60
2. Kooperatif Ana Sözleşmesinin Değiştirilmesi	60
3. Ortakların Şahsi Sorumluluklarının Ağırlaştırılması	

Veya Ek Ödeme Yükümleri Getirilmesi Hakkında Alınacak Kararlar	61
§3. GENEL KURUL KARARLARININ TESCİL VE İLANI	63
§4. GENEL KURUL KARARLARININ TESİRİ	64
I. Genel Olarak	64
II. Ortaklar Açısından	65
A. Ortakların Şahsi Sorumluluklarının Ağırlaştırılması Veya Ek Ödeme Yükümü Getirilmesi Kararları	66
B. Kooperatifin Bir Başka Kooperatifle Birleşmesi Kararları	66
III. Kooperatif Yönetim Ve Denetim Kurulları Açısından	67
A. Bilançonun Tasdiki	67
B. İbra	68
C. Bilançonun Tasdiki Ve İbranın Sonuçları	69

III. BÖLÜM

GENEL KURUL KARARLARININ GEÇERLİLİĞİ

§1. GENEL OLARAK	73
§2. GEÇERSİZ GENEL KURUL KARARLARI	73
I. Mutlak Butlanla Geçersiz Genel Kurul Kararları	73
II. Nispi Butlanla Geçersiz Genel Kurul Kararları	74
A. Yasaya Aykırı Kararlar	75
B. Ana Sözleşmeye Aykırı Kararlar	76
C. İyi Niyet Kurallarına Aykırı Kararlar	77

§3. BOZMA DAVASI	78
I. Bozma Davasının Tarafları	78
A. Davalı	78
B. Davacı	79
1. Ortaklar	79
a. Toplantıda Hazır Bulunan Ortaklar	79
b. Toplantıda Hazır Bulunmayan Ortaklar	81
2. Yönetim Kurulu, Yönetim Kurulu Üyelerinin Ve Denetçilerin Her Biri	82
II. Hak Düşürücü Süre	83
III. Yetkili Ve Görevli Mahkeme	85
IV. Yargılama Usulü	85
V. Teminat	86
VI. İlan	86
VI. Duruşma	86
VII. Bozma Davasının Etki Ve Sonuçları	87
A. Alınan Kararlar Üzerindeki Etkisi	87
B. Bozulabilir Kararların Doğrulanması	88
C. Bozma Hükümü	88
D. Bozma Kararının Sonuçları	89
E. Bozma Kararlarının Tescil Ve İlanı	89
F. Kötü Niyetle Bozma Davası Açanların Sorumlulukları	89
SONUÇ	92
KAYNAKÇA	98
ÖZGEÇMİŞ	101

TÜRK HUKUKUNDA KOOPERATİF GENEL KURULU

Kooperatif genel kurulu 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun “Kooperatif Organları” başlıklı 5. kısmında, 42-54 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Kooperatif genel kurulu ile ortaya çıkan meselelerin çözümünde öncelikle Kooperatif ana sözleşmesi hükümlerine gidilecek, ana sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde Kooperatifler Kanunu hükümlerine bakılacaktır. Kooperatifler Kanununda hüküm bulunmayan hallerde ise, kanunun 98. maddesi uyarınca Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Kooperatifin en yetkili organı olan kooperatif genel kurulu olağan olarak yılda en az bir kez toplanmak zorundadır.

Kooperatif ana sözleşmesinde yasaya aykırı olmamak kaydıyla genel kurul toplantılarına ilişkin hükümler konabilir. Ana sözleşmede hüküm bulunan hallerde bu hükümler uygulanmalıdır. Aksi halde yasa hükümleri geçerli olacaktır.

Genel kurul toplantılarında toplantı ve karar yetersayıları sağlanmalıdır.

Genel kurulda alınan kararlar, yasaya, ana sözleşme hükümlerine, genel ahlak ve adaba aykırı olmamak kaydıyla tüm ortakları bağlar.

Genel kurul kararları aleyhine kooperatif merkezinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesinde bozma davası açılabilir.

Bu kapsamda, kooperatif genel kuruluna çağrı, çağrı şeklindeki usulsüzlükler ve bu usulsüzlüklerin sonuçları, genel kurul toplantısının yapılması, toplantı ve karar yetersayıları, alınan kararların hüküm ve sonuçları, kararların geçersizlik halleri ve başvurulacak kanun yolları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

SUMMARY

Cooperative Cooperatives Law No. 1163 of the general assembly "Cooperative Organ titled 5 section, was held between 42-54 items. Cooperative with emerging issues in the resolution of the general assembly, first cooperative agreement with the provisions of the main destination, the main provisions in the contract are not available to the provisions of the Law on Cooperatives in the state will look. Cooperatives Act provisions not found in the cases, the law 98 accordance with Article of the Turkish Commercial Code provisions relating to joint stock companies will find application areas.

Which is the most authoritative organ of the cooperative as a cooperative in the ordinary general assembly must meet at least once in year.

Cooperative illegal agreement not to be the main general meeting, provided that the provisions can be placed. Main provisions in the contract, these provisions should be applied in the case. Otherwise, the law will be applied.

General Assembly meeting and the decision yetersayıları be provided. Decisions taken at the general assembly, law, the main provisions of the contract, not contrary to public morality and the proprieties, provided that all partners bonds.

Against decisions of the general assembly where the cooperative's headquarters are located in the corruption trial of first instance civil courts may be opened.

In this context, co-operatives in the General Assembly call, call and irregularities in the shape of the results of these irregularities, the general assembly meeting canceled, meetings and decisions yetersayıları, the provisions of the decision and its consequences, the invalidity of the decision to refer cases and legal remedies have been examined in detail.

ÖNSÖZ

Ülkemizde kooperatifler, ticaret şirketleri ile karşılaştırıldığında, en çok karşılaşılan özel hukuk tüzel kişiliklerinden biridir.

Ancak bu yaygınlığı ile paralel olarak uygulamada kooperatiflerle ilgili çok fazla sorun ortaya çıkmaktadır.

Fikrimizce kooperatiflerle ilgili yasal düzenleme ihtiyaca cevap verir nitelikte olmadığı gibi, doktrinde de kooperatiflere dair spesifik konular üzerinde yeterli düzeyde durulmamıştır.

Kooperatif genel kurulu kooperatifin en yetkili karar organıdır. Ancak, uygulamada genel kurulların çoğu kez usulünce yapılamadığına, karar vermeye yetkili olan ortakların yasal haklarını bilgi eksikliği nedeniyle kullanamadıklarına, sırf, genel kurul kararları aleyhine açılan bozma davası için yasada öngörülen 1 aylık hak düşürücü sürenin geçirilmiş olması nedeniyle davaların önemli bir kısmının reddedildiğine veya dava açılmadığına ve böylelikle bir çok kimsenin hak kaybına uğradığına sıklıkla karşılaşılmaktadır.

Bu tez çalışması ile kooperatif genel kurulunu ve genel kurula ilişkin tartışmalı konuları irdeleyerek uygulamaya yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Av. Adil BİNGÖL

Antalya, Ocak 2010

GİRİŞ

Tarihin en eski dönemlerinden beri insanlar tek başlarına üstesinden gelemedikleri yaşam zorluklarına karşı topluluklar oluşturmakta ve birlikte hareket etmek suretiyle bu zorluklara karşı koyabilmektedirler. Kooperatifler, özünde bu temele dayanmaktadır.

Kooperatifçiliğin nazari ve tatbiki gelişiminin başlangıcı 19. yüzyılda başlayan sanayi devrimi olmuştur. Sanayi devrimi sonucu ortaya çıkan büyük ölçekli toplumsal ve ekonomik değişim karşısında ekonomik olarak zayıf duruma düşen bireyler bir araya gelerek karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet yolu ile ihtiyaçlarını gidermeye çalışmışlardır.

Ülkemizde kooperatifler ile ilgili düzenlemeler 1969 yılına dek Türk Ticaret Kanununun 2. Kitabında yer alan Ticaret Şirketleri kısmının altıncı faslında bulunmakta idi. 24.04.1969 T. Ve 1163 s.lı Kooperatifler Kanunu ile Ticaret Kanununda kooperatiflere ilişkin hükümler ilga edilmiştir. Böylelikle kooperatifler, ticaret şirketi niteliğini kaybetmiş tüzel kişilikler haline gelmişlerdir. Ki, son derece yerinde olmuştur.

1163 s.lı Kooperatifler Kanununun 5146 sayılı kanunun¹ 1. maddesi ile değişik 1. maddesi uyarınca, Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.

Tanımdan anlaşılacağı üzere, kooperatiflerin amacı, Türk Ticaret Kanununda düzenlenen ticaret şirketlerinden farklı olarak yalnızca kazanç sağlamak değil, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslekleri icabı ya da geçimleri için gerekli ihtiyaçlarını gerek işgücü olarak ve gerekse parasal olarak sağlamaktır².

Kooperatif, kişilerin tek başlarına elde edemeyecekleri ekonomik menfaatlerin gerçekleşmesi için gönüllü olarak bir araya gelmek suretiyle oluşturdukları, karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet esasına dayalı³ ve isteyeninin dilediği zaman girip çıkabildiği (Açık Kapı İlkesi) bir tüzel kişiliktir⁴.

¹ R.G. 07.05.2004 tarih ve S.25455

² CAN, Mustafa Erdem, Kooperatif Ortaklığından Çıkma ve Çıkan Kişinin Hakları, Gazi Üniv. Huk. Fak. Der. Haziran-Aralık 2007, C.XI, S.1-2, Ankara 2009, s.73.

³ ÇIKIN'ın kooperatiflerin derneksi yapıya sahip olduğu görüşündedir. Yazara göre, "Kooperatifler, gönüllü yurttaşların ve girişimcilerin yeniden bir araya gelerek örgütlenmesi temeli üzerinde oluşmuş, dernekçi bir yapı özelliği taşıyan sosyo-ekonomik birimler olarak ortaya çıkarlar. Onlar, fazla sermayeye gereksinim duymadan insanları istihdam yaratarak zenginlik üreten tek girişim biçimleridir." ÇIKIN, T. Ayhan, Kooperatiflerin Topluma Kattığı Değerler, makale, Aralık 2006, <http://www.elelebizbize.com/t.ayhancikin/detay.php?id=45>, ziyaret tarihi, 01.07.2009

Ülkemizde kooperatif tüzel kişiliğine sıklıkla rastlanmasına rağmen, kooperatif ile ilgili düzenlemelerin kooperatif ortakları ve hatta yöneticileri tarafından bilinmediği de görülmektedir.

Doktrinde de, ticaret şirketleri ile karşılaştırıldığında, kooperatiflere yeterli ilginin gösterilmediği ve kooperatifler ile ilgili bilimsel çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı düşüncesindeyiz.

Tez çalışmamızın amacı, hukukumuzda göre kooperatif genel kurulunu ayrıntılı olarak incelemek suretiyle kooperatif genel kurullarında yol gösterici olarak kullanılacak bir doktrin ve yargı kararları doğrultusunda rehber oluşturmaktır.

Tez çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde kooperatif genel kurulunun toplantı hazırlıkları incelenmiştir. Bu kapsamda kooperatif genel kurulunu çağırmaya yetkili kimseler, çağrı hazırlıkları, çağrı şekli ve şekle uyulmaması, genel kurul toplantı yeri ve zamanı konuları ele alınmış, ardından kooperatif genel kurulunun toplantısının açılması konuları açıklanmıştır. Genel kurul toplantısının başlaması aşamasında Bakanlık Temsilcisi, genel kurul başkanlık kurulu konuları ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu bölümün devamında Toplantıya katılma, toplantının yapılması, temsil ve oy hakkı konuları ele alınmıştır.

İkinci bölümde genel kurulun toplantıdaki kararları ele alınmış, bu kapsamda, genel kurulun almaya yetkili olduğu kararlar, toplantı ve karar yetersayıları, kararların tescil ve ilan ile genel kurul kararlarının etkileri inceleme konusu yapılmıştır.

Üçüncü bölümde ise, genel kurul kararlarının geçerliliği konusuna yer verilmiş ve bu kapsamda genel kurul kararlarının geçerlilik şartları, kararların geçersizlik halleri ve türleri ve kararlar aleyhine açılan bozma davası inceleme konusu yapılmıştır.

Sonuç kısmında ise, tezimizin özeti ve vardığımız sonuçlar üzerinde durularak çalışma sona erdirilmiştir.

---

⁴ AYKAN, Filiz, Kooperatif Üyeliğinden Çıkarılma ve Çıkarılma Kararına İtiraz Davası, Ankara 2007, s.2.

I.BÖLÜM

GENEL KURUL TOPLANTI HAZIRLIKLARI

§ 1. TOPLANTIYA ÇAĞRI

I. Çağrıya Yetkisi Olanlar

Genel kurulu toplantıya çağrıya yetkisi olanlar Kooperatifler Kanunu 43. Madde ve Örnek Ana sözleşme 27. maddede sayılmıştır. Buna göre, genel kurul öncelikle yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Ana sözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ⁵ ve gerektiğinde denetçiler kurulu, kooperatifin ortağı olduğu üst birlik ve tasfiye memurları da genel kurulu toplantıya çağırabilirler. Ancak, genel kurul yukarıda belirtildiği şekilde toplanamadığı takdirde ilgili bakanlık⁶ genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptir (Koop. K. m. 43).

Ayrıca, bunların dışında, Kooperatifler Kanunu 44. Madde ve Örnek ana sözleşme⁷ 27. madde uyarınca, 4 ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının 1/10'unun isteği halinde, genel kurul 10 gün içerisinde yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Azınlığın yapacağı bu başvurunun müştereken ve noter tebligatı ile yapılması gerekir. Yönetim kurulunca bu isteğin zamanında yerine getirilmemesi ve sırasıyla denetim kurulu, kooperatifin ortağı bulunduğu üst birlik ile Sanayi Ve Ticaret Bakanlığına aynı şekilde yapılan başvurulardan da bir sonuç alınamaması durumunda, istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma izni alabilirler.

⁵ POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2005, s.1005 te, "...bu organın zorunlu organların dışında ana sözleşme ile kurulmuş bir organ, mesela bir icra komitesi de olabileceği anlaşılmaktadır. Çünkü Kooperatifler Kanunu Gerektiğinde denetçilerin ve tasfiye memurlarının ve kooperatifin ortağı olduğu üst birliğin de genel kurulu toplantıya çağırabileceğini belirterek, hem bunlara genel yasal çağırma hakkını şarta bağlı olarak (gerektiğinde) tanımıştır, hem de böylelikle yasal organların yetkilerini saptamıştır. Öyle ise, "diğer organlar" deyimi ile genel kurul ve oluşturulan yasal olmayan organlar kastedilmiştir." şeklinde "diğer organlar" tabirine açıklık getirmiştir.

⁶ Koop. K. Ek m. 1 uyarınca, "Bu Kanunda geçen Bakanlık isimleri "İlgili bakanlık" olarak değiştirilmiştir. İlgili bakanlık deyiminden, bu Kanun kapsamındaki tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, diğer kooperatifler ve üst kuruluşlar için de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı anlaşılır."

⁷ Sanayi ve ticaret Bakanlığınca hazırlanan konut yapı kooperatifleri için ana sözleşme örneğidir. Uygulamada bu ana sözleşme değişikliği yapılmaksızın kullanılmakta olup, kooperatif kuruluş aşamasında ya da sonradan yapılan genel kurullarda kanuna aykırı olmamak kaydıyla, kendine özgü değişiklikler yapılabilir.

II. Çağrı Hazırlıkları

Genel kurul olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır. Olağan toplantının her hesap devresi sonundan itibaren 6 ay içinde ve yılda en az bir defa yapılması zorunludur.

Genel kurul, ana sözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır. Toplantı yetersayısı (nisabı) ana sözleşmede gösterilir. Ancak, Yapı Kooperatiflerinin genel kurul toplantılarında ortakların en az ¼'ünün şahsen veya temsilen hazır bulunmaları gerekir. (Kooperatifler Kanunu m. 45, Ana sözleşme ör. m. 33/1-2)

Kooperatifler Kanunu, yasanın öngördüğü sürede kooperatif genel kurulunu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri için cezai yaptırım öngörmüştür. Buna göre, genel kurulu toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar (Kooperatifler Kanunu Ek m.2)⁸.

Genel kurulun üç yıl üst üste 3 yıl yapılmaması kooperatifin dağılma sebebidir (Kooperatifler Kanunu m. 81/6). Ancak, Yargıtay'ın bir kararında belirttiği üzere, yasanın aradığı üç yıl üst üste genel kurulun toplanmaması koşulunun takvim yılı olarak değil, hesap yılı olarak anlaşılması gerekir⁹.

Yapılan veya yapılmayan genel kurullar Sanayi ve Ticaret bakanlığı tarafından takip edilmektedir¹⁰. Bu hususta, sanayi ve ticaret il müdürlükleri görevlidir. Kooperatif, üç yıl üst üste genel kurulun yapılmaması halinde, ilgili bakanlığın mahkemeye müracaatı gerekmeksizin¹¹, kendiliğinden dağılır¹². Kooperatifler Kanunu m. 85/2

⁸ “Sanıklar hakkındaki Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğünün 16.8.2000 günlü suç dosyasında olağan genel kurul toplantısının 3 yıldır yapılmadığı, aynı hususun cevabi yazılarında da belirtildiği, kooperatifler yasasının 81. maddesinde 3 yıl olağan genel kurulun yapılmaması halinde kooperatifin dağıtılacağı düzenlendiği, ana sözleşmenin 85. maddesine göre de ortak sayısının yediden aşağı düşmesi halinde kooperatifin dağıtılacağı belirtildiği cihetle bu hususlar araştırılarak sonucuna göre sanıkların hukuki durumunun tayini gerekir.” (Y.7.CD. 23.06.2003, E.2002/23465, K.2003/5187), Corpus Mevzuat Ve İçtihat Programı, Versiyon 2.0.0.3, bundan böyle Corpus olarak anılacaktır.

⁹ Y.11.HD. 03.05.2005, E.791, K.4631; PARLAR Ali/PARLAR Aynur, Hukuki ve Cezai Sorumluluk Açısından Kooperatifler Kanunu, Ankara 2007, s.828.

¹⁰ ÇEVİK, Kooperatifler Hukuku Uygulaması ve İlgili Mevzuat, Ankara 1999 s.908,

¹¹ Aksi görüş için Bkz. PARLAR Ali/PARLAR Aynur, s.814, Buna göre yazar, ilgili bakanlıkça mahkemeye müracaat edilerek dağılma kararı alınması gerektiği görüşündedir.

¹² “Hasımsız olarak açılan davada Dalaman Asliye Hukuk Mahkemesi’nce verilen 09.04.2002 gün ve 2001/151 - 2002/69 s. kararın Yargıtay’ca tetkiki davacı Bircan G. vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içerisinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Gürkan Gençkaya tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve bütün belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı temsilcileri, kooperatiflerinin kurulmasından sonra hiçbir faaliyeti olmadığını, genel kurul yapılmadığını, 1163 s. Kanun’un 85 nci maddesine göre dağılmış sayıldığına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

uyarınca, dağılan kooperatifin adı Ticaret sicilinden sildirilir. Bu husus ayrıca ilan ettirilir.

Genel kurul toplantı tarihi, yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce ilgili Bakanlığa ve mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir. (Koop. K. m. 45) Yapılacak bu yazılı bildirimde genel kurulda hazır bulunacak temsilci ücretinin maliyeye yatırıldığına dair makbuz da eklenir. (Ör. Ana Sözl. m. 30)

A. Gündem ve Gündemin Oluşturulması

Gündem, genel kurul toplantısında görüşülecek ve karara bağlanacak hususların listesidir. Bir başka deyişle genel kurul toplantısının programıdır.

Olağan genel kurul gündemine şunlar yazılır:

1. Yönetim ve denetim kurulları tarafından verilen raporların okunması
2. Bilanço, envanter ve gelir-gider farkı hesaplarının incelenmesi, onanması veya reddi,
3. Yönetim Kurulu ile denetim kurulu üyelerinin ibrası,
4. Görev süresi biten yönetim ve denetim kurulu üyelerinin yerine yeni üyelerin seçimi,
5. Gelecek yılın bütçe ve faaliyet programının görüşülmesi ve karara bağlanması,

---

Mahkemece, iddia ve dosyadaki belgelere göre, kooperatifin ortak sayısının yediden aşağı düşmesi halinde feshi isteminin ilgili bakanlıkça yapılması gerektiği, davacıların dava açma yetkisi bulunmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

Dava 1163 s. Kanun'un hükümlerine uygun olarak kurulmuş olan Yapı Kooperatifinin hiçbir faaliyette bulunmaması ve genel kurul yapamaması sebebiyle dağılmış sayılmasına karar verilmesi istemine ilişkindir.

1163 s. Kanun'un 81 nci maddesinde kooperatiflerin dağılma sebepleri düzenlenmiş olup, anılan maddeye 3476 s. Yasa ile eklenen 6 ncı bend uyarınca kooperatifin üç yıl ardarda olağan genel kurulunu yapamaması halinde kooperatife genel kurul yapabilmesi için uygun bir süre verilmesine gerek olmaksızın kooperatif kendiliğinden dağılmış sayılacaktır. Anılan maddenin düzenleniş şekline göre de bu davanın ilgili Bakanlık tarafından açılması gerekmemektedir.

Yukarıda açıklanan ilkeler ışığında somut olay incelendiğinde davaya konu kooperatifin 1996 yılında kurulmasından sonra hiçbir faaliyetinin bulunmadığı, genel kurullarını yapamamış olduğu belirlenmiştir. Kooperatifin genel kurul yapamaması sebebiyle yöneticilerinin mahkum oldukları dolayısıyla bu davayı açmada hukuki yararları buldukları kuşkusuzdur. O durumda bu davanın ilgili Bakanlık tarafından açılması gerekli olmayıp, mahkemece için esasına girilmesi gerekirken yazılı olduğu biçimde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan sebeplerle davacı Bircan G. vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın BOZULMASINA, oybirliğiyle karar verildi.”

(Y.11.HD. T: 17.11.2003, E.2003/3954, K.2003/10960) Corpus.

6. Gerekli görülen hususlar. (Ör. Ana Sözl. m. 31/1)

Olağanüstü genel kurul gündemi, çağrının amacına göre tayin ve tespit olunur. (Ör. Ana Sözl. m. 31/2)

Toplantı çağrısına ve ilana gündem yazılır (Koop. K. m.46/1). İlan edilen gündemin tüm ortaklarca anlaşılabilir olması gerekir. Ancak Yargıtay'ın bir kararında da belirttiği üzere¹³, genel başlıklar altında değerlendirilebileceği açık olan hususların tek tek ayrıntılı biçimde gündeme yazılmamış olması gündeme bağlılık ilkesini zedelemeyiz. Böylelikle kooperatif ortaklarının toplantıdan önce görüşülecek ve karar bağlanacak hususlar hakkında toplantı öncesi bilgi sahibi olması sağlanır¹⁴.

Eğer Ana sözleşmede değişiklik yapılmak isteniyorsa, yapılan ilanda yalnızca değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması yeterlidir (Koop. K. m.46/1).

Toplantı gündemi yönetim kurulu tarafından oluşturulur. Ancak azınlığın isteği ile de gündeme madde eklenebilir. Nitekim, Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

¹³ “Dava, davacının ortağı bulunduğu tasfiye halindeki davalı kooperatifin çatı antenlerinin yapımı konusunda yönetim kuruluna yetki veren genel kurul kararının iptali istemine ilişkindir.

Mahkemece, anılan konunun gündemde bulunmadığı 1163 sayılı kooperatifler kanununun 46/3 maddesi hükmüne uygun olarak gündeme de eklenmediği sonucuna varılmış ise de, gündemin 7. maddesindeki “yapılacak imalatların ve bunlara ilişkin ihale yönteminin belirlenmesi” ibarelerinin çatı antenlerinin yapımını da içerdiğinin kabulü zorunludur. Aksi takdirde her bir imalat kaleminin gündemde belirtilmesi gerekir.

Oysa, değinilen genel ifade, her tür imalatı kapsayıcı niteliktedir ve nitekim bu madde kapsamında on ayrı imalat işi görüşülüp karara bağlanmış bulunmaktadır. Çatı antenleri ivedilik ve ertelenmezlik özelliği taşımadığından doğrudan tasfiye amaçları içinde yer almasa da henüz 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'na uygun site yönetiminin oluşmaması bunun yanında birden fazla parselde yayılmış bağımsız bölümler ile ilgili tasarruflarda anılan yasanın uygulanamayacak olması gibi olgular karşısında davalı kooperatif genel kurulunun sözü edilen konu hakkında karar vermeye yetkili olduğunun kabulü gerekir”

(Y.11.HD. 17.04.2003 tarih, E.1741, K.3851) ÇELİK, Salih/LALE, Muktedir, Özetli, İçtihatlı, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, Ankara 2006, s.573

¹⁴ “İlan ve tebliğ edildiği çekişmesiz olan gündemin 8. maddesi “sitede yapılan kanalizasyon şebekesi ve arıtım tesisi ile ilgili olarak bilgi verilmesi ve müzakere edilmesi” şeklindedir. Gündemin ilan edilen şeklindeki konu ve kapsamından yola çıkarak, ortakların toplantı tutanağında yazılı şekilde görüşme yapıp karar alınabileceğini öngörmeleri gerekirdi.

Bu itibarla, gündem maddesinin yeterli fikri vermediği, farklı değerlendirmelere elverişli ve yanıltıcı nitelikte olduğu, diğer anlatımla gündemin gereği gibi ilan ve tebliği edilmediği şeklindeki nitelendirme isabetli olmadığı gibi, 1163 sayılı kooperatifler kanununun 46. maddesinde yer alan gündeme bağlılık ilkesinin ihlalden bahsedilmesi de olanaklı değildir.”

(Y.11.HD. 07.10.2002 tarih, E.4321, K.8742) ÇELİK, Salih/LALE, Muktedir, s.572

B. Gündeme Madde Eklenmesi

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez¹⁵. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmezden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde¹⁶, hesap tetkik komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, anasözleşme ve iyiniyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar veya görüşülmesi istenilen herhangi bir husus ya da hususlara ilişkin gündem maddeleri genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır (Kooperatifler Kanunu m. 46/3)¹⁷.

C. Hazirun Cetveli

Kooperatif ortaklarından genel kurul toplantısında bulunanları gösterir listeye ortaklar cetveli ya da hazirun cetveli denilmektedir. Kooperatifler Kanunu bu hususta hüküm içermemektedir. Bu nedenle Kooperatifler Kanunu 98. Maddesi atfı ile Anonim Şirketlere ilişkin düzenleme getiren Türk Ticaret Kanunu 376. maddesi hükmü uygulama alanı bulacaktır.

Bu hüküm uyarınca, "Genel kurulun toplantı anında hazır bulunan pay sahibi veya temsilcilerinin, ad ve soyadlarıyla ikametgâhlarını ve pay miktarını gösteren ve reis tarafından imza edilen bir cetvel tanzim olunarak ilk reylerin toplanmasından önce hazır olanların görebilecekleri bir yere asılır" (TTK. m. 376, G.K. Kom. Yön. m. 19/1).

Kooperatif yönetim kurulu, her genel kurul toplantısından önce tüm ortakların ortaklık numaralarını, isim, soyisim ve ikametgâhları ile asaleten

¹⁵ "Gündemde olmayan hususların görüşülmesi mutlak butlan nedeni olmayıp, iptal nedenidir" (Y.11.HD. 25.04.2005 tarih, E.2004/7611, K.2005/4158) ÇELİK, Salih/LALE, Muktedir, s.576

¹⁶ "Kooperatifler Kanununun 46. maddesi hükmü uyarınca, kural olarak; gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Anılan yasanın 46/3. maddesi hükmüne göre, gündemde olmayan konular, kooperatife ortak olanların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunması ve genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınabilir"

(Y.11.HD. 23.05.2005 tarih, E.2004/9005, K.2005/5415) ÇELİK, Salih/LALE, Muktedir, s.576

¹⁷ "Kooperatiflerle ilgili en üst kanuni düzenleme olan 1163 s. Kooperatifler Yasasının anasözleşme ile aksi kararlaştırılmayacak amir hükmü olan 46/f.3 maddesine göre, gündemde olmasa bile genel kurul toplantısı sırasında anılan bu hükümde ön görülen nisab dahilinde teklif ve kabul edilmesi halinde yönetici ve denetçilerin azledilerek yerlerine yenilerinin seçilmesi her zaman mümkün bulunduğundan, ilan usulsüz yapılmış olsa bile gündeme sadakat ilkesinin ihlal edilmeyeceği ve yapılan seçimlerin geçerli olduğunun kabulü gerekir." (Y.HGK. 21.06.2000 tarih, E.2000/11-978, K: 2000/1059) Corpus.

ya da temsilen atılacak imza yerlerini içerir bir çizelgeyi hazırlamakla yükümlüdür (G.K. Kom. Yön. m. 19). Bu çizelge ortaklar cetvelidir.

Toplantı ve karar nisaplarının belirlenmesi açısından bu cetvel son derece önemlidir. Ayrıca, genel kurul toplantısına katılma hakkına yönelebilecek itirazların sağlıklı şekilde ileri sürülmesinde ve kararların geçerli şekilde alınıp alınmadığının denetlenmesinde hem ortaklara, hem de bu konuda karar vereceklere uygun hukuki delil oluşturmaktadır¹⁸.

Bu cetvelin altı yönetim kurulunca imzalanır. Uygulamada, genel kurul toplantı yerinin kapısında bulundurulur ve toplantıya katılanlar tarafından imzalanır.

Türk Ticaret Kanunu m. 376 uyarınca, hazirun cetveli toplantı anında hazır bulunan pay sahiplerini (ortakları) veya temsilcilerini göstermek üzere düzenlenir ve ilk oyların toplanmasından önce herkesin görebileceği bir yere asılır.

Hazirun cetvelinin düzenlenme zamanına ilişkin olarak doktrinde farklı görüşler ileri sürülmektedir¹⁹. Çamoğlu, hazirun cetvelinin genel kurul toplantısı açılmadan önce düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır²⁰. Arslanlı'ya göre, hazirun cetveli, toplantıya katılmak isteyen pay sahipleri veya temsilcilerinin genel kurul toplantısına alınmasından sonra düzenlenir²¹. Teoman ise, hazirun cetvelinin düzenlenmeye başlayacağı an ile tamamlanma anını birbirinden ayırmaktadır. Buna göre, hazirun cetvelinin düzenlenmesine toplantının açılmasından ve gündem maddelerinin görüşülmesinden önce başlanmalıdır. Cetvelin tamamlanması ise, ilk oyların toplanmasından önce olmalıdır²².

“Hazirun cetveline, toplantıya sonradan katılanlar ile, toplantıdan geçici olarak ya da tamamen ayrılan ortakların veya temsilcilerinin de gösterilmesi gerekmektedir. Böylece, o genel kurulda toplantı ve karar yetersayısının halen var olup olmadığı kolaylıkla tespit edilebilecektir”²³.

Toplantı boyunca hazirun cetvelinde gerekli eklenti ve düzeltmelerin yapılması, bir başka deyişle cetvelin toplantı boyunca güncel halde tutulması ve korunması yine yönetim kurulunun görevidir. Yönetim kurulu yukarıda

¹⁸ TEOMAN Ömer, Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK. 376), Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim, C.II, 1982-2001, İstanbul 2001, s.406

¹⁹ YİĞİT İlhan, Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi Ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul 2005, s.110

²⁰ ÇAMOĞLU Ersin, Toplantıya Katılanlar Cetvelinin Reis Tarafından İmzalanması Sorunu ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik, İktisat Ve Maliye, Y.1976, C.XXI-II, S.2, s.72-75

²¹ ARSLANLI Halil, Anonim Şirketler, İstanbul 1960, C.II-III, s.33

²² TEOMAN, s.412.

²³ YİĞİT, s.111

açıklandığı şekilde toplantıyı terk ya da toplantıya katılma hallerini kurul başkanına bildirmelidir²⁴

Hazirun cetveli genel kurul divan başkanı ve bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır. (G.K. Kom. Yön. m. 19/son, Ör. Ana sözleşme m. 32)

Hazirun cetvelinin, ortakların incelemesine hazır bulundurulmaması veya herkesçe görülebilecek bir yere asılmaması mutlak butlan yaptırımını gerektirmeyip, o genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliğine yol açar²⁵.

Ortaklar, hazirun cetveline itiraz edebilirler. Bu itiraz, yönetim kuruluna, toplantıya katılanların katılmaya yetkili olmadıkları şeklinde olabilir. Yönetim kuruluna hitaben yapılan itiraz yönetim kurulunca değil, genel kurul tarafından karara bağlanır²⁶.

III. Çağrı Usulü

Kooperatifler Kanunu 45/2. Maddesi gereğince, genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır. Toplantı yetersayısı (nisabı) ana sözleşmede gösterilir. Ancak, yapı kooperatiflerinin genel kurul toplantılarında ortakların en az ¼ ünün şahsen veya temsilen hazır bulunması gerekir. “Böylece ana sözleşmeyle geniş düzenleme olanağı tanınmış, özellikle küçük yerlerdeki kooperatiflerin çağrı merasimine gömülmelerinin önüne geçilmek istenmiştir”²⁷.

Genel olarak, ortaklara taahhütlü çağrı mektubu gönderilir ve usulü dahilinde ilan yaptırılır.

Genel kurula çağrı işlemlerinin genel kurul tarihinden en az 15 gün önce tamamlanması gerekir. Sürenin hesabında ilan ya da davet günü ile toplantı günü hesaba katılmaz. Yani 15 günlük süre toplantı günü ile ilan ve davetiye günü arasında kalan süre olmalıdır.

Ortağa gönderilen taahhütlü mektup şeklindeki genel kurul ilanının ortağa ulaşmaması halinde durum ne olacaktır? Kanımızca, ortak tarafından kooperatife beyan edilen adrese çağrı mektubu gönderilmekle kooperatif yönetim kurulunun sorumluluğu sona erer. Mektubun ortağa adres değişikliği ya da süresinde teslim alınmaması gibi nedenlerle ulaşmaması

²⁴ TEOMAN, s.414.

²⁵ MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2004, s. 94 .

²⁶ TEOMAN, s. 417, 418.

²⁷ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.1005.

halinde, ortağın kendisine genel kurulun bildirilmediği yönündeki itirazı dinlenmemelidir.

IV. Çağrı Usulüne Uyulmaması

Toplantıya çağrıdaki usulsüzlükler konusunda Kooperatifler Kanunu m. 53/1-1 deki düzenleme şöyledir: “Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile Genel Kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovalayan günden başlamak üzere bir ay içinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

Toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı kalarak keyfiyeti tutanağa geçirten veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da Genel Kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulduklarını iddia eden pay sahipleri;”.

Buna göre, çağrıda usulsüzlük yapılması, iptal edilebilirlik yaptırımına tabiidir.

Yargıtay’ın yerleşik içtihatları da, çağrıda usulsüzlük yapılmış olması halinde, o toplantıda alınan kararların yoklukla sakat olmasını gerektirmediği ancak, nispi butlan²⁸ yaptırımına tabi olduğu dikkate alınarak, Kooperatifler Kanunu 53. m. Hükmü bakımından, kanuna, ana sözleşme hükümlerine veya iyiniyet esaslarına aykırı mahiyette karar alınıp alınmadığı saptanarak, sonucuna göre karar verilmesi gerektiği yönündedir²⁹.

Fakat Yargıtay şu hususu ayırık tutmaktadır: “Kooperatifler Kanununa göre genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır. Kanunun yollama yaptığı kooperatif anasözleşmesine göre ortakların davetten mutlaka haberdar edilmelerini sağlamak üzere toplantı gününden en az 30 gün önce keyfiyetin ortaklara bildirilmesi gerekmektedir. Bu koşul tam olarak yerine getirilmemişse, ortada yasaya ve anasözleşmeye uygun bir genel kurul çağrısı olmadığı gibi, bu şekilde toplanan bir genel kurulun varlığından da söz edilemez. Gerçekten, yönetim kurulunca toplantıya katılması arzu edilmeyen ve önemli sayıda bir takım ortaklara çağrı yapılmadan toplanan genel kurulda alınan kararların hukuken himaye görmesi doğru değildir. Ortada usulsüz bir çağrı değil, kanuna aykırılık söz

²⁸ Ayrıntılı açıklama için Bkz. s.74.

²⁹ Y.11.HD. 10.12.2001 tarih, E.2001/7233, K.2001/9738, karar için bkz. corpus.

konusudur. Yasaya ve anasözleşmeye aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan bütün kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Böyle bir toplantıda alınan kararların yoklukla malül olduğunun tesbitini ise, davetin usulü dairesinde yapılmadığını öne süren her ortak isteyebilir.”³⁰

O halde, çağrıda usulsüzlük ve çağrı şeklinde kanuna aykırılık farklı anlamlar içermekte ve farklı sonuçlar doğurmaktadır³¹. Yerleşik Yargıtay kararları ve doktrindeki³² hakim görüşe göre, usulsüz çağrı iptal edilebilirlik (nispi butlan) yaptırımına tabi olduğu halde, çağrıda kanuna aykırılık genel kurul kararlarının yokluğu sonucunu doğurmaktadır.

Usulsüz çağrı, bu çağrının muhatabı olan ortağa genel kurul kararlarının tümünü ya da bir kısmını iptalini dava etme hakkı verir. Haliyle burada ortağın genel kurula katılma ve muhalefet şerhini toplantı tutanağına geçirtme şartı aranmaz³³.

Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere, tek başına toplantıya çağrıdaki usulsüzlük, genel kurul kararlarının iptali nedeni değildir³⁴. İptali istenen genel kurul kararının aynı zamanda yasa, ana sözleşme hükümleri ya da objektif iyiniyet kurallarına aykırı olması gereklidir³⁵.

V. Çağrısız Genel Kurul Toplantısı

“Kooperatifin bütün ortakları toplantıda hazır bulunduğu sürece ve bir itiraz olmadığı takdirde genel kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalmak şartıyla toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir³⁶. Bu gibi kararların ortaklar veya ortakların toplantıda oybirliği ile seçecekleri temsilcileri tarafından imzalanması gerekir” (Koop. K. m. 47, G.K. Kom. Yön. m.13)³⁷

³⁰ Y.11.HD. 19.02.1998 tarih, E.1997/9820, K.1998/596, karar için bkz. ÇEVİK, s.506.

³¹ BOZTOSUN ODMAN Ayşe, Anonim Şirkette Genel Kurulun Çağrı Şekline Uyulmamasının Sonuçları, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, İstanbul 2007, s.372

³² BOZTOSUN, s.392.

³³ BOZTOSUN, s.383.

³⁴ “Usulüne uygun çağrı yapılmadan toplanan şirket genel kurulunun almış olduğu kararın iptal edilmesine ilişkin olan davada, toplantıya çağrıdaki usulsüzlük tek başına iptal sebebi değildir. Davacının toplantıya çağrılmaması, toplantı ve karar nisabını etkilememektedir. Ancak, söz konusu iptal davasının 3 aylık hakedüşürücü süre içinde açılması gerekmekte olup, bu süre geçirildikten sonra açılmış olan, süresinde açılmayan ve koşulları da oluşmayan iptal davasının reddedilmesi gerekir.”

(Y.11.HD. 19.03.2002 tarih, E.2001/10204, K.2002/2499) Corpus.

³⁵ Aksi görüş için bkz. MOROĞLU, s. 98.

³⁶ Aynı yöndeki düzenleme TTK. md. 370 de bulunmaktadır. Buna göre, Anonim şirketler de şartları taşıması halinde çağrısız genel kurul yapabilmektedirler.

³⁷ “Bu maddenin öngörülme amacı, bir kısım Anonim ortaklıklar için herhangi bir menfaati pek fazla korumayan davet merasiminden kurtarmaktır. Aile tipi, küçük-kapalı tip anonim ortaklıklarda genel kurulun davete ilişkin

Öğretide bu şekilde yapılan kooperatif genel kurulları çağrısız genel kurul (doktrinde davetsiz genel kurul da denilmektedir³⁸) olarak adlandırılmaktadır³⁹.

Öyleyse çağrısız genel kurulun şartları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- a. Bütün ortakların toplantıda hazır bulunmaları,
- b. Bir itirazın olmaması,
- c. Toplantıya çağrı usulü dışındaki toplantı hükümlerine aykırılık bulunmaması,
- d. Alınan kararların ortak lar veya ortakların oybirliği ile seçecekleri temsilcileri tarafından imzalanması gerekmektedir.

Tüm ortakların toplantıda hazır bulunup, sonradan bazı ortakların toplantıyı terk etmeleri halinde durum ne olacaktır? Arslanlı ve Moroğlu, terk anından itibaren bir genel kuruldan bahsedilemeyeceği görüşündedirler⁴⁰. Bu durumda, bir tek ortağın dahi genel kurulu terk etmesi halinde genel kurul usulsüz hale gelecek ve alınan kararlar yok hükmünde olacaktır⁴¹.

“Toplantıya katılıp sonradan terk eden ortağın genel kurulun gidişini etkileyebilecek durumda olup olmaması veya temsilci atanmış olması durumu hariç sözlü veya yazılı olarak “beni kurulda var sayınız” demiş olması durumu değiştirmez”⁴².

Kooperatifler Kanunu m. 47 düzenlemesi ile Türk Ticaret Kanunu m. 370 düzenlemesi aynı doğrultuda görünse bile bu hususta bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Kooperatifler Kanunu m. 47, toplantı boyunca tüm ortakların hazır bulunmaları zorunluluğunu açıkça ortaya koymaktadır⁴³. Bu hüküm emredici niteliktedir. Türk Ticaret Kanunu m. 370 düzenlemesine göre ise, ortağın toplantıyı terk etmesi halinde alınan kararların geçerliliği tartışmalıdır⁴⁴.

---

ayrıntılı hükümlere bağlı olmadan bazı şartlar altında toplanıp karar alabilmesi, rahat çalışabilmesi için gereklidir”

TEKİNALP Ünal, Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TTK m.370), İkt. Mal. C. XV, S.4, sh. 156, YİĞİT, Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul-2005, s.105.

³⁸ MOROĞLU, s.100, YİĞİT, s.105.

³⁹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.1004.

⁴⁰ ARSLANLI, s.70,71; MOROĞLU, s. 101.

⁴¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. s.73

⁴² MOROĞLU, s. 101.

⁴³ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 1004; PARLAR/PARLAR, s.528.

⁴⁴ YİĞİT, s. 106, dn. 416, POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 1004.

Ancak, toplantıyı terk eden ortak sonradan tekrar gelirse, toplantı şartları tekrar oluşmuş olur ve geçerli olarak karar alınabilir. Fakat, geri gelen ortağın bulunmadığı sırada alınan kararlar hükümsüzdür⁴⁵.

Genel kurul toplantısının çağrısız yapılabilmesi için gerekli ikinci şart ise, hazır bulunan tüm ortaklarca itiraz edilmemiş olmasıdır. Buradaki itirazın toplantının çağrısız şekilde yapılmasına itiraz şeklinde anlaşılması gerekir⁴⁶. Yoksa toplantıda alınan hiçbir kararın itiraza uğramaması şeklinde anlaşılabilir. Moroğlu, gündemdeki bazı maddelerin görüşülmesine itiraz edilmesi halinde, yalnızca itiraza uğrayan gündem maddelerine ilişkin alınan kararların yokluğunun söz konusu olacağı görüşündedir. Yasadaki emredici hüküm karşısında biz de bu görüşe katılıyoruz⁴⁷.

Kooperatifler Kanunu m. 47 düzenlemesinden, itirazın toplantının her aşamasında yapılabileceği anlaşılmaktadır. Ancak, toplantının başında itirazda bulunulmamış ise, sonradan itirazda bulunulması Türk Medeni Kanunu m. 2/2 tanımı uyarınca hakkın kötüye kullanılması anlamı taşıyacağından, bu hak başta kullanılmamış ise, sonradan kullanılmaması gerekir⁴⁸. Yargıtay da bu görüştedir⁴⁹.

Toplantıya çağrı usulü dışında başkaca toplantı hükümlerine aykırılık olmaması gerekir.

Yasa hükmü, alınan kararların ortaklarca ya da ortakların oybirliği ile seçecekleri temsilcilerince imzalanması gerektiğini ifade etmekte ise de, ortağın yetkili temsilcisinin⁵⁰ de katılması ve kararları imzalaması halinde bu koşulun gerçekleşmiş olacağı kanaatindeyiz⁵¹.

⁴⁵ TEKİNALP, s. 158.

⁴⁶ MOROĞLU, s. 101; POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 1004, İLHAN, s. 106.

⁴⁷ MOROĞLU, s. 102; YİĞİT, s.106.

⁴⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 1004.

⁴⁹ Y.11.HD. 22.04.1988 tarih, E.3438, K.2636, Karar için bkz. MOROĞLU, Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2001, sh.294.

⁵⁰ Bkz. s.44

⁵¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. 1004.

Ş2. TOPLANTI YERİ VE ZAMANI

I. Toplantı Yeri

Koop. K. da genel kurulun toplanacağı yer konusunda herhangi bir düzenleme getirilmemiştir. Genel kurul toplantılarının yapılacağı yer, kooperatif ana sözleşmesinde belirlenebilir.

Kooperatif ana sözleşmesinde de toplantı yeri belirlenmemiş ise, Koop. K. m. 98'deki düzenleme gereği atıfta bulunulan TTK. m. 371 uyarınca genel kurul toplantıları kooperatif merkezinin bulunduğu yerde toplanır.

G.K. Kom. Yön. Uyarınca, toplantı yeri, açık bir adres olarak belirtilmelidir⁵².

II. Toplantı Zamanı

Kooperatif Genel Kurulu en az yılda bir kez olmak üzere dilediği zaman toplanabilir.

Kooperatif Genel Kurulu her hesap devresi sonundan itibaren 6 ay içinde toplanmak zorundadır. Her yıl toplanması zorunlu olan bu genel kurul olağan genel kuruldur. Ancak, olağan toplantının zamanından geç yapılmış olması bozmayı gerektirmez⁵³.

Genel kurul, olağanın dışında, gerekli gördüğü hallerde dilediği zaman toplanabilir. Bu toplantı da olağanüstü genel kurul toplantısıdır.

Şimdi bu toplantıları ayrıntılı olarak inceleyelim.

A. Olağan Genel Kurul

Olağan genel kurul toplantısının her hesap devresi sonundan itibaren 6 ay içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur (Koop. K. md. 45/1).

Hesap devresi VUK. m. 174 de tanımlanmaktadır. Buna göre, "Defterler hesap dönemi itibariyle tutulur. Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve ertesi dönem başında yeniden açılır.

⁵² Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik m. 7.

⁵³ "Genel kurulun geç toplantı yapması, iptalini gerektirmediği gibi, görev süresi sona erse de, yenileri seçilinceye kadar görevleri devam eden yönetimin genel kurulu toplantıya çağırmasında da bir usulsüzlük yoktur"

(Y.11.HD. 16.12.2002 tarih, E.7210, K.11729) ÇELİK, Salih/LALE, Muktedir, s.594

Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır. Yeniden işe başlama veya işi bırakma hallerinde, hesap dönemi içinde bir yıldan eksik olan faaliyet süresi, hesap dönemi sayılır.

Bu Maddeye göre özel hesap dönemi tayin edilenlerin ticari ve zirai kazançları, hesap dönemlerinin kapandığı takvim yılının kazancı sayılır.

Şu kadar ki, takvim yılı dönemi faaliyet ve muamelelerinin mahiyetine uygun bulunmayanlar için, bunların müracaatı üzerine Maliye Bakanlığı 12 şer aylık özel hesap dönemleri belli edebilir.”

” Özel hesap devresi kabul eden kooperatifler⁵⁴ haricindeki kooperatiflerde hesap devresi 1 Ocak günü başlayıp, 31 Aralık günü sona erer.

Bu halde, kooperatif olağan genel kurulu her yıl en geç 31 Haziran tarihinde toplanmalıdır. Özel hesap devresi kabul eden kooperatiflerin olağan genel kurulları ise, belirlenen hesap devresinin sonunu takip eden 6 ay içinde toplanmalıdır.

B. Olağanüstü Genel Kurul

Genel Kurul gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır (Koop. K. m. 45/1). Olağan genel kurul toplantısı dışında yapılan her toplantı olağanüstü genel kurul toplantısıdır. Olağan genel kurulun toplanmasına ilişkin şekil ve esaslar (Çağrı şekli, çağırmaya yetkili olanlar, toplantı gündemi, toplantı ve karar yeter sayıları, vb.) bu toplantıda da geçerlidir.

Ş3. GENEL KURUL TOPLANTISI

I. Genel Olarak

Kooperatif genel kurulu, ilanda belirtilen tarihte ve yerde toplanır. Toplantı yerinin girişinde uygun bir yere konulan ortaklar cetvelinde üyeye ait olan kısım, toplantıya katılan asil veya yetkili temsilcisi tarafından imzalanır. Katılan tüm ortaklar yerlerini aldıktan sonra, toplantı yetersayısı (nisabı) sağlanmış ise bakanlık temsilcisi tarafından toplantı açılır.

⁵⁴ Üretim ya da tarım kooperatiflerince VUK. m. 174/3 uyarınca takvim yılı dışında özel hesap devreleri belirlenebilir.

II. Usuli işlemler

A. Bakanlık Temsilcisi

Genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisini bulundurulması zorunludur. Bakanlık temsilcisinin bulundurulması için toplantının yeri, gün ve saati bildirilmek suretiyle toplantı tarihinden en az 15 gün önce kooperatifi temsile yetkili kişilerce imzalanmış bir dilekçe ile ilgili bakanlığa ve o yerin mülki idare amirliğine başvurulması gerekmektedir (Koop. K. m. 45/3).

Başvuru dilekçesine bakanlık temsilcisine ait yolluğun maliyeye ödendiğine dair dekont da eklenmelidir. Bu talep üzerine mülki idare amirliğince (Ticaret ve Sanayi İl Müdürlüğü) öncelikle, genel kurulu toplantı için çağrıda bulunan kimselerin genel kurulu toplama yetkilerinin bulunup bulunmadığı incelenir.

Kooperatifler Kanunu m. 87 uyarınca, bakanlık temsilcilerden her birine birinci derece kadrolu memur için tespit edilen en yüksek yurt içi harcırahının bir günlük tutarının iki katını geçmemek üzere, ilgili bakanlıkça tespit edilen tutarda ücret ödenir. Bu ücret görevli temsilciye ödenmek üzere kooperatif ve üst kuruluşlarınca genel kurul öncesinde maliye veznesine yatırılır.

Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesi yasal eksiklikleri bulunan bir genel kurulu yasal hale getirmez⁵⁵.

Usulüne uygun müracaat yapıldığı halde, temsilci toplantıya gelmez ise, toplantının yapılması mümkündür (Koop. K. m. 87/7-8). Nitekim Yargıtay da bir kararında “kooperatif genel kurulunun sevk ve idaresi, ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri arasından seçilen başkan ve üyeler tarafından sağlanır. Bakanlık temsilcisinin toplantıda hazır bulunması zorunlu ise de, usulüne uygun müracaat yapıldığı halde, temsilci toplantıya gelmez ise toplantı icrasını temin etmek üzere, mahalli idari amirine durum bildirilir. Temsilci yine gelmez ise bir saat sonunda toplantıya başlanır.”⁵⁶ hükmünü vermiştir.

Yasa hükmü ve Yargıtay kararı doğrultusunda temsilci olmaksızın genel kurul toplantısının yapılması için şu hususlara dikkat edilmelidir:

Bakanlık temsilcisi gecikmiş ise, toplantı saatinden itibaren 1 saatlik bekleme süresine uyulmalıdır. Bu süre içerisinde herhangi bir karar

⁵⁵ Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifler Kanununa İlişkin Bakanlık görüşleri, Ankara 1993, s.80.

⁵⁶ Y.11.HD, 08.11.2003 tarih, E.2000/4489, K.2003/11553, karar için bkz. Corpus.

alınmamalıdır çünkü karar alınması halinde temsilcinin gelişinden sonra bu kararların yeniden ele alınması gerekir.

Bir saat beklendikten sonra toplantıya başlanmış ve temsilci bundan sonra gelmiş ise, bu halde, temsilcinin geliş saati tutanakta gösterilir, kendisi gelmeden önce alınmış kararlar temsilci huzurunda tekrar okunur ve itiraz olamaması kaydıyla tutanağa geçirilir ancak, itiraz olması durumunda bu kararlar hakkında görüşmeler tekrarlanır ve sonuç tutanağa geçirilir.

Temsilcinin saatinde toplantı yerinde hazır olmaması halinde mahalli idare amirine yapılacak bildirim yazılı olarak belgelenmesi ispat açısından uygun olacaktır.

B. Bakanlık temsilcisinin görevleri

Genel kurul toplantıları bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder (Koop. K. m. 87/2). Temsilciler toplantının kanunlara, ana sözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesini denetleme ve temin ile görevlidirler. (Koop. K. m. 87/4)

Bakanlık temsilcisi, toplantı açılmadan önce, genel kurulun toplantıya çağrı şeklini gazete ilanları ve yazılı bildirimleri, çağrının yetkili kurullar tarafından yapılıp yapılmadığını, ortaklar cetvelinin mevzuata uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığını ve bu cetvelin toplantıya katılan ortaklar veya temsilcileri tarafından imzalanıp imzalanmadığını, toplantı yetersayısının (nisabının) sağlanıp sağlanmadığını inceler. Eğer yaptığı incelemelerde herhangi bir usule aykırılık tespit etmezse, genel kurulun açılabileceğini bildirir, şayet toplantının açılmasıyla ilgili bir itiraz olursa bu itirazın katip üye tarafından tutanağa geçirilmesini sağlar.

Toplantı yetersayısı (nisabı) sağlanamamışsa toplantı saati itibariyle makul bir süre daha beklenmeli, bu süre geçmesine rağmen nisabın sağlanamayacağı anlaşılırsa, bakanlık temsilcisi toplantıya çağırarak kurul ile birlikte bu hususa ilişkin tutanak tutar. Buradaki makul süre Kooperatifler Kanunu m. 87/son hükmü de dikkate alınarak bir saatten az olmamalıdır.

Temsilci, toplantı yetersayısı dışında, incelediği diğer hususlarda usule aykırılık tespit ederse bu aykırılığı yönetim kuruluna ve katılan ortaklara bildirir. Bakanlık temsilcisinin bu halde, Kooperatifler Kanunu m. 53 uyarınca genel kurul kararları aleyhine bozma davası açılabileceğini belirterek genel kurul toplantısının usuli eksiklik yada aykırılıkların giderilmesi için ertelenmesine karar verilmesini önerebilir. Ancak temsilcinin bu uyarısına rağmen toplantıya katılanlarca toplantının yapılması yönünde

karar alınır ise temsilci bu durumu toplantı tutanağında açıkça belirtir temsilci toplantıyı re'sen ertelemeye yetkili değildir.

Bakanlık temsilcisinin görevleri ayrıntılı olarak, Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzükte düzenlenmiştir. Buna göre bakanlık temsilcisinin görevleri şu başlıklar altında sıralanabilir⁵⁷:

⁵⁷ Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzükte Bakanlık temsilcisinin tarım satış kooperatifleri ve birlikleri genel kurullarındaki görevleri ayrı bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Buna göre:

Bakanlık temsilcisi, tarım satış kooperatifleri genel kurulunun açılışından önce, açılışında, devamı sırasında ve bitişinden sonra;

- a) Toplantı çağrısının Tarım Satış Kooperatifleri Anamukavenamesi hükümlerine uygun olarak yapılmadığı,
  - b) Toplantıya katılacak ortakların veya temsilcilerinin, Tarım Satış Kooperatifleri Anamukavenamesinde yazılı niteliklere sahip olup olmadıkları,
  - c) Diğer bir ortağı temsilen, ortaklar listesini imzalayan ortağın, yazılı yetkisinin bulunup bulunmadığı,
  - d) Tarım Satış Kooperatifleri Anamukavenamesine göre, ortaklıktan kesin olarak çıkarılanlarla çıkarılanlara ortaklar listesinde yer verilip verilmediği,
  - e) Bakanlığın, tarım satış kooperatifinin kuruluşunu onaylamasından sonra, kuruluş genel kurulunun anamukavenameyi imzalayanlardan biri tarafından toplantıya çağırılıp çağırılmadığı,
  - f) Ortakların 1/10 unun genel kurul toplantısından en az 5 gün önce, gündeme bir Madde eklenmesi dileği ile yaptıkları başvurmanın yerine getirilip getirilmediği,
  - g) Toplantının yönetim kurulu başkanı, yoksa kooperatif müdürü tarafından açılıp açılmadığı,
  - h) Toplantı ve karar nisabında, Tarım Satış Kooperatifleri Anamukavenamesinde yazılı hükümlere uyulup uyulmadığı,
  - i) Gündemin Türk Ticaret Kanununun 369 uncu Maddesinde yazılı hususları ihtiva edip etmediği, görüşmelerin gündeme ve gündem sırasına göre yapılmadığı, varsa, ortaklıktan çıkarılacaklara ilişkin Maddenin, sırasına konulup konulmadığı,
  - j) Seçim yapılmadan ve herhangi bir konu oya konmadan önce, oyların gizli veya açık verilmesi hususunun oylanıp oylanmadığı,
  - k) Kararların ve toplantıda bulunan ortakların adları ile ortaklık numaralarının, sayfaları numaralanmış deftere geçirilip altının genel kurul başkanı ve başkanlık divanı katiplerince imzalanıp imzalanmadığı,
  - l) Bu Tüzüğün 5 inci Maddesinin b ve d; 6 ncı Maddesinin g.o.p ve 7 nci Maddesinin a.b.d fıkraları hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığı,
  - m) Kararların Kooperatifler Kanunu ile Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununa, Tarım Satış Kooperatifi Anamukavenamesine, bunlarda hüküm bulunmadığı takdirde, genel kaidelere, ahlaka ve adaba ve iyi niyet esaslarına uygun olup olmadığı hususlarını incelemekle görevlidir.(md.8)
- Bakanlık temsilcisi Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri genel kurullarının açılışından önce, açılışında, devamı sırasında ve bitişinden sonra;
- a) Toplantı çağrısının Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Anamukavenamesi hükümlerine uygun olarak yapılmadığı,
  - b) Genel Kurulu teşkil eden kooperatifler temsilcilerinin Birlik Anamukavenamesine göre seçilip seçilmediği, seçilenlerin, tarım satış kooperatifleri üyelerinde aranan nitelikleri haiz olup olmadığı,
  - c) Toplantıya katılmaya hak kazanmış olan ortak kooperatifler temsilcilerini gösteren listenin, Türk Ticaret Kanununun 376 ncı Maddesinde kayıtlı olduğu şekilde düzenlenip düzenlenmediği, hazır bulunanların görebileceği bir yere asılıp asılmadığı, listenin ortak kooperatif temsilcileri tarafından imzalanıp imzalanmadığı,
  - d) Ortaklar listesini imzalayan ortak kooperatifler temsilcilerinin, temsilci belgelerini ibraz edip etmedikleri, temsilci belgelerindeki imza veya mührün temsilciyi seçen kooperatife ait olup olmadığı,
  - e) Bakanlığın, birliğin kuruluşunu onaylamasından sonra, kuruluş genel kurulunun ortak kooperatiflerden biri tarafından 10 gün içerisinde toplantıya çağırılıp çağırılmadığı,
  - f) Olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarının açılış ve karar nisabında, Birlik Anamukavelesi hükümlerine uyulup uyulmadığı,
  - g) Karar ve toplantıda temsil edilmiş olan ortak kooperatifler temsilcilerinin adlarının deftere geçirilip, altının genel kurul başkanı ve divan katipleri tarafından imzalanıp imzalanmadığı,

1. Toplantıdan Önceki Görevleri⁵⁸

a) Toplantı çağrısının Kooperatifler Kanunu ve anasözleşme hükümlerine uygun bulunup bulunmadığı,

b) Toplantıya katılmaya hak kazanmış olan ortakları gösteren listenin, Türk Ticaret Kanununun 376 ncı Maddesine uygun şekilde düzenlenip düzenlenmediği, listenin ortaklar veya ortak temsilcileri tarafından imzalanıp imzalanmadığı, hazır olanların görebileceği bir yere asılıp asılmadığı,

c) Anasözleşmede bir ortağı diğer bir ortağın temsil edebileceğine dair bir hükmün mevcut olup olmadığı, varsa, temsilcinin bu yetkisinin bulunup bulunmadığı,

d) Ortaklar listesini asaleten veya temsilen imzalayan ortakların kimliklerini belirten ortaklık senedi veya cüzdanının imza sırasında ibraz edilip edilmediği,

e) Grup temsilcilerinin usulüne uygun olarak seçilip seçilmedikleri,

f) Kanun ve anasözleşme ile tespit olunan yükümlerini yerine getirmemesi nedeniyle yönetim kurulu tarafından genel kurula alınmamasına karar verilen ortakların ve genel kurul toplantı tarihinden en az 6 ay önce ortak olmayanların genel kurula katılacak ortakları gösteren listeye yazılıp yazılmadığı hususlarını incelemekle görevlidir.

2. Genel Kurul Toplantısının Açılışı ve devamı sırasındaki Görevleri⁵⁹

a) Anasözleşmede açılışı yapmakla görevlendirilmiş bir kimse varsa görevi bunun yapıp yapmadığı, anasözleşmede böyle bir kimse gösterilememişse teamüle göre hareket edilip edilmediği,

b) Toplantıya başlanabilmesi için anasözleşmede kayıtlı toplantı yetersayısının (nisabının) mevcut olup olmadığı ve yoklama yapıp yapılmadığı,

---

h) Tüzüğün 6 ncı Maddesinin, d, f, o, p fıkralarıyla 7 nci Maddesinin a, b ve d fıkraları hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığı,

i) Kararların kooperatifler Kanunu ile Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununa, Birlik Anamukavenamesine, bunlarda hüküm bulunmadığı takdirde genel kaidelere, ahlaka, adaba ve iyi niyet esaslarına aykırı olup olmadığı hususlarını incelemekle görevlidir.(m.9)

⁵⁸ Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzük m. 5.

⁵⁹ Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzük m. 6.

c) Başkan anasözleşme ile tayin olunmamışsa, başkanın, divan katiplerinin ve oy toplamakla görevlendirilecek ortakların usulüne uygun olarak seçilip seçilmediği,

d) Gündemin Türk Ticaret Kanununun 369 uncu Maddesine göre düzenlenip düzenlenmediği, görüşmelerin gündeme ve gündem sırasına göre yapılıp yapılmadığı,

e) Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli, hesap komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması hususlarının gündemde olmasa bile, ortaklar tarafından teklif edilmesi halinde, başkanlık divanınca gündeme konulup konulmadığı,

f) Olağanüstü genel kurul toplantısında görüşmelerin genel kurul toplantıya çağırılanların düzenledikleri gündeme göre devam edip etmediği,

g) Kanun ve anasözleşme ile saptanan yükümlerini yerine getirmemesi nedeniyle, yönetim kurulu tarafından genel kurula alınmamasına karar verilen ortakların ve toplantı tarihinden en az 6 ay önce ortak olmayanların genel kurula alınıp alınmadığı,

h) Çağrıya ilişkin hükümlere uyulmadığı takdirde, bütün ortakların genel kurulda hazır bulunup bulunmadığı, bulunanlardan biri tarafından toplantıya itiraz edilip edilmediği ve kararlara ait tutanağın ortaklar veya ortakların oybirliği ile seçecekleri temsilcileri tarafından imzalanıp imzalanmadığı,

ı) Anasözleşmede aksine hüküm olmadığı takdirde genel kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yarısından bir fazlasına itibar edilip edilmediği,

j) Anasözleşmede daha fazla bir çoğunluk aranmamışsa, genel kurulun, kooperatifin dağılması, diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların, mevcudun 2/3 ünün çoğunluğunu sağlayıp sağlamadığı,

k) Anasözleşmede daha fazla bir çoğunluk aranmamışsa, ortağın şahsi sorumluluklarının ağırlaştırılması ve ek ödeme yükümlülüğü kararlarının, bütün ortakların 3/4 ünün rızası ile alınıp alınmadığı,

l) Oyların mektupla bildirilmesi halinde, mektupların usulüne göre incelenip incelenmediği, bu hususla ilgili bir tutanak düzenlenip görevliler tarafından imzalanıp imzalanmadığı,

m) Grup temsilcilerinin oylarını talimata uygun olarak kullanıp kullanmadıkları,

n) Anasözleşmede açıklık olmadığı hallerde, genel kurulda seçim yapılmadan veya herhangi bir konu oya konmadan önce, oyların gizli veya açık verilmesi hususunun oylanıp oylanmadığı,

o) Oylama gizli yapılıyorsa, her ortağa kooperatif mührü ile mühürlenmiş oy pusulası verilip verilmediği, ortağın ortak numarası, adı ve soyadı okunarak oyunu kullanmaya çağırılıp çağırılmadığı,

p) Kullanılan oyların hazır bulunanların huzurunda tasnif edilip edilmediği,

r) Genel kurul kararlarının kanuna, anasözleşmeye, anasözleşmede hüküm olmadığı takdirde, kanunun ihtiyari ve yorumlayıcı hükümlerine, ahlaka ve adaba ve iyi niyet esaslarına aykırı olup olmadığı hususlarını incelemekle görevlidir.

3. Genel Kurul Toplantısının bitiminden sonraki görevleri⁶⁰

a) Toplantı görüşmelerine ilişkin tutanağın okunaklı bir şekilde yazılıp yazılmadığı,

b) Önerge, tutanak ve sair belgelerin genel kurul dosyasına konulup konulmadığı,

c) Toplantıya ilişkin tutanağın, genel kurul başkanı; varsa ikinci başkan ve katipler tarafından imzalanıp imzalanmadığı,

d) Oy tasnif kuruluyla seçilmiş diğer kurulların görevlendirildikleri konularda tutanak düzenleyip düzenlemedikleri ve bunları imzalayıp imzalamadıkları hususlarını incelemekle görevlidir.

Toplantının her ne şekilde olursa olsun sona ermesinin ardından Temsilci, kararlara ilişkin tutanaklar ile toplantıya katılanların listesini imzalamakla yükümlüdür. Temsilci, herhangi bir itiraz ileri sürerek, tutanakları imzalamaktan kaçınamaz ve toplantı sona ermeden genel kurulu terk edemez⁶¹. Bakanlık temsilcisi gerekli imzaları atılmış toplantı tutanağından ve ortaklar cetvelinden en az nüsha alarak toplantı yerinden ayrılır.

Daha sonra Temsilci, kanun ve ana sözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü, görüşmelere ilişkin tutanakta belirtir ve

⁶⁰ Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzük m.7.

⁶¹ Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzük m. 10.

genel kurulun bitiminde, ayrıca, toplantının kanun ve anasözleşme hükümlerine göre yürütülüp yürütülmediği yolundaki görüşünü Bakanlığa bildirir⁶².

C. Başkanlık Kurulu

Kooperatifler Kanunu m. 45/4 hükmü uyarınca, genel kurulun sevk ve idaresi, ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri arasında seçilen başkan ve üyeler tarafından sağlanır.

Bu kurul için uygulamada başkanlık divanı, divan başkanlığı isimleri de kullanılmaktadır⁶³. Bu kurul bir başkan, gerekiyorsa bir başkan yardımcısı, bir katip üye ve kararlaştırılan miktarda oy sayıcı üyeden oluşur. Bu kurula seçilecek başkanlık ve üyelikler için genel kurulda bizzat aday olunabileceği gibi ortaklar tarafından da aday gösterilebilir.

Başkanlık kurulunun katılanlar tarafından mutlaka toplantıda hazır bulunan ortaklar arasından veya kooperatif bir üst birliğe ortaksa üst birlik temsilcileri arasından seçilmeleri gerekir. Başka kimselerden seçilemez⁶⁴. Örneğin, toplantıda hazır bulunan ortağın yakınlarından birinin (eşi, evladı, vs.) veya toplantıya davet edilen kimselerden birinin (müşavir, mülki amir vs.) başkanlık kuruluna seçilmesi mümkün değildir⁶⁵.

Ayrıca, Kooperatifler Kanunu m. 45/son'da yer alan emredici hükmü gereği, ortağı temsilen genel kurula katılan temsilcinin de başkanlık kuruluna seçilmesi mümkün değildir.

⁶² Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzük m.11.

⁶³ YİĞİT, s. 131; İMREGÜN Oğuz, Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989, s.141; TEKİL Fahiman, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1998, s.181; ERİŞ Gönen, Açıklamalı-İçtihatlı, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, s.417.

⁶⁴ GÖKLÜ Cafer Tayyar, Uygulamada Yapı Kooperatifleri, İstanbul 2001, s.189.

⁶⁵ "Kooperatif ortağı olmayan kişi, genel kurul divan başkanlığı görevini yapamaz" (Y.11. HD. 11.10.1996 tarih, E. 6126, 6682 K.); ÇEVİK, s.541.

"Genel kurul toplantısında divan başkanı olarak seçilen G. Kooperatif ortağı olmayıp eşine vekaleten toplantıya katılmış, Koop. K. 45/5 hükmüne uyulmaması nedeniyle genel kurul kararlarının mutlak butlanla malul olduğu iddia edilmiştir.

Genel kurul toplantılarında divan başkanı seçimine ilişkin karar, kamu düzeni ile ilgili olmadığından md. 45/5 hükmüne uyulmamış olması buna ilişkin kararların batıl olmasını gerektirmez. Bu tür kararlar iptali mümkün kararlardandır. Koop. K. md. 53 hükmüne göre genel kurul kararlarının yasa, ana sözleşme ve iyiniyet kurallarına aykırılığı iddiasıyla iptal davası açılabilmesi için karara muhalif kalınarak muhalefet şerhinin tutanağa geçirilmiş olması gerekir. Dava konusu olayda davacı bu koşulları yerine getirmediğinden dava açma hakkı bulunmamaktadır"

(Y.11.HD. 25.12.1996 tarih, E.1996/5943, K.1996/9174); ÇEVİK, s.541

Ancak Yüksek Mahkeme bu kurala uyulmaması halinde toplantının ve toplantıda alınan kararların batıl olmasını gerektirmediği, fakat, iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğu görüşündedir⁶⁶.

1. Kurul Başkanının Seçimi

Genel kurul toplantısına başkanlık edecek kimse ana sözleşmede belirlenmemiş ise, genel kurulca seçilir. Kurul başkanının seçimine ilişkin Kooperatifler Kanunu herhangi bir hüküm içermemektedir. Bu nedenle Türk Ticaret Kanunundaki genel kurula ilişkin hüküm burada uygulama alanı bulmaktadır (Koop. K. m. 98, TTK. m. 375).

Genel kurul başkanı ana sözleşmede tayin edilmiş olabilir. Örneğin toplantıya katılan en yaşlı ortağın kurula başkanlık edeceği ana sözleşmede belirtilmiş olabilir⁶⁷. Bu halde seçim yapılmaksızın genel kurul başkanı görevine başlar.

Ana sözleşmede belirlenen kurul başkanının toplantıya katılmaması veya katılsa dahi başkanlık görevini yürütemeyeceğini bildirmesi halinde, aşağıdaki açıklamalar doğrultusunda kurul başkanı seçimi yoluna gidilecektir.

Yargıtay bu konudaki kararında ortaklık ana sözleşmesinde divan başkanının yönetim kurulu üyelerinden biri olacağına ilişkin hüküm bulunmasına rağmen, yönetim kurulu üyelerinin söz konusu genel kurul toplantısına katılmamalarının objektif iyiniyet kurallarına aykırılık teşkil edeceğini, toplantıda yönetim kurul başkanı veya üyelerinden hiçbiri yoksa, genel kurul divan başkanlığına ortaklardan birinin seçilebileceğini belirtmektedir⁶⁸.

Ancak, şartların değişebileceği de dikkate alınarak ana sözleşmede kurul başkanının belirlenmemesi yerinde olur. Yapılacak her genel kurulda kurul başkanının seçimi yoluna gidilmesi daha demokratik olacaktır.

Uygulamada kooperatif yönetim kurulu başkanının kurul başkanlığına seçildiği görülmektedir. “Bilhassa, olağan toplantılarda bir yıllık faaliyeti

⁶⁶ “1163 sayılı Yasanın 45/5.madde ve fıkrasında genel kurulun sevk ve idaresinin ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri arasından seçilen başkan ve üyeler tarafından sağlanacağı öngörülmüş ise de, Dairemiz uygulaması itibariyle bu yasa hükmünün yerine getirilmemesi hali, toplantının ve alınan kararların batıl olmasını değil, iptallerinin mümkün bulunmasını gerektirmektedir.”

(Y.11. HD. 24.02.1997 tarih, E.1997/290, K.1997/982); Corpus.

⁶⁷ BALLAR Suat, Türk Dernekler Hukuku, İstanbul 1996, s.172; UÇAR Bilal/İMAMOĞLU A. Haydar, Dernek, Kulüp Ve Benzeri Tüzel Kişiler Ve İlgili Özel Kişiler İçin En Son Yenilik Ve Değişiklikleri İle Dernekler Hukuku, Ankara 2001, s.174.

⁶⁸ (Y.11.HD. 27.12.1985 tarih, E.6911, K.7419,), Karar için bkz. ERİŞ Gönen, Açıklamalı-İçtihatlı, Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C.I, Ankara-1987; s. 1088, YİĞİT, s. 133.

hakkında hesap verme durumunda olan yönetim kurulu başkanının genel kurula da başkan olması tavsiye edilecek demokratik bir tutum değildir.”⁶⁹ Ancak, yönetim kurulu tarafından başkan aday teklif edilebilir.

Ancak, genel kurulun toplanması ve yürümesi için gerekli tedbirleri almakla yönetim kurulu görevli olduğundan, kurul başkanı seçilinceye kadar toplantıyı yönetim kurulu başkanı yönetecektir⁷⁰. Doktrinde bazı yazarlar ise, kurul başkanı seçilinceye kadar, yönetim kurulu üyelerinin kendi aralarından seçecekleri bir kişinin başkanlık edeceği görüşündedir⁷¹.

Seçilen başkan yalnızca o genel kurulda divan başkanı olacaktır. Sonraki toplantılarda yeniden başkan seçilmesi gerekir. Genel kurul tarafından, hep aynı kişinin toplantılarda başkanlık etmesi isteniyorsa alınacak genel kurul kararı yeterli olmaz, genel kurul tarafından ana sözleşmede değişikliğe gidilmesi gerekir. Ancak, bu uygulamanın yerinde olmayacağını yukarıda belirtmiş idik⁷².

Genel kurul toplantısı bir sebeple yarıda kalmış ise, kurul başkanı olan kimse, devamı için yapılan toplantıya da başkanlık eder. O kimsenin toplantıya katılamaması halinde yeniden seçim yapılacağı şüphesizdir.

Kurul başkanlığı tamamen ihtiyaridir. Kimse istemediği halde aday gösterilemez, başkan seçilemez, başkanlığa zorlanamaz. Başkan seçilmiş kimse de istediği an başkanlıktan çekilebilir.

2. Başkan'ın Yetki ve Görevleri

Kooperatifler Kanunu kurul başkanının yetki ve görevleri konusunda ayrıntılı hüküm içermemektedir. Bu nedenle Kooperatifler Kanunu m. 98 uyarınca Türk Ticaret Kanununda yer alan düzenlemelere bakmak gerekmektedir. Türk Ticaret Kanunu da bu konuda ayrıntılı düzenlemeye gitmemiş, 138. madde uyarınca Medeni Kanunun derneklere ilişkin hükümlerine atıf yapmıştır. Bu halde Türk Medeni Kanununun derneklere ilişkin hükümleri geçerli olacaktır.

Türk Medeni Kanunu m. 79 uyarınca, seçilen başkanlık kurulu adına başkan, genel kurulu yasa ve ana sözleşmeye uygun olarak yönetir⁷³.

⁶⁹ ÇEVİK, s.540.

⁷⁰ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.403,404.

⁷¹ ARSLANLI, s.40.

⁷² Bkz. s.22.

⁷³ DURAL/ÖĞÜZ, Kişiler Hukuku, 1. Cilt, İstanbul-2001, s.317; OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY, Kişiler Hukuku (Gerçek Ve Tüzel Kişiler), Yeniden Gözden Geçirilmiş Ve Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul 1999, s.232.

Öncelikli olarak toplantı yetersayısının (nisabının) sağlanıp sağlanmadığını kontrol eder. Toplantı yetersayısının sonradan ortadan kalkması halinde, genel kurulu bilgilendirir ve derhal toplantıya son verir.

Toplantıya geç kalan ortaklara izin verilmesi halinde toplantıya katılmalarını sağlar, bu hususu tutanağa geçirir ve imzalarını tamamlar.

Görüşmeler sırasında, söz hakkının verilmesinde tarafsız ve adil davranmalıdır. Söz hakkı, isteklilerin isimleri kayda geçirildikten sonra bu kayıt sırasına göre verilir.

Söz hakkı alanların konuşmalarını gereksiz uzatmalar dışında engellememelidir.

Kararların objektif olarak alınmasını engelleyecek şekilde Genel kurulu şahsi fikirleri doğrultusunda etkileyici ve yönlendirici beyanda yada eylemlerde bulunamaz. Bu yönde hareket etmeye çalışanlara da müsaade edemez.

Gündemde bulunmayan hususların konuşulmasına ya da gündeme usulsüz madde eklenmesi isteklerine engel olur.

Toplantı sırasında usulünce verilen önerileri genel kurulda oylamaya sunar.

Kâtip üyeye toplantıda alınan kararların kaç oyla alındığını, bu karara karşı verilen muhalefet şerhlerini ve bakanlık temsilcisinin geçirilmesini istediği görüş ve itirazlarını toplantı tutanağına yazdırır.

Gündeme bağlılık ilkesini gözetir. Gündemdeki sırada değişiklik yapılması önerilerini genel kurulun oyuna sunar.

Genel kurul toplantısının barış içinde, sakin ve huzurlu şekilde yapılmasını sağlar. Tartışmaların büyümesi halinde tarafları yatıştırıcı şekilde davranmalıdır. Buna rağmen sükûnet sağlanamazsa kolluk güçlerini çağırmalıdır. Ayrıca, toplantıda huzursuzluk yaratanları toplantı salonundan da çıkartabilir.

3. Genel Kurul Kâtibi

Kooperatifler kanununda genel kurul katibine ilişkin bir düzenleme bulunmadığından, kanunun atfıyla, Ticaret Kanunu 375 m. hükmü geçerli olacaktır. Buna göre, "Yönetim kurulu, genel kurul toplantısında verilen

kararlar ve yapılan seçimlerle pay sahiplerinin vaki beyanları geçirilmek üzere bir zabıt tutulmasını sağlar” (Koop. K. m. 98, TTK. m. 375/2)⁷⁴.

Tutanak tutma görevi, başkanlık kuruluna seçilen kâtip üyelere aittir. Katip üye, ana sözleşme ile hangi organ tarafından seçileceği belirlenmemiş ise, genel kurul tarafından, genel kurula katılan ortaklar arasından ve genel kurul tutanağını yazabilecek bilgi ve beceriye sahip, yazısı okunaklı kişilerden seçilir. Bir kâtip üye yeterli olmakla birlikte, gerekli görüldüğü halde, birden fazla da kâtip üye seçilebilir.

Kâtip üyelerin görevleri şöylece sıralanabilir:

Genel kurul tutanaklarının tutulmasını sağlamak,

Genel kurulda görüşülen hususların, alınan kararların, beyanların ve oylamaya sunulan hususların ve seçim sonuçlarının noksatsız olarak ve özetlenmiş şekilde yazmak,

Genel kurula sunulan belgeleri okumak,

Konuşmak için söz isteyenlerin isimlerini sıraya koymak suretiyle kaydetmek,

Ve gereken hususlarda başkana yardımcı olmaktır.

Kooperatifler kanununda, başkanlık kurulunun toplantıya katılan ortaklar arasından ya da üst kuruluş temsilcileri arasından seçileceği belirtilmiş olmakla, kâtibin de başkanlık kurulu üyesi olarak bu şekilde seçilmesi gerektiğinde şüphe yoktur. Ancak, uygulamada, ortak olmasa bile, ortakların toplantıda bulunan yakınları ya da misafirler arasından yazma becerisi iyi olan ve tahsili yüksek kişilerin kâtip üye olarak seçildiği görülmektedir. Böyle bir durumda bu hususun başlı başına genel kurulu batıl hale getirmeyeceğini, iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğunu belirtmiş idik⁷⁵

4. Oy Toplayıcılar

Oy toplayıcılar genel kurul başkanlık kurulu içinde yer alırlar. Görevleri, oylamaya sunulan hususlarda ve seçim sonucuna ilişkin oylama sonuçlarını belirlemek ve sayımı tam ve eksiksiz yapmakla görevlidirler. Ayrıca, ihtiyaç duyulan hallerde de başkana yardımcı olurlar⁷⁶.

⁷⁴ ARSLANLI, s.40.

⁷⁵ Bkz. s.25

⁷⁶ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.403,404.

Genel kurul toplantısının gereksinimine göre bir ya da daha fazla oy toplayıcı seçilebilir.

Katip üyelerin seçilmelerine ilişkin hususlar oy toplayıcıların seçilmeleri için de aynen geçerlidir.

III. Katılma, Toplantı, Oy Hakkı Ve Temsil

A. Toplantıya Katılanlar

Genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip ortakların yanı sıra başkaca kimselerin de katılması gereklidir. Bu kimseleri başlıklar halinde inceleyelim:

1. Ortaklar

Kooperatifler Kanunu m. 36 uyarınca, tüm ortakların genel kurula katılma ve oy kullanma hakları mevcuttur. “Üç ay evvel ortak olmayanlar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Yapı kooperatiflerinde genel kurul toplantılarına katılmak için bu şart aranmaz”.

Buna göre, kooperatif ortağı olan herkes kooperatifin genel kuruluna katılma ve oy hakkına sahiptir. Ancak, bunu tek istisnası, ortaklık sıfatının kooperatif genel kurul tarihinden üç ay öncesinden sonra kazanılmış olmasıdır. Örneğin 1 Haziranda toplanan kooperatif genel kuruluna katılabilmek için en geç 31 Mart itibariyle ortaklık sıfatının kazanılması gerekmektedir.

Yasada “katılmak” ifadesi kullanılmış ise de, bu ifadenin yerinde olmadığı düşüncesindeyiz. Aşağıda açıklandığı üzere, Ortaklık sıfatı olmayan kişilerin dahi genel kurula katılması mümkün iken, kanundaki ifadeden, üç aylık süre nedeniyle oy hakkı bulunmayan ortağın genel kurula katılabileceği, ancak, yalnızca oy kullanamayacağı anlaşılmalıdır.

Ancak, yapı kooperatiflerinde genel kuruldan üç ay önce ortak olma şartı aranmaz (Koop. K. m. 26/cümle 2). Kooperatif ortağı sıfatını kazanan ortak bu tarihten sonraki ilk genel kurula katılma hakkına sahiptir. Örneğin bir yapı kooperatifinde, genel kurul toplantısından bir gün önce ortaklık sıfatını kazanan ortak bu genel kurula katılabilir ve oy kullanabilir.

2. Üst Kuruluş Temsilcisi

Kooperatifler Kanunu m. 45' te genel kurulun sevk ve idaresinin, ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri arasında seçilen başkan ve üyeler tarafından sağlanacağı hükmü getirilmiştir⁷⁷. Kanun hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere, varsa, üst kuruluş temsilcileri genel kurulu sevk ve idare ile görevlidir.

“Kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için, Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kurulur.” (Koop. K. m. 70). İstigal konuları aynı veya birbirleri ile ilgileri olan en az yedi kooperatif bir araya gelerek kooperatif birliği kurabilirler (Koop. K. m.72). Kooperatif birliği de kooperatiftir (Koop. K. m.72/2). Kooperatif birliği oluşturabilmek için kurucu kooperatiflerin ana sözleşmesinde hüküm bulunmalıdır (Koop. K. m.72/1)⁷⁸. Ayrıca, kooperatif birlikleri de kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilirler (Koop. K. m. 76).

Eğer kooperatif üst birlik üyesi ise, kooperatif genel kurulunda, katıldığı üst birlikten bir temsilci bulunmalıdır. Bu temsilci, kooperatifin ortak olduğu üst birlik veya merkez birlik tarafından görevlendirilmelidir. Kooperatif, bir üst kuruluş ortağı değilse, üst kuruluş temsilcisinin genel kurulda bulunma hak ve yetkisi yoktur.

“Üst kuruluş temsilcisinin kooperatif genel kuruluna katılımı ile, kooperatifin üst birlik ile eşgüdümünün sağlanması, üst birlikte görev alan kooperatifçilerin ve istihdam edilen personelin uzmanlık ve deneyimlerinin kooperatiflere aktarılması amaçlanmıştır.”⁷⁹

3. Bakanlık Temsilcisi

Bakanlık temsilcisi ile ilgili olarak yukarıda ayrıntılı açıklamada bulunmuştuk⁸⁰. Bu nedenle yeniden açıklamaya gerek görmüyoruz.

⁷⁷ Bkz. s. 15.

⁷⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.1011.

⁷⁹ ÇALIŞKAN Merdan, Mali Çözüm Dergisi, 2009, sayı:91 s.136.

⁸⁰ Bkz. s. 15.

4. Ortak Olmayan Denetçiler

Denetçilerin (denetim kurulu üyeleri) kooperatif ortağı olması şart değildir (Koop. K. m. 65/2). Denetçiler kooperatif ortakları arasından seçilebileceği gibi, bu görevi yerine getirebilecek bilgi, beceri ve yeteneğe sahip olduğu düşünülen ve kooperatif ortağı olmayan kişilerden de seçilebilir.

Denetçiler her yıl yazılı bir raporla beraber tekliflerini genel kurula sunmaya mecburdurlar.

Denetçiler, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun veya ana sözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı buldukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler.

Denetçiler yönetim ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak, yönetim kurulunda oy kullanamazlar (Koop. K. m. 67).

Denetçiler, ister kooperatif ortakları arasından, isterse ortak olmayan kimselerden seçilmiş olsun, kooperatif genel kuruluna katılmak ve denetim kurulu raporunu ve tekliflerini genel kurula sunmak zorundadırlar. Aksi halde, "...56 ncı maddenin ikinci ve dördüncü fıkralarına, 66 ve 67 nci maddeye aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının denetim kurulu üyeleri bir aydan altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar." (Koop. K. Ek m. 2)

Yalnız şunu hatırlatmak gerekir ki, kooperatif ortağı olmayan denetçilerin genel kurulda oy kullanma hakları yoktur.

5. Tüzel Kişi Yetkilileri:

Kooperatifler, gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulabilir (Koop. K. m.1, 9)⁸¹. Kooperatif ortağı olan tüzel kişilerin genel kurulda söz ve oy kullanma hakkı tüzel kişi adına yetkilileri gerçek kişiler tarafından kullanılır. Bu yetkililerin kooperatif ortağı olmaları gerekmez. Ancak, gerçek kişi olarak kendileri de kooperatif ortağı olabilirler.

Genel kurula, ortak tüzel kişiyi temsilen yalnızca bir ortak katılabilir. Eğer tüzel kişiyi temsile birden fazla kişi yetkili ise, bunlardan yalnızca biri görevlendirilerek genel kurula katılmalıdır. Böylelikle, genel kurulda ortak tüzel kişi temsilcilerinin kendi aralarında anlaşmazlığa düşerek oy hakkının

⁸¹ Ticari ortaklıkların kooperatif ortağı olmaları 07.05.2004 Tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5146 S.lı Kooperatifler Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile sağlanmıştır.

kullanımının engellenmesi amaçlanmaktadır. Genel kurula katılacak temsilcinin önceden toplantıya çağırana bildirilmesi gerekir.

6. Ortak Olmayan Temsilciler

“Anasözleşmede açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle Genel Kurul toplantısında oyunu ancak başka bir ortağa kullandırabilir. Bir ortak Genel Kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.

Üye sayısı 1000 in üstünde olan kooperatiflerde anasözleşme ile her ortağın en çok 9 olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülebilmektedir. Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz” (Koop. K. m. 49).

Bakanlıkça hazırlanan örnek anasözleşmede bu yönde hüküm bulunduğundan (Ör. Ana sözl. m.24) ve çoğunlukla kooperatiflerce bu ana sözleşme esas alındığından, uygulamada sıklıkla karşılaşıldığı üzere, genel kurula bir sebeple katılamayan ortağın, kendisini temsilen genel kurulda bulunmak ve oy kullanmak üzere, başka bir ortağa veya ortak olmasa dahi eşine ya da 1. derece hısımlara (ana, baba, reşit evlat, kayın valide, kayın baba, gelin, damat) yetki verebilir. Bunun için kooperatif ana sözleşmesinde açık hüküm bulunmalıdır. Bu niteliği haiz kişilerin haricinde bir başka kimseye temsil yetkisi verilemez. Örneğin, ortağın avukatı ya da 1. dereceden olmayan bir akrabası genel kurulda yetkilendirilmek suretiyle oy kullanamaz.

Bir diğer husus, bir ortağın yalnızca bir ortağı temsil edebilmesidir. Böylelikle, temsil yetkisi bulunan bir ortağın biri temsilen, diğeri kendi adına olmak üzere en fazla iki oy hakkı olabilir. Ancak, bunun istisnası üye sayısı 1000 den fazla olan kooperatiflerde mevcuttur. Ortak sayısının 1000 in üzerinde olması halinde, bir ortak, başkaca en çok 9 ortağı temsil edebilir. Bu durumda bir ortak, temsilen kullandığı oylarla birlikte en çok 10 oy hakkına sahip olabilecektir.

Ancak, Kooperatifler Kanunu m. 49’un son cümlesi tartışmalara neden olmuştur. Maddede bir ortağın en çok 9 ortağı temsil edebileceği belirtilmiş iken, ortak olmayan temsilci için böylesine bir sınırlama getirilmemiştir. Böylelikle, maddenin lafzi yorumundan örneğin 10 evladı kooperatif ortağı olan, ancak kendisi ortak olmayan bir babanın 9 sayı sınırı aranmaksızın bu sayıda temsil hakkına sahip olabileceği düşünülebilir. Bu yorum, madde gerekçesi de dikkate alındığında kanunun amacına ve ruhuna ters düşen bir yorumdur. Bu nedenle, ortaklar açısından geçerli olan temsilde sayı sınırı, ortak olmayanlar için de geçerlidir. Örneğin, Üye sayısı 1000’in altında ise

ortak olmayan bir baba, ortak olan en çok bir evladını, 1000'in üstünde ise en çok dokuz evladını temsil edebilecektir.⁸²

7. Diğer Kimseler

Ortaklar ve yukarıda sayılanlar dışında başka kimselerin de genel kurula çağrılmaları ve katılmaları mümkündür. Bu kişiler, doğrudan kooperatif faaliyetleri ile ilgisi olan, bir kısım faaliyetlerini yürüten kişiler olabileceği gibi, dolaylı olarak ilgisi olan, bilgi ve tecrübesinden faydalanılabilecek kişiler de olabilir.

Örneğin, kooperatifin inşaat işlerini yürüten müteahhit veya taşeron, kat karşılığı inşaat sözleşmesine göre bina inşa ediliyorsa arsa sahipleri, kooperatifin muhasebe işlerini yürüten mali müşavir veya hukuksal işlerini yürüten veya danışmanlık yapan avukat genel kurula katılabilir.

Bunların dışında kooperatifin amaç ve faaliyetleri ile ilgili olarak sunum veya tanıtım yapacak kimseler de genel kurula katılabilir. Örneğin kooperatifin kredi kullanması söz konusu olduğu takdirde banka yetkilileri, bazı işler taşeronla yaptırılacak ise iş için istekli taşeron firmaların yetkilileri vs. genel kurula katılabilirler.

Bu husus, pratikte sıklıkla uygulanmakla birlikte, bu kişilerin genel kurula katılmalarına ilişkin olarak kanunda her hangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunda aksine hüküm olmadığından herhangi bir engel de yoktur. Ancak bu kimselerin kendi faaliyetleri ve kendilerinden istenen açıklamalar dışında genel kurulda söz hakkı, idare veya oy hakları olamaz.

B. TOPLANTI

1. Toplantının Açılması ve Çalışma Düzeni

Genel Kurul Başkanı ana sözleşme ile belirlenmiş ve toplantıda hazır bulunuyor ise, bu kişi toplantıyı açmaya yetkilidir⁸³. Bazı yazarlar aksi görüştedir. Bu görüşe göre, genel kurul toplantısının açılmasında görevli ve yetkili organ yönetim kuruludur. Genel kurul toplantısının açılması, yönetim kurulunun genel kurulla ilgili görevlerinden bir tanesidir. Hazirun cetveline göre toplantı yetersayısının var olduğunu tespit eden yönetim kurulu, genel kurul toplantısı ile ilgili belgeleri komiserine sunar. Komiserin yönetmeliğe göre yaptığı incelemenin ardından toplantının açılabilmesi ve müzakerelerin

⁸² Aksi görüş için bkz. ÇALIŞKAN, s. 138.

⁸³ ARSLANLI, s.40; İMREGÜN, s.141.

başlayabilmesi için şartların tamam olduğunu beyan etmesinden veya bu hususun toplantı zaptına yazılmasından sonra, yönetim kurulu başkanı veya başkan vekili yahut yönetim kurulunun aralarından seçeceği bir üye toplantının açılmasına karar verecek, bu durumu ve müzakerelere geçilebileceğini genel kurula açıklayacaktır. Genel kurul toplantısına davetin başka bir organ tarafından yapılması halinde toplantıyı açma görev ve yetkisi, daveti yapan organın başkanına, başkan vekiline veya aralarından seçtikleri herhangi bir üyesine ait olacaktır. Yani bu görüşe göre, genel kurul toplantısını açmaya yetkili organ veya kişi daveti yapan organdır⁸⁴.

Ana sözleşme ile genel kurul başkanı belirlenmemiş veya belirlenmesine rağmen toplantıya gelmemiş yahut başkanlık görevini kabul etmek istemiyor ise yönetim kurulu başkanı⁸⁵ veya yönetim kurulunun aralarından seçecekleri herhangi bir üyesi genel kurul toplantısını açmaya yetkili ve görevli olacaktır⁸⁶.

Genel kurul başka bir organın daveti üzerine toplanmış ise, bu halde daveti yapan organın veya azınlığın kendi aralarından seçecekleri bir kişi tarafından toplantı açılacaktır⁸⁷.

Genel kurulun açılmasından sonra, yukarıda açıklandığı şekilde genel kurul başkanlık kurulu seçimi yapılacaktır. Başkanlık kurulu daha önce incelendiğinden burada ayrıntıya girmiyoruz⁸⁸.

Genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesinin geçerli olduğunu yukarıda belirtmiştik (Koop. K. m.46).

Genel Kurulun işleyişine ilişkin hükümler Türk Ticaret Kanunu m. 360-398 arasında bulunmaktadır. Bu hususlar ayrıca G.K. Kom. Yön. İkinci kısım, Üçüncü bölümde "toplantının yapılması" başlığı altında düzenlenmiştir⁸⁹.

Bu hükümlere göre, kurul başkanı görüşme öncesinde gündem maddeleri üzerinde söz almak isteyenleri, görüşme başladıktan sonrada sıradaki gündem maddesini görüşmeye başlamadan önce, madde üzerinde söz almak isteyenleri tespit eder. Tespit edilen bu kimselerin isimleri sırayla kâtip üye tarafından tutanağa kaydedilir. Bu sıraya göre söz alanların isimleri okunur. Söz hakkı sırasında yönetim kurulu üyelerinin öncelik

⁸⁴ DOMANIÇ Hayri, TTK Şerhi II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul 1988, s.840; ERİŞ Gönen/ULUSOY Yılmaz, Kooperatifler Kanunu ve Vergilendirme, Ankara 1993, s.469.

⁸⁵ İMREGÜN, s.141; TEKİL, s.281; TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, s.404.

⁸⁶ ARSLANLI, s.40.

⁸⁷ ARSLANLI, s.40; DOMANIÇ, s.840; İMREGÜN, s.417; YİĞİT, s.128.

⁸⁸ Bkz. s.21.

⁸⁹ YİĞİT, s.138.

hakkı vardır. İsimleri kaydedilen ve söz hakkı bulunan ortaklar kendi aralarında konuşma sıralarını birbirlerine verebilirler.

Gündem maddeleri genel kurul toplantısının çağrı işlemlerinde ilan edilmiş sıraya göre görüşülür. Söz isteyenler bu sıraya uygun konuşmak zorundadır. Gündemde olmayan konu üzerinde ya da, henüz görüşme sırası gelmemiş gündem maddesi üzerinde konuşulmak istenmesi halinde konuşmacı, kurul başkanı tarafından engellenmelidir.

Gündemdeki bir maddenin çıkarılması, gündemdeki maddelerin sırasının değiştirilmesi ve gündeme madde eklenmesi başkanın yapacağı oylama sonucu genel kuruldan alınacak onaya bağlıdır.

Usuli konular diğer işlerden önce görüşülmelidir. Görüşmeler sırasında yapılan konuşma kurul başkanlığına ve genel kurula hitaben kürsüden yapılır. Konuşma kısa sürecekse başkan, ortağa bulunduğu yerden konuşma izni verebilir.

Konuşma yazılı ise kürsüden okunabileceği gibi başkanın izniyle başkanlık kurulundan bir üye tarafından okunmasında mümkündür.

Görüşmeler sırasında yönetim kuruluna soru sormak isteyenler buldukları yerden soru sorabilirler. Sorular konuşmaların bitiminden sonra sırayla sorulur.

Konuşmacının sözü kimse tarafından kesilmemelidir. Ancak, başkan konuşmacının konu dışına çıktığı veya konuşmasının hakaret içerdiği gibi uyarılarla konuşmacının sözünü kesebilir. Başkanın bu yetkisini keyfi olarak ve kötüye kullanmaması gerektiği şüphesizdir. Bir başka kimse konuşmacının sözünü kesmeye çalıştığı takdirde kurul başkanı tarafından engellenmelidir.

Görüşmeler sırasında kaba ve kırıcı sözlerle konuşan konuşmacıyı başkan derhal uyarmalıdır. Konuşmacının bu üslubunda ısrarcı olması halinde kürsüden ayrılmaya davet eder. Bir ortağın fikirlerini özgürce ileri sürmesine veya yönetim kurulunu ve faaliyetlerini eleştirmesine ve bu suretle kendisi gibi düşünen bir grup oluşturmasına hiçbir engel yoktur. Ancak bu özgürlüğünün sınırı yukarıda belirtilen gündem, ahlak ve iyi niyet kurallarıdır.

İki kez uyarılmasına rağmen konu dışında yada uygun olmayan üslupla konuşmaya devam eden kürsüdeki konuşmacının konuşmaktan men edilmesi hususu genel kurulun oyuna sunulabilir.

Şahsına yönelik sataşma bulunan veya hiç öne sürmediği halde yada öne sürdüğünden farklı bir görüş kendisininmiş gibi gösterilen ortak

başkandan izin alarak açıklama yapabilir ve hakkındaki iddialara cevap verebilir.

Başkan ve diğer kurul üyeleri kurulda buldukları sürece tartışmalara katılamazlar, görüşlerini açıklayamazlar. Ortaklar ile karşılıklı görüşme yapamazlar. Görüşmelere katılmak isteyen başkanlık kurulu üyeleri veya başkan kuruldaki yerini bir başka kişiye bırakmak zorundadırlar.

Başkan görüşmeler sırasında tarafsız davranmalıdır⁹⁰. Başkanın bu yükümlüğünü ihlal etmesi halinde muhalefet şerhini tutanağa geçirten ortak için Koop. K. m. 53 uyarınca alınan kararların iptalini isteme hakkı doğar⁹¹.

Başkan oylamaya geçmeden önce kabul veya red oylarının sonuçlarını kısaca kurula açıklamalıdır. Ana sözleşmede başkaca bir usul ön görülmemiş ise toplantıya katılanlar listesinde ki sıraya göre ortakların isimleri ayrı ayrı okunur ve ellerinde ki yazılı oy pusularının oy toplayıcılara verilmesi veya toplantı yerinin belirli bir köşesine önceden kurulmuş kutu ya da sandığa atmaları sağlanır. Oylama, işaretle (el kaldırma suretiyle) de yapılabilir. Oylama işleminin sona erdiği başkanlık kurulu tarafından açıklandıktan sonra hiçbir ortak oy kullanamaz.

Görüşmeler sırasında tartışmalar büyür ve kavgaya dönüşür ise başkan yüksek sesle kavganın sona erdirilmesini, aksi halde toplantıya ara vereceğini ihtar eder. Buna rağmen kavga ve gürültünün devam etmesi halinde kolluk güçlerinden yardım isteyebilir, oturuma ara verebilir veya görüşmelerin uygun şekilde devam etmeyeceğini görüşünde ise diğer başkanlık kurulu üyeleri ile görüşerek ve durumu genel kurula açıklayarak toplantıyı erteleyebilir.

Toplantı yetersayısı (nisabı) sağlanmış ve görüşmelere geçilmiş ise de, gündemde ki bir madde daha yüksek bir toplantı nisabı gerektiriyorsa o madde üzerinde görüşmeye başlamadan önce başkan toplantı nisabını yeniden tespit eder. Eğer o gündem maddesi için gerekli toplantı nisabı oluşmamış ise o madde için görüşmeler başlatılamaz ve durum tutanağa geçirilerek diğer gündem maddesine geçilir.

Genel kurul görüşmeleri sırasında başkan, genel kurulun onayını almak suretiyle yemek ve dinlenme arası verebilir. Eğer toplantı geç saatlere kadar devam ederse yine genel kurul onayı ile ertesi güne de bırakabilir. Bu halde genel kurul ertesi günün aynı şekilde toplanır. Yeni bir seçim yapılmaksızın başkanlık kurulu görevine devam eder.

---

⁹⁰ MOROĞLU, s.101.

⁹¹ MOROĞLU, s.101.

Görüşmeler sırasında önce gündem maddesi ya da teklif üzerinde konuşmak isteyenlerin olup olmadığı sorulur. Bu esnada toplantıya katılan ortaklardan veya temsilcilerinden her biri başkanlık kurulundan izin alarak konuşma yapabilir.

Görüşmelerin uzaması halinde görüşme konusu tekliflerin yanında ve karşısında ki konuşmalardan sonra verilen görüşmelerin yeterliliğine dair önerge oya sunulur. Önergenin oylamada kabul edilmesi halinde görüşme bitirilir ve teklif oylamaya sunulur. Teklifler üzerindeki konuşmalar başkanlık kurulu tarafından adil davranma ilkesine aykırı olmamak kaydıyla belli bir süreyle sınırlanabilir.

Toplantıdaki görüşmelerde konuşma yapabilmek için oy hakkının bulunması gerekmez. Toplantıya katılma hakkına sahip olup oy hakkı bulunmayan kimselerde teklifler üzerine konuşabilirler.

Genel kurul toplantı gündemlerinde çoğunlukla gündemin son maddesi olarak dilek ve temenniler başlıklı madde eklenmektedir. Gündemin bu kısmında isteyen ortaklar kooperatif faaliyeti olarak istek ve önerilerini dile getirirler. Bu kısımda ileri sürülecek öneriler birer temenni niteliğindedir. Bu öneriler hakkında genel kurul tarafından karar alınması halinde yönetim kurulunca yerine getirilmesi zorunlu faaliyet halini alırlar. Ancak Çevik aksi görüştedir⁹².

2. Görüşmelerin Başka Bir Güne Bırakılması

a. Erteleme (Kanun veya ana sözleşmede yazılı şartların yerine getirilmemiş olması)

Kanun ve ana sözleşmede yazılı şartların yerine getirilmemiş olduğunun anlaşılması halinde yerine getirilmemiş olan bu şartların sağlanması için toplantı bir başka güne bırakılır⁹³. Bu şartlar: toplantı nisabının sağlanamaması, toplantıya çağrı şeklinin usule uygun olması, ortaklar cetvelinin usulüne uygun şekilde hazırlanmamış olması bilanço, yönetim kurulu faaliyet raporu ve denetim kurulu raporu hazırlanmamış olması veya hazırlandığı halde toplantıdan en az 15 gün öncesinden itibaren ortakların incelemesine hazır bulundurulmamış olması (Koop. K. m. 24/1) gibi sebepler olabilir. Bu sebeplerden biri bakanlık veya kurulu toplantıya çağırılar tarafından tespit edilebilir. Bu halde toplantı bu eksikliklerin

⁹² Aksi görüş için bkz. ÇEVİK s. 546.

⁹³ TEKİL, s. 281; ÇEVİK, s.705.

⁹³ YİĞİT, s.182.

giderilmesi için toplantı bir başka tarihe ertelenebilir. Toplantıda yukarıda belirtilen şartların eksik olması halinde bu toplantı hiç yapılmamış kabul edilir.

Erteleme halinde, yeniden yapılacak çağrı yine genel kurulun toplantıya çağrı şekline tabidir.

b. Ara Verme (Görüşmelerin bir günde tamamlanamaması)

Genel kurul toplantısının başladığı gün görüşmelerin uzaması ve geç saatlere kadar tamamlanamaması halinde başkanlık kurulu re'sen veya teklif üzerine toplantının ertesi günü bırakılması hususunu genel kurulun oyuna sunabilir. Oylama sonucunda toplantının ertesi güne bırakılması kararı alınabilir⁹⁴. Bu durumda toplantı yarıda kalmış olduğundan ve toplantının devamı hemen ertesi günü sağlanacak olduğundan ertesi günkü toplantı için yeniden ilan ya da davetiye ye gerek yoktur. Buna öğretide genel kurul toplantısına ara verilmesi denilmektedir⁹⁵.

Bu sebebe bağlı olarak toplantının ertesine güne bırakılmış kararı verilmiş ise, yarım kalan bu toplantının ertesi günü devam ettirilmesi zorunludur. Birkaç gün ara verilemez. Toplantının ertesi günkü devamında toplantı yetersayısı (nisabı) sağlamaz ise kalan maddelerin görüşülmesine geçilmez ve toplantı sona erdirilir.

c. Çoğunluğun veya Azınlığın Talebi İle Erteleme

Ekseriyetin veya azınlığın isteği üzerine genel kurul toplantısı geriye bırakılabilir.

“Bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere, ekseriyetin veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azlığın talebi üzerine bir ay sonraya bırakılır; keyfiyet 368 inci maddede yazılı olduğu üzere pay sahiplerine bildirilir ve usulü dairesinde ilan olunur. Bununla beraber azlığın talebi üzerine bir defa tehir edildikten sonra tekrar müzakerelerin geri bırakılması talebolunabilmek için bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahatın verilmemiş olması şarttır.” (TTK. m.377)

Bilançonun tasdiki hakkında görüşmeler esnasında azınlığın (TTK. m. 366) talebi ile genel kurul toplantısı bir ay sonrasına ertelenebilir. Buna göre:

⁹⁴ İMREGÜN, s.45; TEKİL, s. 281; ÇEVİK, s.705.

⁹⁵ YİĞİT, s.182.

- Görüşmelerin bilançonun tasdiki hakkında olması,
- Toplantıda hazır bulunanların ekseriyeti veya dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının 1/10 unun isteği (buradaki ortak sayısının toplantıda hazır olan değil, tüm ortakların sayısı olduğu unutulmamalıdır) üzerine toplantı bir ay sonraya bırakılır. (Koop. K. m. 98, TTK. m. 377)

Toplantının talep üzerine geri bırakılması için talebin yeterli sayıda ortaktan gelmiş olması yeterlidir. Bu kararın alınabilmesi, genel kurulda oylama gerektirmez. Ayrıca ilk kez toplantının tehiri için, herhangi bir gerekçe gösterilmesi de gerekmez⁹⁶. Bu istek halinde genel kurul başkanı yalnızca erteleme talebinde bulunanların sayısının yasada öngörülen sayı olup olmadığını tespit etmelidir. Bu şartların oluşması halinde, bu görüşmelerin bir ay sonraya ertelendiği genel kurula bildirilir.

Bilanço görüşmelerinin ertelenmesi halinde, doktrinde tartışmalı olmakla beraber, başkaca hususlarda görüşme yaparak karar alınmasına mani yoktur. Diğer hususlara geçilerek karar alınabilir. Israrla belirtmek gerekirse, erteleme, yalnızca bilançonun onanması sırasındaki görüşmelere ilişkin olarak mümkündür⁹⁷.

Ertelene halinde, bir ay sonraki toplantı için, genel kurul, çağrı şekline uygun olarak yeniden toplantıya çağrılır. (TTK. m. 377)

Yukarıda açıklandığı üzere, toplantı 1. kez ertelendikten sonra, bilançonun onanmasına ilişkin görüşmelerin tekrar ertelenmesi mümkündür.

Toplantının tekrar tehir edilmesi için çoğunluğun talebi yeterlidir. Çoğunluğun talebi ile toplantının kaç kez tehir edilebileceği konusunda kanun tarafından herhangi bir sınırlama getirilmemiştir⁹⁸.

Ancak, ilk tehirden sonra, azınlık tarafından tekrar tehir edilmesi talebinde bulunulabilmesi için, bilançonun itiraza uğrayan noktaları

⁹⁶ “Anonim Şirketçe alınan genel kurul kararlarının iptali istemine ilişkin olan davada, ekseriyetin veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azınlığın gerekçesiz dahi olsa talebi üzerine bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere ve bununla bağlantılı görüşmelerin bir ay sonraya bırakılması zorunlu olup, bunların dışında, bilanço ile ilgili olmayan görüşülerek karar alınması mümkündür. Mahkeme kararı da bu doğrultuda olup, iptal edilen kararların teker teker gösterilmeyerek bilançonun onayı ile ilgili olan gündemdeki diğer kararların iptaline denmek suretiyle infazda tereddüt yaratacak şekilde karar verilmesi usulsüzdür.” (Y. 11. HD. 13.10.2003 tarih, E.2003/2885, K.2003/9174); Corpus.

⁹⁷ “Şirket genel kurulunu toplantıya çağrı ve görüşülmesi istenen konuların gündeme konulması bakımından, azınlığa mahkemece izin verilebilir. Gündemi belirlenen genel kurul toplantısının, azınlığın isteği üzerine sadece bilançonun onanması hakkındaki görüşmenin (müzakerenin) bir ay sonraya bırakılması olanaklıdır.” (Y. 11. HD. 24.04.1989 tarih, E.1988/5363, K.1989/2498); Corpus.

⁹⁸ ÇEVİK, s. 548.

hakkında gerekli açıklamanın yapılamamış olması gereklidir. (TTK. m. 377/son cümle)

Ancak burada şu husus sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkındaki açıklamanın gerekli açıklama olmadığına nasıl karar verilecektir.

Kanun maddesinde bu hususta herhangi bir açıklık yoktur. Azınlığın bu husustaki talebi, gerekli açıklamanın olmadığı şeklinde kabul edilerek tekrar erteleme yapılabilir.

Bir diğer yol, bilanço hakkındaki itirazlara ilişkin yeterli açıklamanın yapıp yapılmadığı hususunda genel kurulda oylama yapmaktır. Genel kuruldaki ekseriyet tarafından gerekli açıklamanın yapıldığına karar verilmesi halinde, azınlığın erteleme talebi reddedilir. Toplantının gereksiz şekilde uzamasına meydan vermemek amacıyla bu uygulama daha yerindedir.

Toplantının 2. kez ertelenmesi halinde, azınlık tarafından tekrar erteleme isteğinde bulunulamaz.

Ertelene halinde, gündemin diğer maddeleri görüşülebilir. Ancak, bilançonun onayı ile, yönetim ve denetim kurullarının ibraları, yeni kurulların ve gelecek yıl bütçesinin oluşturulması hususları sıkı bağlantı içinde olduklarından, bilançonun onanmasına ilişkin maddeden sonra gelen diğer gündem maddelerinin görüşülmesinin de ertelenmesi yerinde olacaktır⁹⁹.

Bu şekilde toplantı, bir ay sonraya ertelenebilir. Kanun “30 gün” değil, “bir ay” lık süreyi öngörmüştür. Örneğin 15 Haziran’da yapılan genel kurulun ertelenmesi halinde, toplantı 15 Temmuzda yapılmalıdır. Ayın 31. gününde yapılan toplantının ertelenmesi durumunda yapılacak toplantı bir sonraki ayın 30’unda yapılmalıdır. Bir sonrasının tatile rastlaması halinde dahi toplantı yapılabilir. Nitekim, kooperatif genel kurul toplantıları genel olarak tatil günlerinde yapılmaktadır.

Ertelenmeden sonraki toplantı ertelenen toplantının devamıdır. Başkanlık kurulu yeniden seçilmez, önceki kurul aynı şekilde görevini sürdürür. Toplantı kaldığı yerden devam eder¹⁰⁰.

⁹⁹ ÇEVİK, s. 549.

¹⁰⁰ “TTK. Nun 377’ye göre yapılan ikinci ertelemede, ikinci toplantı, birincinin devamıdır. Eski divan devam eder. Bundan başka konularda yapılacak erteleme yeni bir genel kurul demektir. Divan yeniden teşekkül ettirilmelidir.” (Y. 11. HD. 24.04.1989 tarih, E.1987/3552, K.1987/6145), ÇEVİK, s.550.

3. Hesap Tetkik Komisyonu

Kooperatif genel kurullarında hesap ve bilançonun incelenerek genel kurulun ayrıntılı olarak bilgilendirilmesi için gerekli görülen hallerde bir hesap tetkik komisyonu da seçilebilir. (Koop. K. m. 46, 98, TTK. m. 348)

Kooperatifler Kanununun 46. maddesinde yalnızca hesap tetkik komisyonu (Özel Denetçi) seçilebileceği belirtilmiş, komisyonun oluşturulması ve görevleri konusunda ayrıntı verilmemiştir. Bu durumda, kooperatifler kanununda hüküm bulunmayan hallerde Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin uygulanmasını öngören 98. madde uyarınca, hesap tetkik komisyonunun düzenlendiği Türk Ticaret Kanunu m. 348 hükmü uygulanacaktır. Bu hükme göre, “Umumi heyet bazı muayyen hususların tetkik ve teftişi için lüzumu halinde hususi murakıp seçebilir.

Umumi heyetin toplantı vaktinden itibaren en az altı ay önceden beri esas sermayenin en az onda birine muadil paylara sahip oldukları sabit olan pay sahipleri; son iki yıl içinde şirketin kuruluşuna veya idare muamelelerine müteallik bir suiistimalin vuku bulduğunu veya kanun yahut esas mukavele hükümlerine önemli bir surette aykırı hareket edildiğini iddia ettikleri takdirde, bunları veya bilançonun gerçekliğini tahkik için hususi murakıplar tayinini umumi heyetten isteyebilirler. Bu talep reddolunduğu takdirde lüzumlu masrafları peşin ödemek, dava neticesine kadar merhun kalmak üzere sahip oldukları pay senetlerini muteber bir bankaya tevdi etmek şartıyla mahkemeye müracaat hakkını haizdirler.

Bu talebin mahkemece kabul edilebilmesi için iddia olunan hususlar hakkında kafi delil ve emare gösterilmesi lazımdır. Mahkemece talep reddolunduğu veya tahkikat neticelerine göre iddia varit görülmediği takdirde kötü niyetle hareket ettiği ispat edilen pay sahipleri, şirketin bu yüzden gördüğü zarardan dolayı müteselsilen mesuldürler.

Hususi murakıp tayini talebi mahkemece reddolunur ve murakıpların verecekleri rapora göre bu talebin haklı sebebe dayanmadığı anlaşılırsa, kötü niyetle hareket ettikleri ispat edilen pay sahipleri, şirketin bu yüzden gördüğü zarardan müteselsilen mesuldürler.” (TTK. m. 348)

Hesap tetkik komisyonu seçilmesi her genel kurul toplantısında zorunlu ve gerekli olmayıp, yalnızca ihtiyaç duyulan toplantılarda söz konusu olabilir.

Bu haller:

Son iki yıl içinde kooperatifin kuruluşuna veya yönetimine ilişkin bir kötüye kullanmanın ya da yolsuzluğun bulunduğu yönünde şüphe, delil veya emarelerin ortaya çıkması,

Kanun veya anasözleşme hükümlerine ya da genel kurul kararlarına önemli bir surette aykırı hareket edilmesi,

Genel kurula sunulması gereken denetim kurulu raporunun sunulmamış olması ya da sunulmuş ise de, ortakların anlayabileceği açıklıkta olmaması veyahut içeriğinin çelişkili olması şeklinde sayılabilir.

Bu hallerden bir ya da birkaçının gerçekleşmesi halinde azınlığın talebi üzerine, toplantıya katılanların yarısından bir fazlasının oyu ile hesap tetkik komisyonu seçilmesine karar verilebilir.

Genel kurulun bu hakkı ana sözleşmeye konacak hükümle ortadan kaldırılamaz veya kısıtlanamaz. Yine hesap tetkik komisyonu seçimi konusunda ağırlaştırılmış yetersayıları da belirlenemez¹⁰¹.

Hesap tetkik komisyonu seçimi, azınlık tarafından genel kurul toplantısında teklif edilebileceği gibi, toplantı tarihinden altı ay önce de, tekliflerine dayanak iddialarla birlikte yazılı olarak istenebilir. Bu isteğin reddedilmesi halinde, giderlerini karşılamak ve gerekli teminatı göstermek kaydıyla mahkemeye başvurulabilir.

Yukarıda belirtildiği üzere, hesap tetkik komisyonu seçilmesi başvurusunun mahkemece kabulü için iddiaların gerçekliğine dair yeter ve gerekli şüphenin bulunması gerekir¹⁰².

Mahkemeye yapılan başvuru reddolunur veya seçilen komisyon tarafından verilecek raporda bu isteğin haklı sebebe dayanmadığı belirtilir ise, kötü niyetle hareket eden ortaklar kooperatifin bu nedenle gördüğü zarardan müteselsilen sorumlu olurlar.

Hesap tetkik komisyonu en az üç kişi olmak kaydıyla¹⁰³, ortaklar arasından seçilir. Ortaklar arasında inceleme için yeterli teknik bilgi ve

¹⁰¹ ÇEVİK, s. 550.

¹⁰² “Uyuşmazlık anonim şirkete özel denetçi tayinine ilişkindir. Genel kurulun toplantı vaktinden itibaren en az altı ay önceden beri pay sahibi olan kişiler, son iki yıl içerisinde ortaklığın kuruluşuna veya idare muamelelerine ait bir suistimalin olduğunu veya kanun yahut ana sözleşme hükümlerine önemli bir surette aykırı hareket edildiğini iddia ettikleri takdirde, bunları veya bilançonun gerçekliğini tahkik için özel denetçi veya denetçiler tayinini, gerekli giderleri ödemek, dava sonucuna kadar merhun kalmak üzere sahip oldukları pay senetlerini herhangi bir bankaya tevdi etmek koşuluyla mahkemeden talep edebilirler. Buna göre, azınlık pay sahipleri tarafından özel denetçi tayinine ait nedenlerin varlığının, kesin şekilde kanıtlanması şart değildir. Yasa koyucu özel denetçi tayinine ait olarak öne sürülen vakıaları az çok doğrulayan delil ve emareleri yeterli saymıştır.” (Y. 11. HD. 28.01.2002 tarih, E.2002/44, K.2002/577); Corpus.

deneyime sahip kimseler bulunmuyor ise, dışarıdan (ortak olmayan kimselerden) bu incelemeyi yapmaya ehil (muhasebeci, avukat, mühendis, mimar gibi) kimselerden de seçilebilir¹⁰⁴.

Yasada, hesap tetkik komisyonuna seçilebilecekler açısından özel bir hüküm getirilmemiştir. Bu nedenle, denetçi seçimi için öngörülen kurallar, hesap tetkik komisyonu seçiminde de geçerli olacaktır. Kooperatiflerde denetçilerin kooperatif ortağı olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu halde, hesap tetkik komisyonu üyelerinin de ortak olmayan kişilerden seçilmesi mümkündür. Doktrinde, hesap tetkik komisyonu üyelerinin mutlaka kooperatif üyeleri arasından seçilmesi gerektiğini, ihtiyaç duyulması halinde bu komisyonun teknik bilgiye sahip avukat, mühendis gibi kimselerden yardım alabileceğini savunan görüşler vardır¹⁰⁵. Ancak biz bu görüşe katılmıyoruz.

Denetçiliğe seçilme engelleri hesap tetkik komisyonu üyeleri için de geçerlidir. Yani, yönetim kurulu üyelerinin alt ve üstsoyundan biri ile eşi ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve sıhri hısımları denetçiliğe seçilemedikleri gibi hesap tetkik komisyonu üyeliğine de seçilemezler. (TTK md. 349). Hatta, hesap tetkik komisyonu “özel denetçi” sıfatı taşıdığı ve denetçilerin çalışmalarını ve raporlarını da inceledikleri için yönetim kurulu üyelerine yakınlık nedeniyle olan seçilme engeli denetim kurulu üyeleri ile yakınlık için de geçerli olmalıdır. Yasada bu hususa değinilmemiş ise de kıyasen bu sonuca varabilir. Ayrıca, hesap tetkik komisyonunun yerine getireceği işin niteliği gereği, üyelerinin yönetim ya da denetim kurulu üyeleri ile ne şekilde olursa olsun, herhangi bir iş ilişkisi içinde dahi olmamalıdır¹⁰⁶.

Hesap tetkik komisyonuna yapacakları iş karşılığında ücret ödenip ödenmeyeceği, ödenecek ise, miktarı ve çalışmaları sırasında ortaya çıkacak masrafların ne şekilde karşılanacağı konuları genel kurulda karara bağlanır.

Hesap tetkik komisyonuna çalışmasını yapıp raporunu genel kurula sunması için belirli bir süre verilebilir. Komisyon tarafından, verilen süre içinde çalışma tamamlanamaz ise, tekrar süre verilebilir. Ancak, herhangi bir süre verilmemiş ise, komisyonun çalışması, seçilmesine neden olan hususların rapor halinde aydınlatılmasına dek sürer.

Hesap tetkik komisyonu seçilerek, bilanço üzerindeki görüşmeler bir ay sonraya bırakılabilir¹⁰⁷. Yönetim kurulunun ibrasına geçilmez ve yönetim

¹⁰³ Gerekli görülen hallerde ve işin hacmi ve niteliğine göre daha fazla sayıda kişiden oluşması mümkündür. Yasada herhangi bir üst sınır getirilmemiştir.

¹⁰⁴ KAÇAK Nazif, Konut Yapı Kooperatifleri, Ankara 2002, s. 92.

¹⁰⁵ ÇEVİK, s. 551.

¹⁰⁶ ÇEVİK, age. s. 551.

¹⁰⁷ Bkz. s.36.

kurulu bir ay sonraki toplantıya kadar görevine devam eder. Bir ay sonraya ertelenen toplantıda hesap tetkik komisyonu raporunu sunduktan sonra, genel kurul tarafından yönetim kurulunun ibrası veya ibra edilmemesi veyahut yönetim kurulu üyeleri hakkında dava açılması konularında kararını verir.

Bir diğer alternatif ise, bilanço görüşmeleri sırasında hesap tetkik komisyonu seçiminin ardından yönetim kurulunun görevine, ibra edilmeksizin son verilerek, yeni yönetim kurulu seçilir. Hesap tetkik komisyonunun raporunu sunmasının ardından önceki yönetim kurulu ibra edilir veya edilmez ya da haklarında dava açılmasına karar verilir. Yönetim kurulu üyeleri hakkında dava açılmasına karar verilmesi halinde, bu karar gereğini yerine getirme görevi denetim kuruluna aittir.

C. Oy Hakkı

1. Genel Olarak

Oy hakkı, demokratik bir kurum olan kooperatifte, kooperatif ortağının, en yetkili kooperatif organı olan genel kurulda karar verme yönünde özgürce iradesini ortaya koyma imkânı sağlayan hakkıdır¹⁰⁸.

Her ortak, yasada belirtilen istisnalar dışında genel kurula katılmak ve oy kullanmak hakkına sahiptir¹⁰⁹.

Oy kullanmak aynı zamanda bir hukuki işlemdir¹¹⁰. Genel kurulda alınan kararlar, ortakların kullandıkları oylar doğrultusunda ortaya çıkan müşterek irade beyanları toplamıdır. Dolayısıyla genel kurulda oy kullanmak, tek taraflı irade açıklayıcı, kurucu yenilik doğuran (inşai) bir hukuki işlemdir¹¹¹.

Doktrinde, oy kullanmanın kararı tek başına değil, diğer oylarla birlikte oluşturacağı düşüncesinden hareketle, hukuki işlem değil, hukuki fiil olduğunu savunan yazarlar da vardır¹¹².

¹⁰⁸ TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, s.548; MOROĞLU Erdoğan, Özellikle Anonim Ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, Ankara 1996, s.3 (Bu eser bundan böyle oy sözleşmeleri olarak anılacaktır); TEOMAN Ömer, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oydan Yoksunluğu, İstanbul 1983, s.2,3 (Bu eser bundan sonra oy hakkından yoksunluk olarak anılacaktır); ÇEKER Mustafa, Anonim Ortaklıklarda Oy Hakkı ve Kullanılması, Ankara 2000, s. 5-7.

¹⁰⁹ Bkz. s.27.

¹¹⁰ YİĞİT s. 202.

¹¹¹ TEOMAN, Oy Hakkından Yoksunluk, s.5, TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU, s. 549, ÇEKER, s. 13

¹¹² MOROĞLU, s. 8; DAĞ Üner, Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması Ve Kullanılması, İstanbul 1996, s. 5,6.

Oy kullanmanın hukuki işlem niteliğinde olmasının bir takım sonuçları vardır.

Ortak, toplantı sırasında hataen ret yerine kabul oyu kullanmış, veya baskı, tehdit veya korkutma altında oy kullanmış veyahut da, kooperatife ait bir takım kayıt ve belgelerde gizleme veya değiştirmeler yapılarak oyunu farklı kullanması sağlanmış ise, ve tüm bu hususlar genel kurul toplantısının yapılması esnasında ortaya çıkmış ise, hukuki işlem olan oy kullanmanın iptali mümkün olabilecek midir? Bu hallerde, hukuki işlem niteliğinde olmanın bir sonucu olarak, ortak, gerçek iradesine aykırı olarak oy kullandığını genel kurul toplantısı sırasında itiraz yolu ile ileri sürebilmelidir¹¹³. Kullanılan oy, genel kurulu yöneten kurul başkanlığına yönelik irade beyanı açıklaması olduğundan¹¹⁴, oyun iptali genel kurul başkanından istenmelidir. Ortağın kullandığı oyun iptali isteği kabul edilmez ise, ortak, bu hususun toplantı tutanağına geçirilmesini sağlayarak daha sonra açacağı bozma davası¹¹⁵ ile oyun iptalini sağlamalıdır¹¹⁶.

Ortağın kullandığı oyun iptalini istemesi halinde, karar yetersayısı oluşmuyor ve iptal isteğinden önce ortaya çıkmış olan karar, yetersayı bulunmaması nedeniyle hükümsüz hale geliyor ise, kurul başkanı ne yapmalıdır? Doktrindeki baskın görüşe göre, bu durumda, genel kurul başkanı, iptal isteğini genel kurul tutanağına geçirmekle yetinecektir. Başkan, hiçbir şekilde ortağın oyunu iptal etmeye yetkili değildir¹¹⁷. Başkan, iptal edilen oy nedeniyle karar yetersayısı sağlanamadığından genel kurul kararının iptaline karar veremez. Oyun iptali ile birlikte, genel kurul kararının da iptal edilebilmesi için bozma davası açmak gerekir. Genel kurul kararının iptali ancak mahkeme kararı ile olabilir. Aksinin kabulü, hukuk güvenliğini sarsacağı gibi, iptal yetkisinin başkan tarafından kötüye kullanılma ihtimali de yüksek olacaktır¹¹⁸.

Başkanın o gündem maddesi hakkında yeniden oylama yapması da mümkün olmaz. Çünkü bu oylama gündeme bağlılık ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Çünkü aynı gündem maddesine ilişkin olarak yapılacak ikinci oylama, daha önce alınmış genel kurul kararının değiştirilmesi veya doğrulanması¹¹⁹ yahut genel kurul kararı ile iptali niteliğinde olacağı için gündeme bağlılık ilkesinin ihlali sonucunu doğurur¹²⁰. Ayrıca, ilk oylamada

¹¹³ ÇEKER, s. 14.

¹¹⁴ TEOMAN, Oy Hakkından Yoksunluk. s. 4.

¹¹⁵ Bkz. s.78.

¹¹⁶ ÇEKER, s. 14.

¹¹⁷ YİĞİT, s. 204.

¹¹⁸ YİĞİT, s. 204.

¹¹⁹ Bkz. s.88.

¹²⁰ YİĞİT, s. 204.

oy kullanan ortaklar genel kurulu terk etmiş de olabilirler. Yeniden yapılacak oylama, bu ortakların haklarının ihlali anlamını taşıyacaktır.

Ayrıca, genel kurulda şarta bağlı olarak da oy kullanılamaz. Doktrinde şarta bağlı olarak kullanılan oyların geçersiz sayılması gerektiği kabul edilmektedir¹²¹.

Kooperatifler Kanunu m. 48 uyarınca her ortak yalnız bir oya sahiptir¹²². Oy hakkında mutlak eşitlik geçerlidir¹²³. Ortağın sahip olduğu hisse sayısı oy hakkında önem taşımaz. Bir ortak kaç hisseye sahip olursa olsun, yalnızca bir oya sahiptir. Kooperatifi diğer ortaklıklardan ayıran en büyük farklardan biri budur.

Uygulamada, zaman zaman yanlış uygulamalara rastlanmaktadır. Özellikle yapı kooperatiflerinde birden fazla hisseye sahip ortağa, hisse sayısınca oy hakkı tanınmaktadır. Oysa kaç hisseye sahip olursa olsun, her ortak bir oya sahiptir. Doktrinde aksi görüşü savunanlar olsa da, Koop. K.

¹²¹ PULAŞLI Hasan, Şarta Bağlı İşlemler Ve Hukuki Sonuçları, Ankara 1989, s. 124-125; ÇEKER, s. 16, 17.

¹²² “Taraflar arasında görülen davada Konya Asliye 2. Ticaret Mahkemesi’nce verilen 12.03.2003 tarih ve 2001/144 - 2003/74 sayılı kararın Yargıtay’ca incelenmesi davalı temsilcisi tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Yaşar Arslan tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacılar vekili, müvekkillerinin ortağı bulunduğu davalı kooperatifin 04.08.2002 tarihli genel kurulunda katılan ortak sayısı (81) olmasına ve müvekkillerince de karşı oy kullanılmasına karşı yeni yönetim ve denetim kurullarının (86) oyla seçilmiş gösterildiğini ileri sürerek, anılan kararların iptalini talep ve dava etmiştir.

Mahkemece, toplam (81) ortağın hazır bulunduğu genel kurul toplantısında bu sayı aşarak (86) oyun kullanıldığı oylama sonucu yeni yönetim ve denetim kurullarının oluşturulmasının 1163 Sayılı Kanunun 48 ve anasözleşmenin 24.maddelerine aykırı olduğu gerekçe gösterilerek davanın kabulüne karar verilmiştir.

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 48 nci maddesine göre, her ortağın bir oy hakkı bulunmaktadır. Bu düzenleme kooperatif anasözleşmesinin 24/1 nci maddesi ile hükme bağlanmış olup, 35 nci maddesi ile de oylamaların el kaldırmak suretiyle yapılacağı öngörülmüştür.

Davalı kooperatifin 04.08.2001 tarihinde toplanan 2001 yılı olağan genel kuruluna (21)’i temsilen olmak üzere (81) ortak katılmıştır. Yeni yönetim ve denetim kurulunun seçimine ilişkin (4) nolu gündem maddesinin görüşülmesine geçildiğinde iki ayrı teklif ve buna bağlı olarak iki ayrı liste oylanmış, listelerden birine (40), diğerine (46) oy verilmiştir. Mahkemece, bu olgudan hareketle katılan ortak sayısından (5) fazla oy kullanıldığı sonucunda varılarak anılan kararın iptaline karar verilmiştir.

Oyların sonucundan anlaşılacağı üzere, genel kurul hazırun cetveline göre katılan ortak sayısını aşan sayıda oy listelerden biri için kullanılmış değildir. Her iki liste için kullanılan oyların toplamı, katılan ortak sayısından (5) fazladır. Davalı kooperatifçe, peşpeşe yapılan oylamalarda el kaldırarak verilen oylardan bir kısmının her iki liste yönünden kullanılmasından dolayı bu sonucun ortaya çıktığı savunulmuş, bu savunmanın aksi ispatlanmadığı gibi, değinilen anasözleşme hükmünden ayrılarak tek tek isim okunarak oylama yapıldığı veya seçim sandığı oluşturularak imza karşılığı oy kullanıldığı da savlanmış değildir. Bu durumda katılan ortaklardan (5) kişinin her iki liste için olumlu oy kullandığının kabulü zorunludur. Katılımcı ortak sayısını aşan oyla seçim yapılmadığına ve yeterli nisapla yeni organlar seçildiğine göre yersiz davanın reddi gerekirken, yazılı gerekçelerle kabulü doğru görülmüştür.

Yukarıda açıklanan nedenlerle davalı kooperatif temsilcisinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davalı yararına BOZULMASINA, ... 04.12.2003 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

(Y. 11. HD. 04.12.2003 tarih, E.2003/4428, K.2003/11434,) Kaynak : corpus

¹²³ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.984

m. 48 emredici bir hüküm olduğundan, bu hususta ana sözleşme ile de değişiklik yapılarak bir ortağa birden fazla oy hakkı tanınmaz¹²⁴.

Aynı şekilde, herhangi bir ortağa imtiyazlı oy hakkı tanınması da imkânsızdır.

2. Temsil

Kural olarak oy hakkı, ortağın bizzat kendisine aittir. Ortak, genel kurula katılarak oyunu kullanır. Genel kurula katılamayacak olan ortak, kanun ve ana sözleşmede belirtildiği şekilde, bir başka ortağa temsil yetkisi verebilir (Koop. K. m. 49, Ör. Ana söz. m. 24). Bu durumda, ortağın oy hakkı temsilci tarafından kullanılır.

“Anasözleşmede açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle Genel Kurul toplantısında oyunu ancak başka bir ortağa kullandırabilir. Bir ortak Genel Kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.

Üye sayısı 1000 in üstünde olan kooperatiflerde anasözleşme ile her ortağın en çok 9 olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülebilir. Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz” (Koop. K. m. 49).

Kooperatif genel kurulunda temsilci olarak oy kullanabilmek için kooperatif ortağı olmak şarttır. Kooperatif ortağı olmayan bir kimseye, sıfatı ve ünvanı ne olursa olsun, temsil yetkisi verilemez. Ancak, bunun istisnası, eş ve birinci derece akrabalarıdır. Bu kimselere temsil yetkisi verilmesi halinde, temsilcinin ortak olması şartı aranmaz (Koop. K. m. 49/2, Ör. Ana sözl. m. 24/3).

Ayrıca, her ortak, ancak bir ortağı temsil edebilir. Yani bir ortak, temsilen kullanacağı oy ile birlikte en çok iki oy hakkına sahip olabilir (Koop. K. m. 49/1, Ör. Ana Sözl. m. 24/1).

Ancak, üye sayısı 1.000’in üzerinde olan kooperatiflerde bir ortak, 9 ortağa kadar temsil hakkına sahip olabilir (Koop. K. m. 49/2, Ör. Ana Sözl. m.24/2).

Temsilen oy kullanabilmek için temsilciye, temsil olunan ortak tarafından yazılı temsil yetkisi verilmiş olması gerekir. Yetkinin yazılı olması yeterli olup, başkaca herhangi bir şekil şartına bağlı değildir. Yazıda, temsil yetkisi verildiğinin anlaşılabilir olması yeterlidir.

¹²⁴ Aksi görüş için Bkz. ÇEVİK, s. 552

Toplantı nisabının sağlanamaması ya da başkaca nedenlerle toplantının ertelenmesi halinde, temsil yetkisi sonraki toplantıda da devam eder. Ancak, ortağın ertelenen toplantı için bir başkasına temsil yetkisi vermesi halinde önceki temsilcinin yetkisi sona erer.

3. Oy Verme

Oy kullanma şekli konusunda kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda ana sözleşmeye hüküm konabilir.

Uygulamada oy kullanma genel olarak, el kaldırma şeklinde olmaktadır. Kaldırılan el sayısı oy toplayıcı tarafından belirlenir ve oylama bu sayıya göre sonuçlanır.

Oylamada el kaldırma, kurul başkanı tarafından kurula hitaben ve yüksek sesle, “kabul edenler” veya “kabul etmeyenler” denilmesinin ardından olur.

Bu oylamaya doktrinde işaretle oylama adı verilmektedir.

Oy kullanma, açık oy veya gizli oy şeklinde de olabilir.

Açık oylamada, ismi okunan ortak, yüksek sesle “kabul”, “red” ya da “çekimser” şeklinde oyunu belirtir. Belirtilen her oy genel kurul başkanlığı tarafından kaydedilerek oylama neticesi belirlenir.

Gizli oylamada ise, daha önce hazırlanan ve üzerinde kooperatifin mührü bulunan oy pusulaları hazır bulunan ortaklara dağıtılır. Ortaklar, hazirun cetveline göre isimleri okundukça, genel kurul salonunun uygun bir yerine konulmuş bulunan sandığa oy pusulasını atmak suretiyle oylarını kullanırlar.

Uygulamada sıklıkla el kaldırma suretiyle oy tercih edilmektedir. Ana sözleşmede hüküm yoksa ve genel kurulda da oy kullanma şekli konusunda herhangi bir karar alınmamışsa oylama el kaldırma şeklinde (işaretle) olur¹²⁵.

¹²⁵ “Genel kurul toplantılarında kararların gizli oyla alınacağına ilişkin bir yasa hükmü yoktur. Anasözleşmede bu şekilde bir hüküm yoksa veya genel kurulda bu yolda bir karar alınmamışsa, kararların açık oyla verilmesinde bir usulsüzlük bulunmamaktadır. Bu nedenle oylamaların gizli yapılmaması bir iptal nedeni sayılamaz” (Y. 11. HD. 14.03.1986 tarih, E.1986/694, K.1986/1427); ÇEVİK, s.554.

4. Oy Hakkı Bulunmayan Kimseler

Oy hakkı ortaklara aittir. Ortak olmayan kimseler, genel kurulda hazır bulunsalar dahi oy kullanamazlar. Temsil yetkisi bulunan kimseler istisnadır.

“Kooperatif işlerinin görülmesine herhangi bir suretle katılmış olanlar Yönetim Kurulunun ibrasına¹²⁶ ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz.” (Koop. K. m. 50/1). Örneğin yapı kooperatifinin bir kısmını ya da tamamını taşeron sıfatıyla üstlenmiş olan ortak, kooperatifin hukuksal yada muhasebe işlerini yürüten ortak vb. yönetim kurulunun ibrasına ait oylamaya katılamazlar.

Kooperatif işleri ile ilgisi bulunanların genel kurul öncesinde belirlenerek, toplantı sırasında bu kişilerin durumları ve oylamaya katılmayacakları kurul başkanlığı tarafından tutanağa geçirilmelidir. Oylamaya katılmayacak kişiler hakkında önceden yapılacak tespit yönetim kurulunun görevidir. Ayrıca, denetim kurulu da bu hususu belirlemede yetkilidir.

Ayrıca, “Ortaklardan hiçbiri kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furuu ile kooperatif arasında şahsi bir işe veya davaya dair olan görüşmelerde oy hakkını kullanamaz.” (Koop. K. m. 50/2). Eğer görüşme, bir ortak ya da eş veya birinci derece akrabaları ile ilgili bir iş veya davaya ilişkin ise o ortak oy kullanamaz. Örneğin çıkarma kararına itiraz halinde, karara itiraz eden ortak ile ortak durumunda olan eşi veya birinci derece akrabaları (ana, baba, evlat, kayınvalide, kayınbaba, baldız, kayınbirader) oy kullanamazlar.

Kooperatif yönetim kurulu üyeleri ile ortak olan denetim kurulu üyeleri kendilerinin ibrasına ilişkin oylamada oy kullanamazlar. Bu hususta kooperatifler kanunu herhangi bir hüküm ifade etmemektedir. Bu husus Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiş olduğundan Kooperatifler Kanunu m. 98 hükmü uyarınca, Türk Ticaret Kanunu m. 537 hükmü uygulanacaktır.

¹²⁶ “Dava ibra edilmeme yönünde genel kurulda alınan kararların iptali ve aklanması yönünde karar verilmesine ilişkindir.

1163 sayılı Yasanın 50. maddesi kooperatif işlerine herhangi bir surette kayılmış olanların yönetim kurulunun ibrasına ait oylamaya katılmayacağı hükmünü haiz bulunmakta olup, Komiserler Yönetmeliğinin 21/b maddesinde ise yönetim kurulu üyelerinin başka pay sahiplerinin oylarını ibrada kullanabilecekleri hususu düzenlenmiştir.

Yönetim kurulu üyeleri kendi ibralarında oy kullanamaz iseler de, temsilen başkalarına ait oyları kullanabilirler. Kooperatif ortağı olan eş kooperatif işlerine herhangi bir şekilde katılmış değildir. Yasada da kooperatif işlerine katılanların eşlerinin de oydan yasaklı olduğuna dair bir düzenleme mevcut değildir. Eşi adına temsilen genel kurula katılan müteahhidin, ibra oylamasında yasaklı olduğundan söz edilemez.

Dava konusu yapılan genel kurul toplantısına 32 kişi katıldığına göre ibra hususundaki karar bakımından toplantı ve karar nisabının hesabında oydan yasaklı olanların öncelikle anılan sayıdan düşülmesi ve ona göre toplantı ve karar nisabının hesabı cihetine gidilmesi gerekir.”

(Y.11. HD. 27.01.2006 tarih, E.2005/434, K.2006/615) ÇELİK/LALE, s.586.

“Hakkında ibra kararı verilecek ortak, bu kararın ittihazında rey hakkını kullanamaz.” (TTK. m. 537). Oy hakkı bulunmayan ortağın temsilcisinin de oy hakkı yoktur. Ortak olmayan denetim kurulu üyesinin zaten oy hakkının bulunmadığını tekrar belirtelim¹²⁷.

Oy hakkı bulunmadığı halde, ortağın oylamaya katıldığı kararlar aleyhine Koop. K. m. 53 uyarınca iptal davası açılabilir. Ancak bu kararların iptali için, mahkemece öncelikle, haksız olarak kullanılan oyun karara etki edip etmediği incelenir. İptali istenen kararın alınmasında bu oyun etkisi bulunmuyorsa, yani bu oy sayılmasa dahi karar alınacaksa, sırf oy hakkı bulunmayan kimsenin oylamaya katılması nedeniyle bu karar hakkında iptal kararı verilmeyecektir.

Nitekim Yargıtay bir kararında, 18 yaşını doldurmayan dört üyeye oy kullandırılmış olması halinde, oylamaya katılmaması gerekip de katılan bu dört kişinin TTK. 361. maddesi hükmü karşısında, oylama sonucuna etkisinin bulunmadığının açık olduğu toplantı ve karar nisabı yönünden mutlak butlan halinin bulunmadığı hükmünü vermiştir¹²⁸.

5. Mektupla Oy Verme Ve Temsilciler Toplantısı

Kooperatifler Kanunu m. 54 uyarınca, “Ortak sayısı 1000 den fazla olan kooperatiflerde, anasözleşmelerine kayıt konulmak suretiyle:

1. Genel Kurula ait kararlardan, hepsinin veya bir kısmının ortakların oylarını mektupla bildirmeleri suretiyle verilmesi,

2. Ortakların gruplara ayrılarak verecekleri kararlarla tespit edecekleri talimat gereğince oy vermek üzere kendi aralarından seçecekleri temsilciler topluluğu,

Genel Kurul sayılabilir.

Mektupla oy bildirme halinde, mektupların, Yönetim Kurulu ve bakanlık temsilcisi önünde incelenmesi sonunda muhtevanın neden ibaret olduğu tespit edilerek tutanağa yazılır. Hazır bulunanlar tarafından imza edilen tutanağa göre verildiği anlaşılan karar yürürlüğe girer.

Grup temsilcileri genel kurulunda her temsilci, temsil ettiği ortakların sayısı kadar oya sahiptir. Temsilcinin aldığı talimata aykırı olarak oy vermesi karara tesir etmez.” (Koop. K. m. 54)

¹²⁷ Bkz. s.28.

¹²⁸ (Y.11.HD. 29.09.2003 tarih, E.2436, K.8363) ÇELİK/LALE, s.599.

Yasa koyucu, ortak sayısı çok fazla olan kooperatiflerin genel kurullarında kalabalık nedeniyle yaşanabilecek güçlükleri dikkate alarak bu hükmü getirmiştir. Buna göre:

Ortak sayısı 1.000'in üzerinde olmalıdır. Ortak sayısı 1.000 ve daha altında ise, bu hüküm uyarınca genel kurul toplantısı yapılamaz.

Kooperatif ana sözleşmesinde genel kurul toplantısında ortakların mektupla oy verebileceklerine ya da temsilciler kurulu aracılığı ile genel kurul toplantısının yapılabileceğine dair hüküm olmalıdır.

a. Mektupla Oy Verme

Yukarıda belirtilen şartlarda ortakların oylarını mektup yolu ile kullanmaları mümkündür. Ana sözleşmede hüküm bulunması halinde, genel kurul kararlarının tümü veya bir kısmı ortakların mektupla yollayacakları oylarla alınabilir.

Bu halde, mektupla gönderilen oylar, yönetim kurulu tarafından bakanlık temsilcisinin huzurunda açılır, oylar ve oyların tasnifi sonucu ortaya çıkan kararlar incelenerek netice tutanağa yazılır. Tutanak hazır bulunan yönetim kurulu üyeleri ve bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır.

Yasada, mektupla oy kullanma halinde alınabilecek kararlar açısından bir sınırlama olmadığından, genel kurulda alınabilecek her türlü karara ilişkin olarak mektupla oy kullanmak mümkündür.

Mektupla oy kullanılabilir ise, genel kurulda alınacak kararların neden ve sonuçlarının yönetim kurulu tarafından uygun şekilde (mektupla, basın yolu ile veya kooperatife ait yayınlar ile) ortaklara izah edilmesi gerekir. Çünkü mektupla oy kullanıldığı hallerde ortak, konu ile ilgili fikir ayrılıkları, yeni fikirler ve tartışma ortamından uzak şekilde oyunu kullanmaktadır.

b. Temsilciler Toplantısı

Çok sayıda ortağı bulunan kooperatiflerde, bu yüzden genel kurul toplantılarında yaşanabilecek güçlüklerin önüne geçebilmek için getirilmiş bir düzenleme de temsilciler toplantısıdır. (Koop. K. m. 54). Buna göre:

Ortak sayısı 1.000'in üzerinde olmalı,

Kooperatif ana sözleşmesinde temsilciler toplantısına imkan tanıyan hüküm bulunmalıdır.

Bu halde genel kurul, kooperatif ortaklarının oluşturacakları grupların seçtikleri¹²⁹ temsilcilerin bir araya gelmeleri ile yapılacaktır. Bu toplantıya temsilciler toplantısı denilmektedir.

Temsilciler toplantısında temsilci, temsil ettiği ortak sayısınca oy hakkına sahiptir.

Temsilci, temsil ettiği ortakların verdikleri talimata uygun olarak oy kullanmak zorundadır. Ancak, talimata aykırı oy kullanması halinde, alınan kararın geçerliliğini etkilemez (Koop. K. m. 54/son).

Eğer temsilci, kendisine verilen talimata aykırı olarak oy kullanmış ve alınan karar sonucunda temsil olunan ortağın çıkarları zedelenmiş ise, bu ortak, genel hükümlere göre, temsilciden uğradığı zararı tazmin edebilir (BK. m. 389).

Yasanın getirdiği bu yolla, kooperatif genel kurullarında geçerli olan doğrudan demokrasi sistemi yerine, temsili demokrasi sistemi uygulanmaktadır.

Temsilciler toplantısını mümkün kılan kooperatif ana sözleşmelerinde, temsilcileri seçecek grupların nasıl oluşturacakları da belirlenmelidir.

Oy eşitliğini sağlamak üzere, ortaklar arasında meslek, ikametgâh gibi esaslara dayalı olarak gruplar oluşturulabilir¹³⁰. Örneğin her 50 veya 100 kişiden oluşan grubun bir temsilci seçeceği öngörülebilir. Ancak, ortak sayısı eşit olmayan gruplar da oluşabilir. Örneğin temsilcilerden biri 100, diğeri 250, bir diğeri 1300 ortağı temsil edebilir. Yukarıda da belirtildiği üzere bu temsilcinin temsil ettiği ortak sayısınca oyu bulunmaktadır.

Temsilciler toplantısının en az kaç temsilcinin bir araya gelerek yapabilecekleri konusunda açıklık bulunmamaktadır. Yasada yalnızca “temsilciler” ifadesine yer verilmiş olmakla, en az iki grup oluşturulmalı ve iki temsilci bir araya gelmelidir. Ancak, kooperatif anlayışında geçerli demokrasinin sağlanması için temsil edilen grup ve temsilci sayısının fazla olması yerinde olacaktır.

Bu hususta başkaca bir hüküm bulunmadığından, genel kurul toplantılarında geçerli olan toplantı ve karar yetersayıları da toplantıya katılan temsilcilerin temsil ettikleri oy sayısına göre belirlenir¹³¹. Ancak her halde toplantının en az iki temsilcinin katılımı ile yapılması gerekir. Yani, bir temsilcinin temsil ettiği ortak sayısı, toplantı yetersayısını sağlıyor olsa dahi, yalnızca bu ortağın katılımı ile genel kurul toplantısı yapılamaz.

¹²⁹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s.984.

¹³⁰ ÇEVİK, s. 491.

¹³¹ Bkz. s.54.

Temsilciyi seçen grup, istediği zaman azletmek yetkisine de sahiptir.

II. BÖLÜM

GENEL KURUL KARARLARI

Ş1. GENEL KURULUN ALMAYA YETKİLİ OLDUĞU KARARLAR

I. Genel Olarak

I. Bölümde açıklandığı üzere, çağrılarak genel kurula iştirak eden kooperatif ortakları, yasa, anasözleşme ve objektif iyiniyet kurallarına aykırı olmamak kaydıyla, kooperatifin işleyişi için diledikleri kararları almak ve bu kararları uygulamak üzere yönetim kurulunu görevlendirmek üzere yetki sahibidirler.

Genel kurulun bütün ortakları temsil eden en yetkili kooperatif organı olduğu daha önce belirtilmiş idi (Koop. K. m.42, Ör. ana sözleşme m.23). Bu doğrultuda genel kurulun görev ve yetkileri şöylece sıralanabilir:

1-Bilanço, hesaplarının dökümü, gelir-gider farkı hesapları ile yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilen raporları inceleyerek kabul veya reddetmek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/1),

2- Yönetim Kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyelerini seçmek, ibra etmek veya sorumluluklarına karar vermek, gerektiğinde bunları azletmek (Koop. K. m. 42/2-b.2-4, Ör. Ana sözl. m. 23/2),

3-Yönetim ve denetim kurulu üyelerine verilecek aylık ücret, huzur hakkı ve yolluk miktarı ile bütçeyi görüşerek karara bağlamak (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/3),

4-Yönetim Kurulu tarafından verilen ortaklıktan çıkarma kararlarına yapılan itirazları inceleyip karar bağlamak (Koop. K. Md. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/4),

5-Kanun, ana sözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali hususunda karar vermek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/5),

6-Ortaklardan tahsil edilecek ödeme miktar ve esaslarını tespit etmek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana Sözl. m. 23/5),

7-Üst kuruluşa girme kararı vermek ve bu kuruluştaki görevlendirilecek temsilcileri seçmek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana Sözl. m. 23/7),

8-Ana sözleşmede yapılması ön görülen değişiklikler hakkında karar vermek (Koop. K. m. 42/2-b.1, Ör. Ana Sözl. m. 23/8),

9-Gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ile alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerine ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek (Koop. K. m. 42/2-b.6, Ör. Ana Sözl. m. 23/9),

10-İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek (Koop. K. m. 42/2-b.7, Ör. Ana sözl. m. 23/10),

11-Yapı kooperatiflerinde; kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut veya iş yeri sayısını tespit etmek (Koop. K. m. 42/2-b.7, Ör. Ana sözl. m. 23/10),

12-Kooperatifin dağılması hakkında karar vermek, tasfiye kurulunu seçmek (Koop. K. m. 42/2-b.2, Ör. Ana sözl. m. 23/12),

13-Kanun ve ana sözleşme ile genel kurula tanınmış olan diğer konular hakkında karar vermek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/12)¹³²,

Genel kurul, yukarıda sayılan görev ve yetkilerini terk ve devir edemez¹³³. Ayrıca, kooperatifin amaçları ile ilgili her türlü işler hakkında da karar verebilir (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/12), Bu sayılanlar dışında kooperatifin amaçları ile ilgili her türlü işler kapsamında şunlar da sayılabilir:

1-Çıkan veya çıkarılan ortaklara yapılacak iade ve ödemeler kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürecek durumda olması halinde, ana sözleşmede daha kısa bir süre tespit edilmiş olsa bile, 3 yılı aşmamak üzere geciktirilmesine karar vermek (Koop. K. m. 17/2),

2-Azınlığın, genel kurul toplantısı sırasında ve toplantı başlamadan önce, gündemde bulunmadığı halde yazılı teklifte bulunması halinde, hesap tek kit komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması gibi hususların gündeme alınmasına karar vermek (Koop. K. m. 46),

3-Devir yoluyla ortaklığa alınanlar hariç olmak üzere, daha sonra kooperatife ortak olacaklardan önceki ortaklara nazaran ilave bir farkın alınmasına karar vermek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 11/5),

4-Gelecek yılın bütçe ve çalışma programını görüşmek ve karar bağlamak (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 31/3),

¹³² KAÇAK, s. 87.

¹³³ ÇEVİK, s.484; PARLAR Ali/PARLAR, s.523.

5-Ödemelerini geciktiren ortaklardan gecikme farkının belirlenerek ne şekilde tahsil edileceği konusunda karar vermek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 21, 23/6),

6-Kredi kullanma konusunda karar vermek (Koop. K. Md. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/13-son),

7-Mülkiyeti sınırlayan intifa, şufa, vefa ve işira gibi hakların tesisi konusunda karar vermek (Koop. K. m. 42/2-b.5, Ör. Ana sözl. m. 23/13-son),

Bu sayılan görev ve yetkilerin sınırlayıcı olmadığını, kooperatifin amaçları doğrultusunda her türlü iş veya işlem hakkında genel kurulca karar alınabileceğini yukarıda belirtmiş idik.

II. Genel Kurul Kararlarının Sınırları

Kooperatif genel kurulunca, kooperatifin amaç ve işleyişi doğrultusunda her türlü iş veya eylem hakkında karar alınabilir ise de, alınacak bu kararlar da bir takım sınırlamalara tabi olacağı kuşkusuzdur. Bu sınırlar şöylece sıralanabilir:

- a. Genel kurul, kamu düzenine, yasalarda belirlenen emredici hükümlere, ahlaka veya adaba aykırı kararlar alamaz.(mevzuattan kaynaklanan sınırlama)
- b. Genel kurul ana sözleşmede yer alan amaç ve faaliyet konularına aykırı veya alındığı tarihte konusu imkansız olan kararlar alamaz.(kooperatifin maksat ve konusundan kaynaklanan sınırlama)
- c. Genel kurul 3.kişilerin hakları üzerinde etkili olabilecek kararlar alamaz.
- d. Genel kurul, kooperatif yönetim kurulu veya denetim kuruluna ait münhasır yetkileri bizzat bunların yerine geçerek kullanamaz¹³⁴.

Ancak, bu kararların alınabilmesi için yasa ve ana sözleşmede belirtilen toplantı ve karar yetersayıları (nisabı) sağlanmalı, alınan kararlar toplantı tutanağına kaydedilerek ilgili kimselerce imza altına alınmalı ve usulünce tescil ve ilan edilmelidir.

---

¹³⁴ KAÇAK, s.89.

Ş2. GENEL KURUL TOPLANTI VE KARAR YETERSAYILARI

I. Toplantı Yetersayısı

Genel kurul toplantısına başlanabilmesi için kooperatif üyesi ortakların en az $\frac{1}{4}$ nün asaleten ya da temsilen toplantı yerinde hazır bulunmaları şarttır (Koop. K. m. 45/2).

İlk toplantının devamı olan toplantılarda da aynı yetersayı sağlanmalıdır.

II. Karar Yetersayısı

Kooperatifler Kanunu, Kooperatif Genel Kurulunda alınacak kararların nitelikleri gereği farklı yetersayıları öngörmüştür. Bu yetersayıları doktrinde olağan ve nitelikli karar yetersayıları olarak anılmaktadır.

A. Olağan Karar Yetersayısı (Normal Karar Nisabı):

Genel kurulda kararlar, toplantıda asaleten ya da temsilen hazır bulunan ortak sayısının en az yarısından bir fazlasının oyu ile alınır.

Karar yetersayısı toplantı yerinin girişine konulan ortaklar cetvelindeki imza sayısına göre belirlenir.

Ancak, yüksek mahkeme, hazirun cetvelinde imzası olan ortakları oy kullanma zorunluluğu bulunmadığından, yalnızca ortaklar cetvelindeki imzalara göre karar yetersayısını belirlemenin doğru olmayacağı, fiilen kullanılan oy sayısına göre karar yetersayısının belirlenmesi gerektiği görüşündedir¹³⁵.

¹³⁵ “Taraflar arasında görülen davada Ankara Asliye 6. Ticaret Mahkemesi’nce verilen 28.12.2001 tarih ve 2000/611-2001/893 sayılı kararın Yargıtay’ca incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Dilek Çakıroğlu tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkili kooperatifin davalı birliğin üyesi olduğunu, üst birliğin müvekkili kooperatifi borcu kalmadığından ibra ettiği halde 30.06.2000 tarihli genel kurulda birliğe üye ortaklara ek ödeme yükümlülüğü getirildiğini, ana sözleşmeye göre ek ödeme niteliğindeki kararın ortak sayısının $\frac{3}{4}$ ünün oylarıyla alınmadığını ileri sürerek, gündemin 7. maddesinde alınan kararın yeterli nisabı sağlamaması nedeniyle tamamen, ibraname karşısında geçersiz olması nedeniyle müvekkili açısından iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, genel kurulun ana sözleşmeye uygun oy çokluğu ile karar aldığını, 7. maddede alınan kararın ek ödeme niteliği taşımadığını, verilen ibranamenin önceki genel kurulda alınan kararların yerine

Kooperatifin olağan işlerine dair kararlar için olağan karar yetersayısı uygulanır.

Ancak, ana sözleşmede daha ağır karar yetersayısı belirlenebilir.

Yüksek mahkeme tarafından, çekimser oylar, aleyhte oy (red oyu) olarak kabul edilmektedir¹³⁶.

---

getirildiğine ilişkin olduğunu, müvekkilinin gelecekte vereceği hizmetleri kapsamadığını savunarak, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, toplanan deliller ve benimsenen bilirkişi raporuna göre, birlik anasözleşmesine göre, ağırlaştırılmış karar nisabı tartışmasına girilmesine gerek olmaksızın, normal karar nisabı için dahi yeterli oy bulunmadan karar alındığı, bu açıdan gündemin 7. maddesindeki kararın yok hükmünde olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Mahkemece hükme dayanak yapılan bilirkişi raporunda, iptale konu gündemin 7 nci maddesinde alınan kararın ek ödeme niteliğinde olmadığı bu yüzden kararın normal nisapla alınması gerektiği ancak hazırun cetvelinde imzası bulunan 28 temsilcinin salt çoğunluğu olan 15 kabul oyu bulunması gerekirken 12 kabul oyu ile alınan kararın yok hükmünde olduğu belirtilmiştir. Birlik Anasözleşmesinin 33 ncü maddesinde yer alan “kararlar hazır bulunan temsilcilerin çokluğu ile verilir” hükmü, anılan maddenin bütünü BK.nun 18 nci maddesi hükmü gereğince yorumlandığında ağırlaştırılmış nisap getirme amacıyla konulmamış olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Hazırun cetveli, genel kurul toplantısına iştirak eden ortaklara toplantıya katıldıklarını imzaları ile tasdik imkanı veren bir belgedir, hazırun cetvelinde imzası bulunanlara toplantıyı sonuna kadar izleme ve kararlara katılma yükümlülüğü getiren yasal veya sözleşmeye dayalı bir düzenleme mevcut değildir. Yasa ve anasözleşmede belirlenen toplantı nisabını etkilememek kaydıyla (somut olayda etkilemediği görülmektedir.) toplantıya katılan temsilcilerin bir bölümünün genel kuruldan ayrılması mümkün bulunduğundan iptale konu gündem maddesi görüşülürken hazır bulunan 21 ortağın salt çoğunluğunun karar nisabında esas alınması gerektiği halde yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davalı yararına BOZULMASINA, ... 11.11.2002 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”
(Y. 11. HD. 11.11.2002 tarih, E.2002/5523, K.2002/10180) kaynak:corpus

¹³⁶“Taraflar arasındaki davadan dolayı N..... 2 nci Asliye Hukuk Hakimliğince verilen 08/12/1981 tarih ve 178/342 sayılı hükmün temyizden tetkiki müdahil davalı avukatı tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla; dosyadaki kağıtlar okundu, gereği konuşulup düşünüldü:

Davacı vekili, Nazilli Öğretmenler Konut Yapı Kooperatifi (nötestik)nin temsilcisi bulunan müvekkillerinin, kooperatif ortaklarından olan Ahmet’e vecibelerini yerine getirmemesi sebebiyle üyeliğinin düşmesine karar verildiğini, alınan kararın 28/03/1981 günlü genel kurula intikal ettirildiğini, anılan toplantıda Ahmet’in haksız yere ortaklığa kabul edildiğini, oysa genel kurulda 24 kabul oyuna karşılık 8 red ve 37 çekimser oy kullanıldığını, çekimser oyların da red oyu anlamına geleceğini bu nedenle de ihracın onaylanması gerektiği halde aksinin kabul edildiğini belirterek, genel kurulun Ahmet’in yeniden ortaklığa kabulüne ilişkin kararının iptalini talep ve dava etmiştir.

Davalı denetim kurulu başkanı cevabında, yönetim kurulu kararının kanun ve tüzüğe uygun olduğunu, genel kurulda alınan kararın ise aykırı bulunduğunu ve davayı kabul ettiğini beyan etmiştir. Ahmet’in müdahale istemi 08/12/1981 günlü son oturumda, yönetim kurulu kararına karşı başka kanuni yollara başvurma hakkı bulunduğundan bahisle reddedilmiştir.

Mahkemece, genel kurul zabtı ile toplanılan deliller dayanak yapılarak, çekimser oyların da red oyu olarak kabul edilmesi gerektiği ve böylece 45 red oyuna karşılık 24 kabul oyu ile yeniden ortaklığa alınmasının kanun ve tüzüğe aykırı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir. Hüküm müdahil davalı tarafından temyiz edilmiştir.

HUMK.nun 53. ve müteakip maddelerine göre, hakkı veya borcu bir davanın neticesine bağlı olan üçüncü bir şahıs, iki taraftan birine katılmak suretiyle muhakeme bitinceye kadar davaya müdahale edebilir. Müdahale talebi reddedilen kişinin taraflardan bağımsız olarak bu konuda temyiz hakkı olduğu yerleşmiş Yargıtay İçtihatları ile ve öğretide kabul edilmiş bulunmaktadır.

Kooperatif yönetim kurulunca iptali istenilen 28/03/1981 günlü genel kurul kararı, müdahale talebinde bulunan Ahmet’in ihracına ilişkin olup, adı geçenin hukukunu ilgilendirmektedir. Bu nedenle olayda HUMK.nun 53. ve müteakip maddelerindeki şartlar gerçekleştiğinden Ahmet’in müdahale talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirse de, mahkeme gerekçesine göre, genel kurul toplantısında müdahil lehine 24 aleyhine 8 oy çıkmış, 37 oy sahibi de müstenkif kalmıştır. Genellikle şirketler hukukunda (1163 sayılı Kooperatifler Yasasının 51/1 ve

Bu işlere örnek olarak, kamu kuruluşlarından alınan kredi miktarının artırılması kararı, konut yapımı için gerekli aidatlar, şerefiye paylarının belirlenmesi gibi kooperatifin amaçlarının gerçekleşmesi yönünde alınması gerekli olağan kararlar gösterilebilir.

B. Nitelikli Karar Yetersayısı (Ağırlaştırılmış Karar Nisabı)

Kooperatif genel kurulunda bazı kararların alınabilmesi, yasada özel olarak öngörülen sayıda ortağın kabul yönünde oy kullanmasına bağlıdır. Bu kararlar nitelikli çoğunluk gerektiren kararlardır. Kooperatifler kanunu bu yönde özel hüküm içerdiğinden, Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümler burada geçerlilik kazanmaz.

Nitelikli karar yetersayısı gerektiren kararlar Kooperatifler Kanunu 51/2 ve 52. maddelerinde belirtilmiştir. Ancak, ana sözleşmede, alınacak başkaca kararlar için de nitelikli çoğunluk öngörülebilir. Örneğin ortağın çıkarılması kararı için yasada nitelikli çoğunluk aranmamış iken, kooperatif ana sözleşmesine konacak hükümlerle nitelikli çoğunluk şartı getirilebilir¹³⁷.

Yasada belirtilen nitelikli çoğunluk gerektiren kararlar için ana sözleşmede daha ağır karar yetersayısı da getirilebilir. Örneğin, yasada en az 2/3 çoğunluk gerektiren kararlar için oy birliği şartı getirilebilir. Ancak yasa hükmü emredici nitelikte olduğundan¹³⁸, ana sözleşmede, yasada belirtilen yetersayısından daha az karar yetersayısı getirilemez.

Yasada, nitelikli çoğunluk gerektiren hallere ilişkin olarak, Koop. K. m. 52 hükmü hariç olmak üzere, nitelikli toplantı yetersayısı öngörülmemiştir.

---

anonim şirketlere ait TTK. 378/1. maddesi) ve özellikle davacı şirket ana sözleşmesinin 28/e maddesi hükmü gereğince, genel kurulda kararlar mevcut ortakların oy çoğunluğu ile alınması gerekir. Yukarıda gösterilen sayılardan anlaşılacağı üzere, genel kurula 69 ortağın iştirak ettiği, davacı lehine ise 24 oy çıktığı bu suretle davalı lehine çoğunluğun olmadığı anlaşılmaktadır. Esasında müstenkif (çekimser) oyların da aleyhte olarak kabulü gerekir.

Bu halde, ise, müdahil aleyhine 45 oyla ve çoğunlukla karar alınmış bulunmaktadır. Bu durum mahkemenin iptal kararının yerinde olduğu ve müdahilin, müdahale isteği kabul edilse dahi bu sonucun değişmeyeceği ve bu sonucu etkileyecek hiçbir kanıt ve görüş de müdahil tarafından ileri sürülmediği cihetle müdahilin temyiz itirazlarının bu nedenlerle reddi ile hükmün onanması gerekmiştir.

Yukarıda gösterilen nedenlerle müdahilin temyiz itirazlarının reddi ile hükmün ONANMASINA, ... 29/11/1982 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

(Y.11.HD. 29.11.1982 tarih, E.1982/5096, K.1982/4999) Kaynak: Corpus

¹³⁷ AYKAN, s.77.

¹³⁸“1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nun toplantı yeter sayısına ilişkin 45, temsile ilişkin 49, kararların geçerliliğine ilişkin 51 ve ortakların paylarının artırılmasına ilişkin 52 nci maddelerindeki hükümler emredici nitelikte olduğundan, bu hükümlere aykırılık teşkil eden genel kurul kararları, BK.nun 19 ve 20 nci maddeleri hükümleri gereğince, mutlak butlanla sakatlırlar ve iptalleri için açılacak davalarda genel kurulda muhalefette bulunmuş olma şartı aranmayacağı gibi, bir aylık hak düşürücü süre içinde açılmış olmaları da dinlenmeleri yönünden zorunlu değildir.”

(Y. 11. HD. 10.02.2005 tarih, E.2004/4363, K.2005/1023) Corpus.

Uygulamada, nitelikli karar yetersayısının, toplantı yetersayısı açısından da geçerli olduğu düşüncesine sıklıkla rastlanmaktadır.

Kooperatifler kanununda, 52. madde hükmü hariç olmak üzere, nitelikli toplantı yetersayısı öngörülmemiştir. Bu nedenle toplantı yetersayısı, kooperatif ortaklarının en az ¼ ünün katılımı ile sağlanmış olur.

Toplantı nisabı sağlandıktan sonra, toplantıyı terk eden ortak olursa ve buna rağmen toplantı yetersayısı sağlanıyor ise, karar yetersayısında, toplantının açıldığı andaki yetersayı değil, kararın alınmasında fiilen kullanılan oyların sayısı ve bu sayıya oranı dikkate alınır¹³⁹. Örneğin 100

¹³⁹ “Genel kurulda toplantıya katılanların sayısı toplantı nisabını sağlıyorsa toplantı sırasında toplantıyı terkedenlerden sonra da toplantı nisabı sağlanabildikçe 2/3 çoğunluk nisabı, hazırun cetvelinde imzası bulunanlara göre değil, fiilen toplantıda bulunanların sayısına göre hesaplanır.” (Y. 11. HD. 19.04.2001 tarih, E.2001/2562, K.2001/3389) Corpus.

“Taraflar arasındaki davadan dolayı, (İstanbul Asliye Yedinci Ticaret Mahkemesi)’nce verilen 7.11 .1997 tarih ve 763-975 sayılı hükmün temyizden tetkiki davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla; dosyadaki kağıtlar okundu, gereği konuşulup düşünüldü:

Davacı kooperatif yönetim kurulu vekili, davalı kooperatifin iki ayrı arsasından Sarıyer ve Cevzlide yapılacak konutlar için üyelerin tercih hakkı kullanarak hangi semtten konut alacaklarını belirlediklerini, Cevzli’de 37 fazla konut olması nedeniyle sadece Cevzlide konutlara münhasır olmak üzere üye kaydedilen 37 ortağın, Sarıyer’deki arsaya da ortak edilmelerine dair 22/06/1996 tarihli genel kurulda alınan kararlardan 11. maddenin karar nisabına uygun olarak alınmadığı gibi diğer üyelerin kazanılmış haklarının ihlali niteliğinde olduğunu ileri sürerek 11. maddenin iptalini talep ve dava etmiştir.

Davalı kooperatif denetim kurulu adına denetçiler Fahrettin ve Fahri tarafından verilen yanıt dilekçesinde, ortaklıkta eşitlik prensibinin esas olduğu, 37 ortağın salt Cevzli’deki arsa yönünden ortaklığa kabulleri diğer üyelerden fazla giriş aidatı alınarak kaydedildiklerini, kararın usulsüz olmadığını savunmuşlardır. Mahkemece, toplanan delillere ve bilirkişi raporuna göre, Cevzlide yapılacak konutlardan konut verilmek koşuluyla üyeliğe kabul edilen 37 ortağın aynı arsadan konut edilen 232 üye ile aynı koşulda ortak alındıkları, Sarıyer’deki konutların henüz yapılmadığı, bu arsa üzerinde öncelikle tercihini bu arsayı kullanan 66 ortağa konut verileceği, artan arsanın da kalan tüm ortaklara birlikte değerlerinin bölüştürüleceği bu suretle yasa, anasözleşme ve iyiniyet kurullarına aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Davalı kooperatifin dosyada mevcut anasözleşmesinin 33/2. maddesine göre "Genel kurulda kararların, ortaklar cetvelinde imzası bulunanların yarısından fazlasının oyu ile alınacağı" öngörülmüş bulunmaktadır. 22/06/1996 tarihli genel kurul toplantısının, iptali istenilen 11. maddesinin oylamasında 76 kabul oyu kullanılmıştır. Genel kurul 163 ortağın katılımıyla toplandığına göre karar nisabı 83 tür. Anasözleşmenin 33/2. maddesinde öngörüldüğü üzere, genel kurulda alınan kararın yeter sayısı bu maddeye göre oluşmamıştır. Anılan maddenin uygulama biçimi, YHGK.nun 20/03/1996 gün ve E: 1995/11-1113 K: 173 sayılı kararda gösterilmiştir (Bkz. Gönen Eriş, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, 1998 Ankara, s. 837 vd). Bu durumda, 76 oyla alınan karar geçersizdir. Davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı biçimde karar tesisi doğru değildir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın (BOZULMASINA), ... 01/06/1998 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Davalı kooperatif ana sözleşmesinin 33. maddesi hükmüne göre, genel kurul toplantı nisabı ortak sayısının 1/4’ü olup, kararların ise, hazırun cetvelinde imzası bulunanların yarısından fazlasının oyu ile oluşabileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır. Görüldüğü gibi gerek toplantı, gerekse karar nisabı yönünden 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 ve 51. maddeleri ile anasözleşme hükümleri arasında bir fark bulunmamaktadır. Farklılık sadece anasözleşmede yer alan (hazırun cetvelinde imzası bulunanların) kaydından kaynaklanmaktadır.

Acaba anasözleşmeye konulan bu kayıtla Yasanın 51. maddesinde anasözleşmeyle öngörülen ağırlaştırılmış nisab mı amaçlanmıştır? ilk bakışta oran ağırlaştırılması bulunmadığına göre, bundan söz etmek mümkün değildir. O zaman, bu kayıt başlı başına nisabı ağırlaştırma amacına yönelik olarak mı, sözleşmeye konulduğunun tespiti gerekmektedir. Kooperatif genel kurulunun asgari toplantı nisabı sayısı ile toplanması halinde, yani ortak sayısının 1/4’ü ile genel kurulun toplanması durumunda karar nisabı da bu orana göre

ortaklı bir kooperatifin genel kurul toplantısına 60 ortak katılmış ve toplantı anında 30 ortak toplantıyı terk etmiş ise, toplantı nisabı halen sağlanmış olduğundan, bir başka kooperatif ile birleşme kararı alınabilmesi için 40 değil, 20 ortağın oyu yeterli olacaktır.

Şimdi yasada belirtilen nitelikli çoğunluk gerektiren kararları inceleyelim:

---

belirecek sayının yarıdan fazla olacağına göre, yasada öngörülen asgari ortak sayısı ile karar alınabileceği sonucu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. O halde, anasözleşmenin anılan hükmünde ilke olarak karar nisabını ağırlaştırma amacı bulunmamaktadır.

Bu durum karşısında dava konusu genel kurulda alınan karar bakımından anasözleşmede yer alan (hazurun cetvelinde imzası bulunanların) kaydının hangi amaçla kurulduğunun yorumlanması gerekmektedir. Bilindiği üzere BK.nun 18. maddesinde lafzi yorum terkedilmiş, tarafların gerçek iradesini ortaya çıkaracak amaca uygun yorum kuralını getirmiştir. Ayrıca çağdaş hukukta, bu yorum metodun yanında, tereddüt halinde yorum yapılırken hukuki işlemi batıl kılacak yorum yerine, onu geçerli hale getirecek yorum tarzının tercih edildiği (güven ilkesi) nin de dikkate alınması gerektiği benimsenmektedir (Bkz., Prof. Dr. S. Sulhi Tekinay, Tekinay Borçlar Hukuku, 5. Bası, İst. 1985 sh. 193 vd.; Prof. Dr. F. Necmeddin Feyzioğlu, borçlar Hukuku, İst. 1976, sh. 359, vd.; Prof. Dr. Fikret Eren, Borçlar Hukuku, Ank. 1991, 4. Bası, sh. 565 vd.). Kooperatif genel kurullarında alınan kararların doğurduğu sonuçlar sadece ortalar arasında değil, yönetimin seçilmesine ilişkin hallerde kooperatifin üçüncü kişilerle olan ilişkisinde de hüküm ifade edeceğine göre, kooperatif anasözleşmesinin anılan maddesinin yorumlanmasında güven ilkesinin dikkate alınması daha da önem kazanmaktadır. Aksi halde, anasözleşmede yer alan bu kaydın bu biçimde yani lafzi olarak yorumlanması halinde kooperatif genel kurullarında alınan kararların yıllar sonra batıllığı ileri sürülerek iptali sağlanacak ve kooperatiflerin üçüncü kişilerle olan ilişkileri dahi hükümsüz hale getirilebilecektir. Bu yorum tarzı ise yukarıda değinilen güven ilkesine ters düşmektedir.

Bunun dışında kooperatif genel kurullarının toplantı şekil ve usulleri de bu yorumda dikkate alınması gerekir. Bilindiği üzere hazurun cetveli genel kurul toplantısına iştirak eden ortaklara toplantıya katıldıklarını imzaları ile tasdikine imkan veren bir belgedir. Ancak, bu belgede imzası bulunanların toplantıyı sonuna kadar izlemelerini ve kararlara katılmalarını zorlayacak bir yasal veya sözleşmesel düzenleme de mevcut değildir. Toplantıya başlangıçta katılan ortakların, daha sonra toplantıyı terketmeleri, toplantı nisabını etkilememesi kaydı ile mümkündür. Bu durumda genel kurul toplantı ve karar nisabını toplantının başlangıcındaki hazurun cetvelinde imzası bulunan ortak sayısı ile değişmez yani statik bir kavram olarak kabul edilmesi, kooperatif uygulaması bakımından hem hayatın olağan akışına ters olması, hem de yasal bir dayanağı bulunmaması nedeniyle hukuken benimsenmesi zor olan bir görüştür. O halde, yukarıda açıklanan yasal ve olgusal özellikler dikkate alındığında genel kurul toplantılarında karar nisabının hesaplanmasında, her bir gündem maddesi görüşülürken o sırada genel kurulda hazır bulunan ortak sayısı asgari toplantı nisabını oluşturması ve bunların hazurun cetvelinde imzaları bulunması koşulları dikkate alınması gerekmektedir. Aksi halde, başlangıçta toplantıya katılan ortaklardan bir kısmının daha sonra toplantıyı terk etmeleri halinde ağırlaştırılmış bir karar nisap bulunmadığı halde ve toplantı nisabının mevcut olmasına rağmen karar nisabının mevcut olmadığı gerekçesiyle toplantının tatil edilmesi sonucu ortaya çıkacaktır ki bu kabul şekli kooperatiflerin bünyesi ile bağdaşması mümkün değildir. Nitekim dava konusu toplantıda bu sonuç ortaya çıkmaktadır.

Bu açıklamalar karşısında, dava konusu gündem maddesinin görüşülmesinde başlangıçta toplantıya katılan 163 ortaktan 85 inin toplantıyı terkettiği ve geriye hazurun cetvelinde imzası bulunan ortaklardan 76'sı kaldığına göre, karar nisabında da 76 ortak sayısının dikkate alınması gerekmektedir. Anılan karar da bu sayının yandan fazlasını teşkil eden 76 ortakla alındığına göre, ortada gerek yasaya, gerekse anasözleşme hükümlerine göre geçerli bir karar mevcut bulunmamaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle kararın onanması gerektiği düşüncesinde olduğumuzdan sayın çoğunluğun bozma kararına katılmıyoruz.”

(Y.11.HD. 01.06.1998 tarih, E.1998/2238, K.1998/4054,) Corpus

1. Kooperatifin Dağılması Veya Diğer Bir Kooperatifle Birleşmesine İlişkin Kararlar

Bu kararların alınabilmesi için fiilen kullanılan oyların 2/3 ünün kabul yönünde olması gerekir (Koop. K. m. 51/2).

Kooperatifin bir şekilde sona erdirilmesi (dağılması, tasfiyesi gibi) veya bir başka kooperatifle birleşmesine karar verilebilmesi için 2/3 çoğunluğun kabul yönünde oy kullanması gerekmektedir. Kooperatifin sona erdirilmesine ilişkin her türlü karar bu kapsamda değerlendirilir.

Kooperatifin bir başka kooperatifle birleşmesi suretiyle sona erdirilmesi halinde, dağılan kooperatifin ortakları açısından şahsi sorumluluğun artırılması veya ek ödeme yükümü söz konusu olacak ise, bu takdirde, birleşme kararının 2/3 değil, bütün ortakların ¾ ünün kabul oyu ile alınması gerekir (Koop. K. m. 84/2-b.11).

2. Kooperatif Ana Sözleşmesinin Değiştirilmesi

Kooperatif ana sözleşmesinde yapılacak her türlü değişiklikte fiilen kullanılan oyların 2/3 çoğunluğunun kabul oyu olması aranacaktır. Ana sözleşmede yapılan değişikliğin ortağa herhangi bir ek yük getirip getirmemesinin önemi yoktur. Ana sözleşmenin herhangi bir kısmında değişiklik yapılmak istenmesi halinde nitelikli çoğunluk aranacaktır.

Nitelikli çoğunluk gerektiren hallere ilişkin yasa hükmü emredici niteliktedir. Bu nedenle, genel kurulda bu hükme aykırı olarak alınan kararlara karşı, toplantıya katılarak muhalefet şerhini tutanağa geçirme şartı aranmaksızın dava açılabilir¹⁴⁰.

¹⁴⁰ “Taraflar arasında görülen davada Antalya Asliye 4. Hukuk Mahkemesi’nce verilen 27.12.1999 tarih ve 1998/711-1999/1388 sayılı kararın Yargıtay’ca incelenmesi davacılar vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Muktedir Lale tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Dava, davalı kooperatifin 14.06.1997 tarihinde yapılan genel kurulunda alınan tahsis kararlarının ve tahsis kararlarına bağlı olarak verilen tapuların iptali istemine ilişkindir.

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’nun toplantı yeter sayısına ilişkin 45, temsile ilişkin 49, kararların geçerliliğine ilişkin 51 ve ortakların paylarının artırılmasına ilişkin 52 nci maddelerindeki hükümler emredici nitelikte olduğundan, bu hükümlere aykırılık teşkil eden genel kurul kararları, BK.nun 19 ve 20 nci maddeleri hükümleri gereğince, mutlak butlanla sakatlırlar ve iptalleri için açılacak davalarda genel kurulda muhalefette bulunmuş olma şartı aranmayacağı gibi, bir aylık hak düşürücü süre içinde açılmış olmaları da dinlenmeleri yönünden zorunlu değildir.

Somut olayda, davacının iddiası anılan genel kurulda 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 45 nci ve 51 nci maddelerindeki nisaba uyulmamış olduğu noktasında toplanmış bulunmasına göre, bu davanın bir aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmasına gerek bulunmamaktadır.

O halde mahkemece işin esasına girilerek, davacının batıllık iddiasının incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçelerle karar verilmesi doğru görülmemiştir.

3. Ortakların Şahsi Sorumluluklarının Ağırlaştırılması Veya Ek Ödeme Yükümleri Getirilmesi Hakkında Alınacak Kararlar

Ortakların kooperatife karşı sorumluluğu taahhüt ettiği sermaye ile il sınırlıdır. Ortağın bu sorumluluğunun çeşitli nedenlerle artırılabilmesi için genel kurulda $\frac{3}{4}$ oy çoğunluğunun sağlanması gerekir. (Koop. K. m. 52/1)

Burada aranan çoğunluğa dair karar yetersayısı, toplantıya katılan ya da fiilen oy kullananlara göre değil, bütün ortakların sayısına göre tespit edilir.

Örneğin, 100 ortaklı bir kooperatifin genel kuruluna 50 üye katılmış olsun. Ortakların şahsi sorumluluklarının artırılmak isteniyorsa, bütün ortakların sayısı olan 100'ün $\frac{3}{4}$ ' ü olan 75 oydan bir fazlası, yani 76 oy toplanması gerekmektedir. Toplantıya katılan ortak sayısına göre yapılacak hesaplama ile, 39 kabul oyu ile bu yönde karar alınması halinde bu karar mutlak butlanla geçersizdir¹⁴¹.

Ortakların şahsi sorumluluklarının artırılması halleri, Kooperatifler Kanunu m. 29, 30, 33 ve 34 de ayrı ayrı gösterilen hallerdir.

Buna göre,

a. Ana sözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği hallerde, ortaklarının da şahsen ve sınırsız olarak sorumlu tutulacaklarını hüküm altına alabilir. Bu takdirde alacaklılar kooperatifin iflası veya diğer sebeplerle dağılması halinde alacaklarını tamamen sağlayamazlarsa, kooperatifin borçlarından dolayı, kooperatif ortakları zincirleme ve bütün varlıklarıyla sorumlu olurlar. (Koop. K. m. 29)

b. Ana sözleşmeye, kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak şahsen ve belirli bir miktara kadar kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm konabilir. Ortakların tek başına sorumlu olacakları miktar kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak da gösterilebilir. (Koop. K. m. 30)

c. Ortakları şahsen sorumlu bulunan veya ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatifin iflası halinde, iflas idaresi sıra cetvelini düzenlemekle beraber ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister.

Tahsil olunamayan meblağlar diğer ortaklar arasında bölüşülür. Aktif bakiyesi pay cetvellerinin kesin olarak tespiti üzerine geri verilir. Ortakların

---

Yukarıda açıklanan nedenlerle, davacılar vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davacılar yararına BOZULMASINA, ...10.02.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

(Y.11.HD, 10.02.2005 tarih, E.2004/4363, K.2005/1023) Corpus.

¹⁴¹ Bkz. dn.135.

birbirlerine rücu hakları saklıdır. Ortakların geçici olarak tespit olunan borçlarıyla pay cetveli aleyhine İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre itiraz hakları vardır. (Koop. K. m. 33)

d. Ortakların sorumluluğu ve ek ödemeler yükümleri ile ilgili değiştirmeler ancak ana sözleşmenin tadili ile mümkündür. Sorumluluk ve ek ödeme yükümleri konulması veya bunların artırılması, bu husustaki kararın tescili ile kooperatifin bütün alacakları lehine hüküm ifade eder. Sorumluluğun azaltılması hakkındaki kararlar, tescilden evvel doğmuş borçları kapsamaz. (Koop. K. m. 34)

Bu hallere ilişkin olarak ortağın şahsi sorumluluğunun artırılması için tüm ortakların $\frac{3}{4}$ ünün kabul oyu gerekmektedir¹⁴².

¹⁴² “Alacaklılar N.Ü. ve H.K. ile borçlular C.A. ve Sınırlı sorumlu Zeytinburnu Sigortalı İşçiler Yapı Kooperatifi İflas Memurluğuna müteallik olmak üzere İstanbul 6/C İcra Hakimliğinden verilen 24/09/1973 gün ve 1916-839 s. kararın müddeti içerisinde temyizden incelenmesi C. vekili tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye 01/12/1973 gününde gönderilmiş olmakla okundu ve gereği görüşüldü:

İcra takibi N.Ü. ve H.K. tarafından müflis Kooperatifin borcundan dolayı ortak aleyhine tevcih edilmiş ve borçlunun şikayet dilekçesinde hasım olarak kooperatifin adı yazılıp takibi yapan alacaklılar gösterilmemiştir. Ancak; dilekçe metninden şikayetin bunlara da teşmil edildiği anlaşılmaktadır.

1163 s. Kooperatifler Yasasının kabul ettiği sistem, anasözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça borç ve taahhütlerinden dolayı münhasıran kooperatifin sorumlu olduğudur. Anasözleşmeye konulacak hükümlerle ortaklar (sınırlı) veya (sınırsız) sorumluluk altına sokulabilecekleri gibi (ek ödeme yüklemi ile de mükellef tutulabilirler, (madde; 29.30,32,33)

Sınırlı sorumluluk esaslarının tesbit eden 30 uncu maddede sınırlı sorumluluk şu biçimde tesbit edilmiştir. anasözleşmeye ortakların kooperatif borçları kooperatif borçları için, kendi iştirak payından fazla olarak, şahsen ve belli bir miktara kadar, kooperatiften sonra sorumlu olacaklarına dair bir hüküm konulabilir. Ortakların şahsen ve tek başına sorumlu olacakları bu meblağın kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak tesbit edilmesi de mümkündür. Ortakların bu sorumlulukları iflasın sonuna kadar ancak iflas idaresi tarafından ileri sürülebilir.

Sınırlı sorumlu Zeytinburnu işçiler Yapı Kooperatifine ilişkin eski statünün 17 inci maddesinde; (kooperatifin üçüncü kişilere karşı taahhütlerinden dolayı her ortağın, hissesinin beş misline kadar sorumlu olduğu, bu sorumluluğun kooperatiften ayrılma gününden itibaren iki yıl daha devam edeceği yazılıdır. 1163 S. Yasa hükümlerine intibak için düzenlenen yeni statünün 17 inci maddesinde ise, (her bir ortağın, kooperatifin üçüncü şahıslara karşı giriştiği taahhütlerden dolayı, taahhüt ettiği payla şahsına tahsis edilen kredi miktarı kadar sorumlu olacak) ve 48 inci maddesinde de (kooperatifin bir kısım ortakları ferdileşmiş bir kısmı ferdileşmemiş ise kooperatifin tüm ortakları ferdileşinceye kadar geçen zaman için, sonradan doğan kooperatif borçlarından dolayı ferdileşen ortakların sorumlulukları devam edeceği gibi ortağın 17 inci madde gereğince yüklenmiş olduğu sorumluluğun kooperatifin tasfiyesine kadar süreceği) yazılıdır. İzah edilen bu nedenlere göre;

1 - Kooperatif mevcudunun borçlarını tamamen ödemeye kifayet etmemesi halinde artan kısım mesuliyet sınırları içerisinde ortaklara müracaat olunması gerekeğinden bunlardan her birinin anasözleşme uyarınca sorumlu olabileceği meblağı tesbit edilerek bu paranın iflas masası tarafından kendilerinden istenip tasfiyenin devam ve ihtiyaç ettirilmesi zorunludur. 30 uncu maddede işaretlendiği gibi, bu sorumluluk iflasın ve tasfiyenin sonuna kadar ancak iflas idaresi tarafından ileri sürülebilir.

2 - İİK. 245 inci maddesi hükmü, masa tarafından neticelendirilmesinde alacaklılarca lüzum görülmeyen bir (iddianın) takibi hakkının, isteyen alacaklıya devrine mütedairdir. Maddede sözü geçen iddia deyimi ile takibinden olumlu bir neticeye vardırılması meşruk veya bu uğurda karşılaşılabilecek masraf ve külfete deymeyecek nitelikteki iddialar kasit olunmuştur. Tetkik konusu olayda bu madde hükmünün uygulanmasını gerektirir unsurlar yoktur.

3 - İflas İdaresinin, idaresinin, anasözleşmesinin 17 ve ilgili maddelerindeki mesuliyet sınırlarını değil de kooperatifin üçüncü kişilere olan borcuna ortaklardan her birine tahsis edilmiş dairesinin nafi sahaları ile orantılı olarak paylaşım suretiyle ödeyecekleri meblağı tespite kalkışması ve binnetice bu paranın sorumluluk sınırlarını aşmış aşmadığının incelememesi isabetsizdir.

Ek ödeme yükümü getirilmesi ise, bilançoda gelir gider farkı nedeniyle açıklık olmasından dolayı ortağa, kooperatife veya kooperatif alacaklılarına karşı, belirli bir miktarla sınırlı veya sınırsız olarak sorumluluk getirilmesidir.

Bu hal Kooperatifler Kanunu m. 31 de gösterilmiştir. Buna göre, Ana sözleşme, ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak, ek ödemelerin yalnız bilanço açıklarını kapatmada kullanılması şarttır. Ek ödeme yüküleme sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir.

Ancak, yapı kooperatiflerinde inşaatın tamamlanması için istenen taksitler veya ara ödemeler ek ödeme yükümü olarak değerlendirilemez. Bu nedenle, bu gibi kararların alınması için $\frac{3}{4}$ değil, normal karar yetersayısı aranır¹⁴³.

Ş3. GENEL KURUL KARARLARININ TESCİL VE İLANI

Kooperatifler kanununda genel kurul kararlarının tescil ve ilanına dair hüküm bulunmamakla beraber, 98. madde atfıyla, Türk Ticaret Kanunu m. 383 uyarınca, "...Toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcilerinin ad ve soyadlarını gösteren 376 ncı maddedeki cetvel ile toplantıya davetin usulü dairesinde cereyan ettiğini ispat eden vesikalar zapta bağlanır. Adı geçen vesikaların münderecatı zabıtta açıklandığı takdirde bunların ayrıca bağlanmasına lüzum yoktur. İdare meclisi bu zaptın noterce tasdikli bir suretini derhal ticaret sicili dairesine vermekle beraber bu zabıt münderecatından tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir.",

---

4 - Dairemizin 13/02/1972 günlü kararında; ortaklardan her birinin sorumluluk şekli ve derecelerini tesbit eden 1163 S. Yasanın 29, 30 uncu maddeleri hükümlerine işaret edilip bu yolla tahkikata lüzum gösterilmiştir. Bu karara dayanılarak ortakların sorumluluklarına mütedair önceki mercii kararının kesinleştiğinden söz edilemez.

Temyiz itirazları yukarda işaretlenen sebeplerle yerinde görüldüğünden mercii kararının İİK. 366 ve HUMK. 428 inci maddeleri uyarınca BOZULMASINA, 20/12/1973 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. (Y.12.HD, 20.12.1973 tarih, E.1973/11908, K.1973/11535) YKD. Kasım 1975, s. 98.

¹⁴³ "konutlardaki ısınmasını akaryakıtla sağlayan bir kooperatifte, kömürlü kalorifer sistemine dönüşün kabulüne ilişkin olarak alınan kararın koop. K. 52 ve 29-31. maddelerde sözü edilen kişisel sorumluluğun ağırlaştırılması ya da ek ödeme yükümü niteliğinde kabul olanağı bulunmadığından, kanunun 51/1 maddesinde öngörülen yarıdan bir fazla çoğunluk yeterlidir"

(Y.11.HD. 17.09.1982 tarih, E.2388, K.3785) ÇEVİK, 580.

"ortaklardan bir defaya mahsus olmak üzere 40.000'er lira alınması kararı, Koop. K. 34. maddesi anlamında şahsi sorumluluğu artıran ek ödeme niteliğindeki kararlardan değildir"

(Y.11.HD. 08.11.1983 tarih, E.4828, K.4890) ÇEVİK, s.581.

Ayrıca bakanlıkça hazırlanan örnek ana sözleşmenin 40. maddesi de bu yönde hüküm getirmektedir:

“Toplantıya çağrının usulüne uygun yapıldığının gösteren belgeler ile ortaklar cetveli ve genel kurul tutanağı toplantı tarihinden itibaren 15 gün içinde Ticaret ve sicil memurluğuna verilmekle birlikte gerekli tescil ve ilan işlemi yaptırılır” (Ör. Ana sözl. m.40)

Olağan ya da olağanüstü genel kurullarda toplantının yapılmasından itibaren 15 gün içinde, yönetim kurulu tarafından, genel kurul tutanağı, hazırun cetveli, bakanlık temsilcisi tayinine ilişkin sanayi ve ticaret il müdürlüğü yazısı, yönetim kurulu seçimi halinde yönetim kurulu görev bölümü kararı, değişen yönetim kurulu üyelerinin nüfus ve ikametgâh kayıtları ve yapılan genel kurula ait ilanı içeren ticaret sicil gazetesini ticaret ve sicil memurluğuna verilerek Ticaret sicil gazetesinde ilan yaptırılır¹⁴⁴.

Ş4.GENEL KURUL KARARLARININ TESİRİ

I. Genel olarak

Kooperatifler Kanunu m. 98 atfı ile Türk Ticaret Kanunu m. 379 uyarınca genel kurul tarafından verilen kararlar tüm ortaklar için geçerlidir. Karar ortak üzerinde, genel kurul toplantısına katılmamış veya aleyhte oy kullanmış olsa dahi geçerlidir.

Ortağın yurtdışında bulunması, genel kurul toplantısı anında başka bir işle görevli olması hastalığı veya toplantıdan haberdar olmaması gibi geçerli mazereti bulursa bile genel kurul kararları uygulanır.¹⁴⁵

Kural olarak genel kurul kararlarının ortaklara tebliği gerekmez. Ancak, ortaklardan sadece bir kısmı hakkında şahsi nitelik taşıyan kararların tebliğ edilmesi gerekir¹⁴⁶

Genel kurul kararları verildikleri genel kurul tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

¹⁴⁴ KAÇAK, s. 100.

¹⁴⁵ ÇEVİK, s.582.

¹⁴⁶ “Ortakların tümünü ilgilendiren konularda alınan genel kurul kararları, tebliğe ihtiyaç göstermeden genel kurula katılan ve katılmayan bütün ortakları bağlar. Ortaklardan sadece bir kısmı hakkındaki şahsi nitelik taşıyan kararların tebliği gerekmektedir. Genel kurulda alınan aidat tutarları gecikme halinde belirlenen gecikme faizi uygulanacağına dair karar bütün ortakları ilgilendirdiğinden, iptal edilmediği takdirde ortaklar ve davalı yönünden bağlayıcıdır.”

(Y.11.HD. 06.05.2002 tarih, E.649, K.4405) ÇELİK/LALE, s.591.

Ancak Kooperatifler Kanunu m. 53 'e göre dava açılması halinde mahkemece Kooperatifler Kanunu m. 98 atfı ile Türk Ticaret Kanunu m. 382 uyarınca genel kurulca alınan kararın icrasının geri bırakılmasına karar verilebilir.¹⁴⁷

II. Ortaklar Açısından

Genel kurul kararlarının toplantıya katılmayan veya karara karşı aleyhte oy kullanan ortaklar hakkında da geçerli olacağını yukarıda belirtmiştik.

Ancak bazı ayırık durumlar mümkündür.

¹⁴⁷ “İtiraz, aidatların karara bağlandığı genel kurul kararlarının iptali hususunda dava açıldığına ve bu nedenle aidat istenemeyeceğine yöneliktir. İptal davası açılması tek başına genel kurul kararlarının uygulanmaması neticesini doğurmaz. Ancak, 1163 s. kanununun 98 nci maddesi yollamasıyla kooperatifler hakkında da uygulanması gereken TTK.nun 382 nci maddesi uyarınca mahkemece icranın geri bırakılmasına karar verildiğinde genel kurul kararlarının uygulanması geri bırakılabilir. Ancak itiraz yerinde ise ve genel kurul kararlarının icrasının geri bırakılması hususunda bir karar mevcut değil ise, alacak hesaplanmalı ve neticesine göre bir karar tesis edilmelidir.

Taraflar arasında görülen davada Çanakkale Asliye Hukuk Mahkemesi'nce verilen 30.03.2001 gün ve 1999/1145-2001/327 s. kararın Yargıtay'ca tetkiki davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içerisinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Ata Durak tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve bütün belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Dava, aidat alacağıın birikmiş faiziyle birlikte tahsili için girişilen ilamsız takibe yapılan itirazın iptal edilmesine ait olup, davacı taraf bilirkişi raporuna itirazında, davalı yararına alacak olarak kabul edilen ve kooperatife borç verildiği iddia edilen (6.000.000.000) TL. karşılığında davalıya (9.000.000.000) liralık iki adet çek keşide edildiğini ve borç verildiği iddiasının yerinde bulunmadığını ileri sürdüğü halde, mahkemece davacı tarafın bu itirazı karşılanmamış ve bu konuda ek rapor alınması cihetine gidilmemiştir. Bir an için borç para verildiği kabul edilse bile, şayet bunun karşılığına çekler verilmiş ise bu miktarın davalı lehine alacak olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Zira, B.K.nun 114 ncü maddesi hükümü uyarınca aksine sözleşme bulunmadığı taktirde her ne kadar bir borç için kambiyo senedi düzenlenmesi tecdidi tazammun etmez ise de, çekler iade edilmediği sürece aynı miktarın davalı lehine alacak olarak kabul edilmesi mükerrer tahsilata neden olacaktır. Kaldı ki, davalı taraf gerek takibe itirazında ve gerekse de yargılama sırasında bu yönde bir itiraz ve savunmada bulunmadığı gibi takas mahsup def'in de da bulunmuş değildir. Davalının itirazı, aidatların karara bağlandığı genel kurul kararlarının iptali hususunda dava açıldığına ve bu nedenle aidat istenemeyeceğine yöneliktir. Bu noktada ise; iptal davası açılması tek başına genel kurul kararlarının uygulanmaması neticesini doğurmaz. Ancak, 1163 s. kanununun 98 nci maddesi yollamasıyla kooperatifler hakkında da uygulanması gereken TTK.nun 382 nci maddesi uyarınca mahkemece icranın geri bırakılmasına karar verildiğinde genel kurul kararlarının uygulanması geri bırakılabilir.

Bu itibarla, mahkemece öncelikle davacı tarafın, borcun gerçek olmadığı ve (6.000.000.000) liraya karşılık çek verildiğine yönelik itirazı üzerinde durulması ve şayet (ki davalı tarafça itiraza uğramayan kooperatif kayıt suretlerinde davalı lehine 2 adet çek verildiğinin kayıtlandırıldığı görülmektedir) bu itiraz yerinde ise ve genel kurul kararlarının icrasının geri bırakılması hususunda bir karar mevcut değil ise, davacının alacağı hesaplanmalı ve neticesine göre bir karar tesis edilmelidir. Anılan hususlar gözden kaçırılarak, yazılı biçimde hüküm tesisi doğru olmadığından hükmün davacı yararına bozulması gerekmiştir.

Yukarıda açıklanan sebeplerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davacı yararına BOZULMASINA, ... 25.04.2002 gününde oybirliğiyle karar verildi.”
(Y.11.HD, 25.04.2002 tarih, E.2001/11241, K.2002/3898) C o r p u s.

A. Ortakların Şahsi Sorumluluklarının Ağırlaştırılması Veya Ek Ödeme Yükümü Getirilmesi Kararları

Bu kararlar nitelikli çoğunluk gerektiren kararlardır. Ancak, bu yöndeki kararlar, ilandan başlayarak üç ay içinde kooperatiften çıktıklarını bildirmeleri halinde bunlara katılmayan ortakları bağlamaz. (Koop. K. m. 52/3). Yasa koyucu böylelikle, ortaklık için daha ağır maddi yükümlülüklerle katlanamayacak durumda olan ya da katlanmak istemeyen ortağa kooperatiften serbestçe çıkma hakkı tanımıştır.

Şu halde, genel kurul kararının ortağı bağlamaması için

- a. Kararın ortakların şahsi sorumluluklarını artırması veya ek ödeme yükümü getirmesi,
- b. Ortağın genel kurula katılarak bu karara karşı red oyu kullanması ve,
- c. Karar tarihinden itibaren üç ay içinde kooperatif üyeliğinden çıktığını bildirmesi şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bu takdirde kooperatiften çıkma beyanı, kararın yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere hüküm ifade eder. (Koop. K. m. 52/3, cümle 2). Örneğin, karara karşı red oyu kullanarak genel kurul tarihinden iki ay sonra kooperatiften çıkma kararını bildiren kooperatif ortağının çıkma tarihi geriye dönük olarak, alınan kararın yürürlüğe girdiği tarih olarak kabul edilecektir.

Ayrıca, bu suretle kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, bir ayrılma tazminatı ödenmesine bağlı kılınamaz. (Koop. K. m. 52/son)

B. Kooperatifin bir başka kooperatifle birleşmesi kararları

Bu kararlar da nitelikli çoğunlukla alınması gerekli kararlardandır. Kooperatif genel kurulunda bir başka kooperatifle birleşme kararı alınması halinde, birleşme neticesinde dağılan kooperatifin ortakları için şahsi sorumluluk veya ek ödeme yükümlülüğü doğduğu veya ağırlaştığı takdirde birleşme kararı, ancak bütün ortakların 3/4 ünün çoğunluğu ile verilebilir. Sorumluluğa ve ek ödeme yükümlülüğüne mütedair hükümler birleşme kararına katılmamış olan ve bundan başka kararın ilanı tarihinden başlamak üzere üç ay içinde kooperatiften çıkacağını bildiren ortaklara uygulanmaz (Koop. K. m. 84/1, b.11).

Öyleyse, bu yöndeki genel kurul kararının ortağı bağlamaması için,

- a. Genel kurulda bir başka kooperatifle birleşme kararı alınması,

b. Ortağın bu genel kurula katılarak aleyhte oy kullanması,

c. Birleşme neticesinde dağılan kooperatif ortakları açısından şahsi sorumluluk veya ek ödeme yükümünün getirilmesi veya mevcut sorumluluğun ya da ek ödeme yükümünün ağırlaştırılması,

d. Ortağın, bu kararın ilanı tarihinden itibaren üç ay içinde kooperatiften çıkmak istediğini bildirmesi şartlarının bir arada gerçekleşmesi gerekir.

Ortak genel kurula katılmamış veya katılmışsa da aleyhte oy kullanmamış ise, süresinde bildirimde bulunsa bile bu haktan yararlanamaz.

Koop. K. m. 84 de çıkmanın hüküm ifade edeceği tarih ayrıca belirtilmemiş ise de, karar, bu ortağı bağlamayacağından, kararın yürürlüğe girdiği tarih olarak kabul etmek gerekir.

III. Kooperatif Yönetim ve Denetim Kurulları Açısından

A. Bilançonun Tasdiki

Genel kurul toplantısında, yönetim kurulu faaliyet raporu, denetim kurulu raporu, gelir ve gider dökümleri ile bilanço okunduktan sonra, kurul başkanı tarafından bilanço, tasdik edilmek üzere oya sunulur.

Kooperatif bilançosu, gelir gider hesapları ve dökümleri, yönetim ve denetim kurulu raporları, kooperatifin genel kurulun yapıldığı yıla ait yürütülen faaliyetleri, harcamaları, gelirleri borçları ve bunların denetimini gösterir belgelerdir¹⁴⁸.

Kooperatifler Kanunu m. 98 atfı ile Türk Ticaret Kanunu m. 380'e göre, "Bilançonun tasdikine dair olan umumi heyet kararı, aksine sarahat olmadığı takdirde, idare meclisi azalariyle müdürler ve murakıpların ibrasını tazammun eder. Bununla beraber bilançoda bazı hususlar belirtilmemekte veyahut bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine mani yanlış bir takım hususları ihtiva etmekte ise, idare meclisi azalariyle müdürler ve murakıplar, bilançonun tasdikiyle ibra edilmiş olmazlar."

---

¹⁴⁸ ÇEVİK, s. 584.

B. İbra

Kooperatifler Kanunu m. 98 atfı ile Türk Ticaret Kanunu m. 380 hükmüne göre bilançonun genel kurul tarafından onaylanması, yönetim kurulu ile denetim kurulunun ibra edilmesi anlamına gelmektedir. İbra ile bu kurullarda görev yapan kimseler hukuki sorumluluktan kurtulmuş olurlar. Daha sonra bu kimselerden ibra olunan genel kurul dönemine ilişkin olarak, herhangi bir maddi talepte bulunulamaz veya aleyhlerine alacak ya da tazminat davaları açılmaz.

Bilanço onaylansa bile, yönetim veya denetim kurulu üyelerinin kooperatif zararına tutum veya eylemleri tespit edilmiş ya da bu yönde şüphe oluşmuş ise, bu kurullar ibra edilmeyebilirler. Bilançonun onaylanması ile Yönetim ve denetim kurullarının ibra edilmiş sayılmaması, oylama sırasında açıkça belirtilmiş olmasına bağlıdır (Koop. K. m. 98, TTK. m. 380). Bu durumda, bilanço onaylanmış olsa dahi yönetim veya denetim kurulu ya da her iki kurul birden ibra edilmiş olmayacak, yahut da, ibraları için ayrıca oylama yapılacaktır.

Bilançoda, bazı hususlar belirtilmemiş veya kooperatifin gerçek durumunun görülmesine engel olacak şekilde yanlış birtakım hususlar bulunmakta ise¹⁴⁹, bilanço onaylansa da, bu, yönetim ve denetim kurullarının ibrası anlamına gelmez¹⁵⁰.

¹⁴⁹ “Dava, genel kurul kararının iptaline ilişkindir.

Bilançonun ana sözleşmenin 68. maddesi hükmüne göre, genel kuruldan 15 gün önce kooperatif merkezinde ortakların incelemesine açık tutulması gerekir ise de, davacılar, bilançonun gerçeği yansıtmadığını, ya da gerçeğin gizlendiğini veya sahtecilik yapıldığını ileri sürmedikleri gibi, esasen genel kurulda ana sözleşmede öngörülen çoğunlukla da bilanço kabul edilmiştir. Bu itibarla mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekir.”

(Y.11.HD. 01.07.2002, E.3154, K.6848) ÇELİK/LALE, s.592

¹⁵⁰ “Taraflar arasındaki davanın (İzmir Birinci Asliye Ticaret Mahkemesi)nce görülerek verilen 20.2.1998 gün ve 867 - 152 s. kararın Yargıtay’ca tetkiki davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içerisinde verildiği anlaşılmış olmakla dava dosyası için Tetkik Hakimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve bütün belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkili şirketin eski yönetici ve denetim kurulu üyeleri olan davalıların davacı şirketin iştiğal konusu ile ilgili olarak satın alınan mallara uygulanan iskontolar karşılığında satıcı firmaların hizmet faturası karşılığı verdiği bir kısım tıbbi cihazları 17.9.1991 tarih 177, 14.12.1992 tarih ve 1515 s. yönetim kurulu kararları ile E.... Vakfı ve E.... Hastanelerine bağışlamak veya düşük bedelle satış gösterdiklerini ana sözleşmede T.....’ın tıbbi konularda faaliyeti bulunmadığını, bu tür usulsüz alım ve bağışlarla şirketin zarara uğratıldığını ileri sürerek 6.035.158.153 TL. tazminatın davalılardan reeskont faiziyle tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalılar, davanın zamanaşımına uğradığını TTK. 341. maddesi gereğince dava açılmasına ait genel kurul kararı olmadığını, davanın denetçiler tarafından açılmadığını, genel kurulda ibra edildiklerini savunarak davanın reddini talep etmişlerdir.

Mahkemece, bütün dosya kapsamından davalıların 1991 ve 1992 yılı faaliyetleri sebebiyle ibra edildikleri, bu genel kurulların iptal edilmeden dava açılmayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, kararı davacı vekili temyiz etmiş, Dairemizin 1996/3953 E. 4652 K. s. ilamı ile "davacıya HUMK. 39 ve 40. maddeleri uyarınca mehil verilerek davalılar hakkında genel kuruldan 1991 ve 1992 yılı için dava açma izni alınması, denetçilerin muvafakatlarının alınması, kabule göre de davalıların 30.3.1992 ve 1.4.1993 genel kurullarında ibra edilmişlerse de TTK. 380. maddesi uyarınca ibranın geçerli olması için davaya konu bağış ve satışların genel kurulda sunulan şirket bilançolarında yer alması gerektiği hususunun dikkate alınması ve

Bilançoda bazı kayıtların bulunmaması veya bilanço esasına göre tutulması gerekli defter ve kayıtlarda¹⁵¹ kasten ve bir düzen içinde gerçeğe aykırı düzenlemeler yapılmış veya yanlış bilgiler bulunması halinde bilançonun kanuna uygun olarak tutulmadığı anlamına gelmektedir. Bu halde, bilanço onaylansa bile, bu onay bilançonun tümü açısından geçersiz olacaktır. Öyleyse, bilanço onayının geçerli olabilmesi için, bilançoda hiçbir eksiklik bulunmaması ve bilançonun tümüyle gerçek bilgi ve kayıtları içermesi gerekmektedir¹⁵².

C. Bilançonun Tasdiki Ve İbranın Sonuçları

Bilançonun tasdiki sırasında açıkça belirtilerek yönetim ve denetim kurulları ibra edilmemiş olması veya bilançoda usulsüzlük olması hallerinden biri bulunmuyor ise bilançonun tasdiki ile ibranın sonuçları aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Yönetim ve denetim kurulu üyeleri, genel kurul döneminde yapılan harcamalar ile eylem ve işlemleri nedeniyle sorumlu tutulamazlar. Bu döneme ilişkin olarak kendilerinden alacak veya tazminat istenemez ve bu yönde dava açılmaz.
- Ancak, yönetim veya denetim kurulu üyelerinin ibra edildikleri döneme ilişkin olarak suç oluşturan eylemlerinin sonradan tespit edilmesi halinde, bu kimseler şikâyet olunabilir, haklarında ceza

---

gerektiğinde bilirkişi raporu alınması" gerekçesiyle bozulmuş, mahkemece bozma ilamına uyularak bilirkişi raporu da alınarak dava konusu tıbbi cihazların şirketin muhasebe kayıtlarına intikal ettirildiği, şirketin bilanço ve gelir tablosunun gerçeği aksettirdiği ibra ile artık dava açılmayacağından bahisle davanın reddine karar verilmiştir.

Mahkemece, önceki bozma kararına uyulmakla beraber bozma gerekleri yerine getirilmemiştir.

TTK. 380. maddesine göre ibranın geçerli olabilmesi için davaya konu bağış ve satışların genel kurula sunulan şirket bilançolarında yer alması gerekir. İbra, yalnızca genel kurulun bilgisine sunulan işlemleri içerir, açıklanmamış ve belgeye dayandırılmamış ve vasat yetenekli bir ortağın anlayamayacağı konularda ibra yok sayılır. Tüm bu hususlar genel kurulda ortaya konulup görüşüldükten sonra, yöneticilerin sorumluluk halleri ve ortaklığa verdikleri zarar açıkça saptanıldığı durumda genel kurulca sorumluluk davası açılmasına yer olmadığına ve ibraya karar verildiği takdirde böyle bir ibraya geçerlilik tanınabilir. Dava konusu olayda bu anlamda bir ibra yoktur. O halde, mahkemece ibra dikkate alınmayarak uzman bilirkişi kurulundan rapor alınmak suretiyle şirketin uğradığı zarar varsa bunun ve davalıların bundaki sorumlulukları görev yaptıkları yıllarda dikkate alınarak tespit ettirildikten sonra sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı biçimde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.

Yukarıda açıklanan sebeplerle davacı, vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davacı yararına (BOZULMASINA), ... 8.2.1999 gününde oybirliğiyle karar verildi.

(Y.11.HD, 08.02.1999 tarih, E.1998/9079, K.1999/636) YKD. Ağustos-1999 s.1073

¹⁵¹ "Bilanço esasında aşağıdaki defterler tutulur:

1. Yevmiye defteri;
2. Defterikebir;
3. Envanter defteri (Mevcutat ve muazene defteri);" (VUK. m. 182)

¹⁵² bkz. dpn. 147

davası açılabilir ve mahkûmiyetlerine karar verilebilir. Kooperatif yönetim kurulu üyeleri ile çalışanları kooperatif işleri nedeniyle işledikleri suçlardan kamu görevlisi gibi cezalandırılırlar (Koop. K. m. 62/son)¹⁵³. Denetim kurulu üyeleri Koop. K. m. 62 de sayılmadığından, denetim kurulu üyelerini yönetim kurulu üyeleri gibi cezalandırılmaları ancak onların suç oluşturan eylemlerine katılmalarına bağlıdır¹⁵⁴.

¹⁵³ “Taraflar arasında görülen davada Antalya Asliye 3.Hukuk Mahkemesi’nce verilen 14.05.2002 gün ve 2000/1120 - 2002/496 s. kararın Yargıtay’ca tetkiki davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içerisinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Deniz Biltekin tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve bütün belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, yabancı uyruklu müvekkilinin, davalı kooperatif yöneticileri tarafından kandırılmak suretiyle dava dışı SS C.... Akdeniz Yapı Kooperatifine 17.300 sterlin karşılığında üye yapıldığını, oysa satın alınan arsanın SİT alanı olduğunu ve köy statüsünde olduğundan yabancıların mülk edinmelerinin mümkün olmadığını, yaptıkları 26 villayı 70 kişiye satıp kaçtıklarını, kooperatifin kayıym ile yöneltildiğini, müvekkilinin davalılar tarafından dolandırıldığını ileri sürerek 17.300 sterlininin ödeme tarihindeki TL. karşılığının faizi ile davalılardan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalılar Etem O., Hüseyin U., Ahmet K. ve Turgay A., davacının ödediği paranın kooperatif kasasında olduğunu, dolandırıcılık yapılmadığını savunarak, davanın reddini talep etmiştir.

Davalı Aksoy O., davacının kooperatife üye olmak üzere kendisine parayı gönderdiğini ve bunun TL. karşılığının kooperatife makbuz karşılığı ödendiğini, dolandırıcılık bulunmadığını savunarak, davanın reddini talep etmiştir.

Mahkemece, iddia, savunma ve bütün dosya kapsamından kooperatifin eski yöneticileri hakkında sorumluluk davasının genel kuruldan alınacak kararlar kooperatif denetçileri tarafından açılacağı, üye olan davacının bu davayı açamayacağı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

Davacı vekili, müvekkilinin davalı kooperatif yöneticileri tarafından kandırılmak suretiyle dava dışı S.S. C.... Akdeniz Yapı Kooperatifine üye yapıldığını, yapılan 26 villanın 70 kişiye satıldığını, müvekkilinin davalılar tarafından dolandırıldığını ve davalıların haksız eylemleri sonucu zarara uğradığını ileri sürerek, ödediği miktarın davalılardan şahsen tazminini talep ve dava etmiştir.

Bu halde 1163 S. Yasada aksine bir hüküm bulunmamasına göre aynı Yasa’nın 98.maddesi yollaması ile olaya T.T.K. hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Nitekin anılan Kanunun 36. maddesinin birinci fıkrasının beş numaralı bendine göre gerek yasanın ve gerekse anasözleşmenin kendilerine yüklediği diğer vazifeleri kasten veya ihmâl neticesi olarak yapılmamasından doğan zararlardan şirket yönetim kurulu üyelerinin şirket ortaklarına karşı şahsen ve müteselsilen sorumlu olacakları hükme bağlanmıştır. Bu halde anılan ve açıklanan hükümlerle birlikte 1163 S.K.nun 62. maddesine uygun bir biçimde ve yöneticilerin şahıslarına karşı açılan bu davada davacının iddiasının incelenerek hasil olacak sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu biçimde eksik incelemeye dayalı olarak karar verilmesi doğru görülmemiştir.

Yukarda açıklanan sebeplerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davacı yararına BOZULMASINA, ... 30.06.2003 gününde oybirliğiyle karar verildi.

(Y.11.HD, 30.06.2003 tarih, E.2003/1463, K. 2003/7042) Kaynak: Corpus

¹⁵⁴ “Görevi savsama suçundan sanıklar Hüseyin, Bolu, Yusuf, Hami, Güngör hakkında TCY.nın 230, 72; 647 s. Kanunun 4-6. maddeleri uyarınca sanıkların 670.000'er TL. ağır para cezalarıyla hükümlülüklerine, cezalarının ertelenmesine ait (Bandırma Asliye Ceza Mahkemesinden verilen 1994/602 Esas, 1998/704 Karar s. ve 7.10.1998 günlü hükmün temyiz yoluyla tetkiki sanıklar müdafii tarafından istenilmiş ve temyiz edilmiş olduğundan; Yargıtay C. Başsavcılığının 10.3.2000 günlü bozma isteyen tebliğnamesiyle 28.3.2000 gününde daireye gönderilen dava dosyası, başvurunun nitelik ve kapsamına göre görüşüldü.

Temyiz isteğinin reddi nedenleri bulunmadığından işin esasına geçildi.

Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede;

1) a- Yargılama ve olayın kanıtlanmasına ait gerekçe: Sanıklar Yusuf, Hami ve Güngör'e yükletilen görevi savsama eylemleriyle ulaşılan çözümü haklı kılıcı zorunlu öğelerinin ve bu eylemlerin sanıklar tarafından işlendiğinin Kanuna uygun olarak yürütülen duruşma sonucu saptandığı, tüm kanıtlarla, aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak şekilde ve eksiksiz sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin

- Genel kurulda verilen ibra kararının, kanun, ana sözleşme veya iyiniyet kurallarına aykırı olduğu düşüncesi ile genel kurulda muhalif oy kullanan ve muhalefet şerhini toplantı tutanağına yazdıran ortaklar, bilançonun tasdiki ve ibra kararının iptali için toplantıyı izleyen bir ay içerisinde kooperatif merkezinin bulunduğu yer mahkemesine dava açabilirler¹⁵⁵

Bilançonun tasdik edilmemesi veya yönetim ve denetim kurulu üyelerinin ibra edilmemesi halinde ise sonuçlar şu şekilde olabilir.

- İbra edilmeyerek haklarında dava açılmasına karar verilen yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile kooperatif çalışanları aleyhine, karar tarihinden itibaren bir ay içinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli mahkemeye tazminat (sorumluluk) davası açılır.
- Bilindiği üzere kooperatif yöneticileri, ana sözleşmede aksine hüküm yoksa, en çok 4 yıl için seçilebilirler. Görev süresi bittikten sonra tekrar seçilmelerine engel yoktur (Koop. K. m. 57). Yöneticilerin görev süreleri devam ederken yapılan genel kurulda ibra edilmemeleri halinde durum ne olacaktır. Kooperatifler kanununda yönetici veya denetçilerin ibra edilmemelerinin azil anlamı taşıdığına dair hüküm bulunmamaktadır. Ancak, bakanlıkça hazırlanan örnek ana sözleşme uyarınca, ibra edilmeyen yönetim ve denetim kurulu üyeleri genel kurulda bu organlara tekrar seçilemeyeceklerdir (Ör. Ana sözl. m. 36/4). Aslında, örnek ana sözleşmede de “seçilememek” ifadesi kullanıldığına göre, 4 yıllığına seçilmiş bir yönetim kurulunun 2. görev yılında ibra edilmemesi halinde görevlerine devam edebilecekleri sonucu çıkmaktadır. Çünkü, bu genel kurulda yönetim kurulu üyeliklerinin seçimi gündemde bulunmayacaktır. İbra edilmeyen

---

tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı; böylece olaylara ait sorunlarda gerekçenin yeterli bulunduğu;

b- Hukuksal tanı: Eylem yanlış olarak nitelendirilmiş, Türk Ceza Kanununun 240. maddesi yerine 230. maddesi uygulanmış ise de, karşı temyiz olmadığından bozma yapılamayacağı,

c- Yaptırım: Cezaların kanuni bağlamda uygulandığı,

Anlaşıldığından, sanıklar Yusuf, Hami ve Güngör müdafinin ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmemiş olmakla, tebliğnameye uygun olarak TEMYİZ DAVASININ ESASTAN REDDİYLE HÜKÜMLERİN ONANMASINA,

2- Sair sanıklar hakkında kurulan hükme yönelik temyize gelince, Başkaca nedenler yerinde görülmemiştir.

Ancak; Denetim Kurulu Üyesi olan sanıklar Hüseyin ve Bolu'nun 1163 s. Kanunun 62. maddesinde sayılan kişilerden olmadıkları halde, Yönetim Kurulu Üyesi olan öbür sanıkların eylemlerine ne biçimde katıldıkları da açıklanmadan, TCY.nın 230/1. maddesiyle hükümlülüklerine karar verilmesi,

Yasaya aykırı ve sanıklar Hüseyin ve Bolu müdafinin temyiz nedenleri ile tebliğnamedeki düşünce yerinde görüldüğünden (HÜKÜMLERİN BOZULMASINA), yargılamanın bozma öncesi aşamadan başlayarak sürdürülüp sonuçlandırılmak üzere dosyanın esas/hüküm mahkemesine gönderilmesine, 28.6.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.”

(Y.4.CD, 28.06.2000 tarih, E.2000/2419, K.2000/5746) YKD. Şubat 2001 s.278.

¹⁵⁵ Bkz. s.78.

yönetim ve denetim kurulu üyelerinin “görevlerine devam etmeleri mümkün değildir” şeklindeki ifade daha doğru olacaktır. Ayrıca, görev süresi biten yönetim kurulu üyeleri ibra edilmedikçe, denetim kurulu üyeliklerine seçilemezler (Koop. K. m. 98, TTK. m. 347/son).

- İbra edilmeyen yöneticiler de ibra (aklama) davası açabilirler¹⁵⁶.
- İbra edilmeyen yönetici veya denetçiler aleyhine açılacak tazminat davalarında zamanaşımı zararın ve sorumlunun öğrenilmesinden itibaren 2 yıl ve her halde 5 yıldır. Sorumluların eylemi aynı zamanda suç oluşturuyor ise, bu halde, bu suç için ceza kanununda öngörülen zamanaşımı daha uzunsa o zamanaşımı uygulanır¹⁵⁷ (Koop. K. m. 98, TTK. m. 309/son).

---

¹⁵⁶ “Dava, kooperatifin yönetim kurulu üyeleri olan davacılar hakkında alınan "İbra edilmeme" kararının iptali istemine ait olup, mahkemece öncelikle davacılar hakkında genel kurulda alınan ibra edilmeme kararına dayanılarak alınmış bir sorumluluk davası açılması kararı ile açılmış bir sorumluluk davası bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmekte, sorumluluk davasının mevcut olduğunun belirlenmesi halinde, davacılar hakkında verilen ibra edilmeme kararının açılmış sorumluluk davasında değerlendirilecek olması karşısında, davacıların bu davayı açmakta hukuki yararları bulunmadığının kabulü ile davanın reddi gerekir.” (Y.11.HD. 25.11.2004 tarih, E.2004/2554, K.2004/11495) Corpus.

¹⁵⁷ “Kooperatif yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ait davanın, 1163 s. Kooperatif Yasasının 98. maddesi yollamasıyla TTK.nun 309. maddesi gereğince, davacı kooperatif yetkililerinin, eski yönetim kurulu üyesi olan davalının işlemlerinden kaynaklanan zararı, tam olarak hangi tarihte öğrendikleri tespit edilmeli, bu tarihten itibaren iki yıl ve her durumda zararı doğuran fiilin vukuu gününden beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağı gözetilmelidir.”

(Y.11.HD. 21.03.2002 tarih, E.2001/10123, K.2002/2564) Corpus

“BK.nun 60. maddesinin 2.bendi gereğince, zarar ve ziyan davası, ceza kanunları mucibince müddeti daha uzun müruruzamana tabi cezayı gerektiren bir fiilden kaynaklırsa, zarar ve ziyan davasına da o müruru zaman tatbik olunur.”

(Y.11.HD. 18.03.1997 tarih, E.1996/8940, K.1997/1856) Corpus.

III. BÖLÜM

GENEL KURUL KARARLARININ GEÇERLİLİĞİ

Ş1. GENEL OLARAK

Kooperatif genel kurulu kararları, alındıkları tarihten itibaren hüküm ifade ederler. Kooperatif ortakları, alınan kararların gereklerini yerine getirmek zorundadırlar. Ayrıca, yönetim kurulu da, alınan kararların yerine getirilmesini sağlamakla görevlidir.

Ancak, aşağıda görüleceği üzere bazı genel kurul kararları alındıkları andan itibaren geçersiz iken, bazıları da iptali mümkün kararlardır. Ancak, her halde bu kararlara karşı itiraz davası açılmalıdır. İtiraz edilmeyen kararlar geçerliliklerini sürdüreceklerdir. Şimdi bu konuları ele alalım.

Ş2. GEÇERSİZ GENEL KURUL KARARLARI

Geçersizlik açısından genel kurul kararlarını şu şekilde tasnif etmek mümkündür:

- Mutlak butlanla geçersiz olan genel kurul kararları,
- Nisbi butlanla geçersiz olan ve bozulabilir genel kurul kararları.

Şimdi bu tasnife göre bozulabilir genel kurul kararlarını inceleyelim.

I. Mutlak Butlanla Geçersiz Genel Kurul Kararları

Kanunun emredici hükümlerine, kamu düzenine, genel ahlak kurallarına ve adaba (BK. m. 19, 20) aykırı kararlar alındıkları andan itibaren geçersizdir¹⁵⁸. Hiçbir şekilde hüküm ve sonuç doğurmazlar. Bu kararlar ölü doğmuş kararlardır.

¹⁵⁸ “Kooperatifler Kanununa göre genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır. Yasanın yollama yaptığı kooperatif anasözleşmesine göre ortakların davetten mutlaka haberdar edilmelerini sağlamak üzere toplantı tarihinden en az 30 tarih önce keyfiyetin ortaklara bildirilmesi gerekmektedir. Bu koşul tam olarak yerine getirilmemişse, ortada kanuna ve anasözleşmeye uygun bir genel kurul çağrısı olmadığı gibi,

Nitekim, Yargıtay bir kararında, “dava davacı üyenin kooperatife aidat borcu bulunmadığının tespitine ilişkin olup, 26.12.1999 tarihli genel kurulda, bedelini ödemek kaydıyla, davacıya tahsis yapılması kararı alınmış ve bu karara karşı bir dava açılmamış ise de, 30.10.1993 tarihli genel kurulda davacı lehine oluşan kazanılmış hakkı bertaraf etmiş olması nedeniyle, bu kararı yoklukla malul saymak gerektiğinin de kabulü gerekir”¹⁵⁹ şeklinde sonuca varmıştır.

Bu kararların geçersizliği, ilgisi veya hukuki yararı olan herkesçe ileri sürülebilir¹⁶⁰. Bu kararlara karşı yargı yoluna gidebilmek için toplantıda hazır bulunup, muhalefet şerhi yazdırmak gerekli değildir.

Genel kuralın istisnası olarak, bu kararlara karşı eda davası şeklinde olan bozma davasının açılmasına da gerek yoktur. Tespit davası açılarak, mahkemenin bu kararların geçersiz olduklarının tespiti istenebilir¹⁶¹.

Bu kararların geçersizliğinin tespiti için açılacak dava 1 aylık hak düşürücü süreye tabi değildir. İlgililerce her zaman açılabilir.

II. Nisbi Butlanla Geçersiz (Bozulabilir) Genel Kurul Kararları

Bu kararlar kanunun emredici olmayan, yani, yorumlayıcı ya da seçimlik hükümlerine, iyiniyet kurallarına veya ana sözleşmeye aykırı olarak alınan genel kurul kararlarıdır.

Bu kararların geçersiz olması için bozma davası açılması ve mahkemece bozma kararı verilmesi gerekmektedir. Bu kararların yürürlüğünün durdurulması yönünde mahkemece tedbir kararı verilmediği

---

bu biçimde toplanan bir genel kurulun varlığından da sözedilemez. Gerçekten, yönetim kurulunca toplantıya katılması arzu edilmeyen ve önemli sayıda bir takım ortaklara çağrı yapılmadan toplanan genel kurulda alınan kararların hukuken himaye görmesi doğru değildir. Ortada usulsüz bir çağrı değil yasaya aykırılık söz konusudur. Kanuna ve anasözleşmeye aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan tüm kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Böyle bir toplantıda alınan kararların yoklukla malul olduğunun tesbitini ise, davetin usulü dairesinde yapılmadığını öne süren her ortak isteyebilir.”

(Y.11.HD. 09.02.1998 tarih, E.1997/9820, K.1998/596) Corpus

¹⁵⁹ (Y.11.HD. 14.04.2003, E.2002/11412, K.2003/3663) ÇELİK/LALE, s.616.

¹⁶⁰ MOROĞLU, s.124.

¹⁶¹ “Çekilen kuranın iptaline ve davacının yeniden çekilecek konut kurasına dahil edilmesine ilişkin ilamın kesinleşmesi sonucu, kooperatif genel kurulunun yeniden kura çekilmesine gerek olmadığına dair 1.3.1987 tarih ve iptal konusu kuradaki konutu kabul etmemesi durumunda ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin 5.3.1989 tarihli kararı geçersiz kararlardır.

Bu nedenle, son genel kurul kararının geçersizliğinin tesbit için açılan bu dava hak düşürücü süreye bağlı değildir.”

(Y. 11. HD. 24.09.1991 tarih, E.1990/422, K.1991/4827) Corpus.

“Mahkemece toplanan kararlara göre, havuz ve sosyal tesis yapılacak alanın park alanı olduğu, böyle bir alana havuz ve sosyal tesis yapımının 3194 sayılı yasa uyarınca mümkün olmadığından alınan genel kurul kararının yoklukla malul olduğunun tesbiti talebi uygun görülmüştür.”

(Y.11.HD. 07.04.1997 tarih, E.1997/2053, K.1997/2554) ÇEVİK, s. 588.

müddetçe, bozma kararı verilinceye kadar kararlar geçerli olur, hüküm ve sonuç doğururlar.

Bu kararlara karşı dava açabilmek için genel kurula katılarak muhalefetini tutanağa yazdırmış olmak gerekmektedir (Koop. K. m. 53/1-b.1).

Aşağıda açıklandığı üzere¹⁶², bozma davasını ancak ortaklar, yönetim kurulu, yönetim veya denetim kurulu üyelerinden her biri açabilir.

Bu davanın toplantı tarihinden itibaren 1 ay içerisinde açılması gerekir. Bu süre hak düşürücü süredir¹⁶³.

Bu kararları aykırılıkları bakımından ayrı ayrı inceleyelim.

1. Yasaya Aykırı Kararlar

Yasanın emredici hükümlerine aykırı kararların mutlak butlanla geçersiz olduğunu ve başından itibaren hüküm ifade etmeyeceğini belirtmiş idik.

Yasanın emredici nitelikte olmayan hükümlerine aykırı kararlar ise bozulabilecek (nispi butlanla sakat) kararlardır¹⁶⁴. Bu kararlar aleyhine mahkemece bozma kararı verilmedikçe geçerli olur ve hüküm ifade ederler.

Bu kararların geçersizliği için tespit davası açılmaz. Eda davası niteliğinde olan bozma davasının açılması gerekir¹⁶⁵.

¹⁶² Bkz. s.78.

¹⁶³ Bkz. s.83.

¹⁶⁴ “İptal sebebi olarak ileri sürülen nedenler, yasanın emredici kurallarına aykırılık teşkil etmeyip, iptali gerektirir nedenlerdir. 1163 sayılı kooperatifler yasınının 53. maddesi uyarınca, genel kurulda alınan kararların yasaya, ana sözleşmeye ve iyi niyet kurallarına aykırı olması durumunda, toplantıda bulunan ortaklar alınan kararlara muhalif kalarak, keyfiyeti tutanağa geçirdikten sonra kararın iptali için dava açabilir” (Y.11.HD. 18.10.2004 tarih, E.787, K.10000); Corpus.

¹⁶⁵ “Taraflar arasında görülen davada Mersin Asliye Ticaret Mahkemesi’nce verilen 05.03.2004 gün ve 2003/889-2004/102 s. kararın Yargıtay’ca tetkiki davalı SS İçel Toros Konut Yapı Kooperatifi Birliği vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içerisinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Deniz Biltekin tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve bütün belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacılar vekili, müvekkillerinin davalı Sultanoğlu Konut Yapı Kooperatifinin ortağı olduğunu, kooperatifin sair davalının üyesi olmadığı durumda üst birlik olarak genel kurul çağrısı yaptığını, üst birlik olarak çağrı yapılmasının kanuna aykırı olduğunu, ileri sürerek, 21.12.2003 gününde olağanüstü genel kurul yapılmasına ait İçel Toros Konut Yapı Kooperatifler Birliğinin 7.11.2003 günlü ve 2003/40 s. kararının iptal edilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili, alınan kararın kanun ve anasözleşmeye uygun olduğunu savunarak, davanın reddini talep etmiştir.

Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve bütün dosya kapsamından iptali istenen 21.12.2003 günlü genel kurul yapılamadığından ve dava konusu kalmadığından dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Aşağıda ayrıntılı olarak inceleneceği üzere¹⁶⁶, nispi butlanla sakat kararlar aleyhine açılan bozma davası ancak, toplantıya asaleten veya temsilen katılarak aleyhte oy kullanan ve muhalefet şerhlerini tutanağa geçirten ortaklar tarafından açılabilir. Toplantıya katılmayan ortakların dava açmaları yalnızca, çağrının usulsüz olması halinde mümkündür. Davanın hak düşürücü süre içinde açılması gerekmektedir.

2. Ana Sözleşmeye Aykırı Kararlar

Ana sözleşmeye aykırı kararlar da nispi butlan yaptırımına tabi olurlar ve bozulabilir kararlardandır. Ana sözleşmeye aykırı kararlar hiçbir halde mutlak butlanla (başından itibaren) geçersiz olmazlar.

Bu kararlar aleyhine toplantıya katılarak muhalefet şerhini tutanağa geçirtmiş olan ortaklar tarafından hak düşürücü süre içinde dava açılmaması halinde, kararlar geçerli olur ve hüküm ifade ederler.

Ana sözleşmeye aykırı olarak alınan ve bozma davası açılmaksızın geçerli hale gelen genel kurul kararları aykırı olduğu ana sözleşme hükmünü değiştiriyor ise durum ne olacaktır?

Kooperatifler Kanunu Ana sözleşmede değişiklik yapılması için alınacak genel kurul kararlarında nitelikli çoğunluk şartı getirmiştir. Kanunun bu hükmü emredici niteliktedir. Bu şart yerine getirilmeksizin ana sözleşmenin değiştirilmesi anlamına gelen, ana sözleşmeye aykırı karar alınması halinde bu karar nispi butlanla değil, mutlak butlanla geçersiz kararlardan olur ve geçersizliği hak düşürücü süreye bağlı kalınmaksızın ve açılacak tespit davası ile tespit olunabilir¹⁶⁷.

Dava, davacı ortakların üst birlik olan davalı S.S.İçel Toros Konut Yapı Kooperatifler Birliğinin 7.11.2003 gün ve 2003/40 s. olağanüstü genel kurula çağrı kararının iptali istemine ilişkindir. Kooperatif ortağı, kooperatif genel kurul kararlarına karşı kararların yasa, anasözleşme veya iyiniyet kurallarına aykırı olduğu iddiasıyla KOOP.K.nun 53.maddesi hükmü uyarınca iptal davası yada kararların batıl olduğu iddiasıyla hükümsüzlüğün tespiti davası açabilirler. Açılan dava, belirtilen dava türlerinden olmadığı gibi, eda davası açılacak durumlarda tesbit davası açılmayacağı kuralına da uygun olmadığından, davanın reddine ve yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına karar verilmesi gerekirken, yazılı biçimde hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın davalı S.S.İçel Toros Konut Yapı Kooperatifler Birliği yararına bozulması gerekmiştir.

Yukarıda açıklanan sebeplerle davalı S.S.İçel Toros Konut Yapı Kooperatifler Birliği vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın BOZULMASINA, 11.04.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi.”

(Y.11.HD, 11.04.2005 tarih, E.2004/7071, K.2005/3501), Corpus.

¹⁶⁶ Bkz. s. 79-81.

¹⁶⁷ Bkz. s.73.

3. İyi Niyet Kurallarına Aykırı Kararlar

MK. m. 2'de "herkes haklarını kullanmakta ve borçlarını ifada iyiniyet kurallarına riayetle yükümlüdür. Bu hakkın gayri ızzar suistimalini kanun himaye etmez" kuralı getirilmek suretiyle "objektif iyiniyet" kuralının tanımı yapılmıştır.

Bu kurala aykırı olarak alınan genel kurul kararları aleyhine bozma davası açılabilir¹⁶⁸. Tespit davası mümkün olmayıp, eda davası niteliğinde bozma davası açılması gerekir. Dava şartları yukarıda açıklandığı şekildedir.

¹⁶⁸ "Taraflar arasında görülen davada Kadıköy Asliye 2. Ticaret Mahkemesi'nce verilen 07.11.2001 gün ve 2000/795-2001/1281 s. kararın Yargıtay'ca tetkiki duruşmalı olarak davacılar vekili tarafından istenmiş olmakla, duruşma için belirlenen 07.05.2002 günde davacı avukatı Mehmet Feyyat ile davalı avukatı Esat Çelik gelip, temyiz dilekçesinin de süresinde verildiği anlaşıldıktan ve duruşmada hazır bulunan taraflar avukatları dinlendikten sonra duruşmalı işlerin yoğunluğu ve süre darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması ileriye bırakılmıştı. Dava dosyası için Tetkik Hakimi Verda Çiçekli tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve bütün belgeler okunarak incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacılar vekili, müvekkillerinin ortağı bulunduğu davalı kooperatifin 25.06.2000 gününde yapılan doğan genel kurul toplantısına usulüne uygun çağrı yapılmadığını, toplantının kooperatif merkezinde yapılmadığını, ayrıca 8 nci gündem maddesinde ortaklardan bir defada (30.000) USD tahsiline ait kararın ek ödeme yükümlülüğü getirdiği ve anasözleşme değişikliği olduğu için 1163 s. kanunun 52 nci maddesi gereğince nitelikli çoğunlukla alınmadığı için geçerli olmadığını ve ayrıca kanun ve objektif iyiniyet kurallarına da, aykırı olduğunu ileri sürerek, 25.06.2000 günlü genel kurulun 8 nci gündem maddesinin iptalini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, iptali istenen kararın ek ödeme niteliğinde bulunmadığını, yalnızca inşaatların çabuk bitirilmesi için alınan bir karar olduğunu savunarak, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, taraflarca sunulan kanıtlar ve yaptırılan bilirkişi incelemesine göre, genel kurulca ödenmesi kararlaştırılan ve davacılarca iptali istenen ödemenin bütçe açıklarını karşılamak için değil, kooperatifin amacı gereği inşa etmesi gereken konutların yapılması için olduğu ve bu ödeme ek bir ödeme sayılmayacağından davalı kooperatif anasözleşmesinin 21, 23/6, 61nci maddelerine uygun bir ödeme bulunduğundan ağırlaştırılmış bir nisap gerektirmediği gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

1-Dava dosyası içindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmamasına ve iptali istenen genel kurulun 8 nci gündem maddesinin ek ödeme yükümlülüğü getirmediği ve bu sebeple nitelikli çoğunluk gerektirmemesine göre davacılar vekilinin aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan sair bütün temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2-Ancak, davacılar vekili dava dilekçesinde iptali istenen 8 nci gündem maddesinde alınan kararın ek yükümlülük getirmesi yanında objektif iyiniyet kurallarına aykırı olduğunu da, iddia etmiş ve fakat mahkemece bu yönde bir araştırma yapılmadığı anlaşılmıştır.

Oysa, 1163 s. Kooperatifler Kanunu'nun 53/1 maddesi hükmünde, genel kurulda alınan kararların objektif iyiniyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile genel kurul kararlarının iptali için dava açılacağı açıkça öngörülmüştür.

Şu durumda mahkemece, davacılar vekilinin bu iddiası üzerinde durulması, davalı kooperatif kayıtları üzerinde inceleme yaptırılarak, kooperatifin genel yapısının araştırılması, kuruluşundan bu yana ortaklarından aldığı toplam ödemeler yıllar itibariyle aylık aidat miktarlarının tesbiti ile inşaatların durumunun da, gözönünde tutulması ve buna göre bir defada her ortaktan (30.000) USD alınmasının objektif iyiniyet kurulları ile bağdaşıp bağdaşmadığı belirlenerek oluşacak sonuç çerçevesinde bir hüküm kurulmak gerekirken, bu yönde bir araştırma yapılmaksızın noksan inceleme ile karar verilmesi doğru görülmemiş ve kararın bu sebeple bozulması gerekmiştir.

Yukarda (1) No'lu bentte yazılı nedenlerle, davacılar vekilinin sair temyiz itirazlarının reddine, (2) No'lu bentte yazılı nedenlerle, kararın davacılar yararına BOZULMASINA, 07.05.2002 gününde oybirliğiyle karar verildi."

(Y.11.HD, 07.05.2002, E.2002/1407, K.2002/4508) C o r p u s.

§3. BOZMA DAVASI

Kooperatif genel kurulunda alınan kararlardan birinin veya bir kısmını veyahut da tamamını beğenmeyen, uygun görmeyen ortaklar, bu kararların iptali için adli yargıda bozma davası açabilirler.

Kooperatif genel kurulunda alınan kararların iptal edilebilmeleri için, kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olmaları gerekmektedir (Koop. K. m. 53/1).

Genel kurul kararlarının iptali için açılan davaya iptal yada bozma davası denilmektedir. “İptal” terimi Türk Ticaret Kanunu m. 381’de kullanılmakta, “bozma” terimi ise, Kooperatifler Kanunu m. 53’de kullanılmaktadır. Her iki terim de aynı anlamı taşımaktadır.

Kooperatifler Kanunu “bozma” tabirini kullanmış olduğundan biz de bundan böyle “bozma” tabirini kullanacağız.

Yukarıda açıklandığı üzere, genel kurul kararların bozulmasına karar verilmesi için gerekli şartları kısaca ve madde halinde sıralamak gerekirse:

- Kararlar kanuna, ahlak kurallarına aykırı veya yerine getirilmesi baştan imkânsız olmalıdır. Veya
- Ana sözleşmeye aykırı olmalıdır. Veya
- M.K. m. 2 de yer alan iyiniyet kurallarına aykırı olmalıdır.

Bu üç şarttan birinin bulunması halinde alınan genel kurul kararları yargı organları tarafından bozulabilecektir.

I. Bozma Davasının Tarafları

A. Davalı

Bozma davasının davalısı kooperatif tüzel kişiliğidir. Dava dilekçesinde davalı olarak kooperatif tüzel kişiliği gösterilmelidir. Yargıtay bazı kararlarında, dava genel kurul kararının iptaline ilişkin ise, dava dilekçesinde başkan ve yönetim kurulu üyeleri hasım gösterilmiş olsa bile, kooperatif tüzel kişiliğinin davalı olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir¹⁶⁹. Ancak, son dönemdeki kararlarında bu görüşünden

¹⁶⁹ “Davacı dava dilekçesinde her ne kadar kooperatif idare heyetindeki şahısları ve kooperatif başkanını hasım olarak göstermiş ise de, genel kurul kararının iptalini istemekte olduğuna göre, asıl amacının kooperatifi dava etmek olduğu açıktır. Mahkeme masraflarının davacıardan tahsili hakkındaki istek şahısların kendilerinin dava edildiği anlamına gelmez” (Y.TD. 04.03.1965 tarih, E.1964/1164, K.1965/761) BATİDER, 1996 C.III S.3 s.586, ÇEVİK, s.597.

vazgeçerek, bozma davasında husumetin kooperatif yönetim kuruluna değil, kooperatif tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerektiğine karar vermiştir¹⁷⁰.

Fikrimizce de dava dilekçesinde davalı olarak kooperatif tüzel kişiliğinin gösterilmesi gerekmektedir. Yalnızca kooperatif başkan ve üyelerinin davalı olarak gösterilmiş olması halinde, davanın husumet yönüyle reddi gerekmektedir.

Davada tüzel kişiliği kural olarak yönetim kurulu temsil eder.

Bozma davası yönetim kurulu üyelerinden biri veya bir kısmı tarafından açılmış ise, diğer üyelerin temsil yetkisi var ise kooperatif tüzel kişiliği bunlar tarafından temsil edilir. Temsil yetkileri bulunmuyor ise, kooperatifi denetçiler temsil eder.

Davanın yönetim kurulu tarafından açılması halinde davada, kooperatif tüzel kişiliği yine denetçiler tarafından temsil olunur.

Yönetim kurulu ile birlikte denetçilerin de davacı olması halinde kooperatif, mahkemece tayin edilecek kayyım tarafından temsil edilir.

Fesih halinde ise, fesih kararı bozuluncaya kadar kooperatif tüzel kişiliğini tasfiye memuru temsil eder.

B. Davacı

1. Ortaklar

a. Toplantıda Hazır Bulunan Ortaklar

Toplantıda hazır bulunarak karara karşı aleyhte oy kullanan ve muhalefetlerini toplantı tutanağına yazdıran ortaklar bu kararın iptali için bozma davası açabilirler (Koop. K. m. 53)

Ortak, toplantıya katıldığı halde aleyhte oy kullanmamış ise, ya da aleyhte oy kullanmasına rağmen keyfiyeti tutanağına geçirtmemiş ise bozma davası açamaz.

“Kooperatifi temsile yetkili yönetim kurulu başkan ve üyelerin tümü hasım gösterilerek dava açılmış bulunmasına davada istemin de 1163 s.lı koop. K. 53. maddesine dayanılarak genel kurul kararının iptaline ilişkin bulunmasına göre, davalıların husumete ait temyizleri yerinde değildir. Yönetim kurulu başkan ve üyeleri hasım gösterildikleri takdirde kooperatifin ayrıca hasım gösterilmesi gerekmez.”

(Y.11.HD. 23.10.1979 tarih, E.1979/3860, K.1979/4916) , ÇEVİK, s.598.

¹⁷⁰ “Genel kurulda alınan kararların iptali davasında husumetin yönetim kuruluna değil, kooperatif tüzel kişiliğine tevcih edilmesi gerekir.”

(Y.11.HD. 17.02.1984 tarih, E.1984/50, K.1984/834,) ÇEVİK, s.598.

Muhalefetin genel kurul toplantısına geçirilmesini sağlamak için kurul başkanlığından söz almak suretiyle sözlü olarak ya da kurul başkanlığına hitaben yazılı olarak ve altı imzalanmış şekilde beyanda bulunulur. Bu beyan bakanlık temsilcisi ve kurul başkanlığı tarafından toplantı tutanağına geçirilmek zorundadır¹⁷¹.

Genel kurulda oy kullanmasına haksız olarak izin verilmeyen ortaklar da alınan karar aleyhine bozma davası açabilirler (Koop. K. m. 53)

Oylamaya katılamayacak ortakları yukarıda belirtmiş idik¹⁷². Oylamaya katılma hakkı olduğu halde, haksız olarak oy kullandırılmayan ortaklar, kurul başkanlığına sözlü veya yazılı şekilde başvurarak durumu bildirirler. Bakanlık temsilcisi gözetiminde, kurul başkanlığı bu keyfiyeti de tutanağa geçirir.

Doğrusu bu halin varlığının bakanlık temsilcisi veya kurul başkanlığınca tespiti halinde oylamanın tekrarlanması gerekir.

Oyun kullanılması bizzat kurul başkanlığınca engellenmiş veya bu husus kendilerine bildirildiği halde keyfiyet tutanağa geçirilmemiş ise ne olacaktır?

Bu halde, bakanlık temsilcisi ile kurul başkanlığının hukuki ve cezai sorumluluğu ortaya çıkacak ve açılacak bozma davasında bu durumun varlığının tanık delili ile kanıtlanması yeterli olacaktır.

Toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini iddia eden ortaklar da bozma davası açabilirler. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları uyarınca, genel kurul kararlarının sırf usulsüz çağrı nedeniyle bozulmayacağını açıklamıştık¹⁷³. Bu nedene dayalı olarak açılacak bozma davalarında davacı ortak açısından toplantıya katılarak aleyhte oy kullanma ve keyfiyeti tutanağa geçirtme şartı aranmamaktadır.

Ayrıca, genel Kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulduklarını iddia eden pay sahipleri de bozma davası açabilirler. Toplantıya ve oylamaya katılma hakkı bulunmayan kimselerin toplantıya veya oylamaya katılmış olmaları halinde, bu şekilde alınan kararların bozulması gerekecektir¹⁷⁴. Ancak, haksız olarak kullanılan oyların

¹⁷¹ Bkz. s.24.

¹⁷² Bkz. s.46.

¹⁷³ Bkz. s.10.

¹⁷⁴ “Koop K. m. 98 yollamasıyla TTK. m. 61 uyarınca, genel kurula katılma hakkı bulunmayan kimseler kararlara katılmış ve bu katılım sonuca etkili olmuş ise, bu kararların iptali istenebilecektir. Aynı Yasanın 361/3 hükmünde, böyle bir durumda pay sahiplerinin önceden itiraz etmemiş olsalar dahi iptali isteminde bulunabilecekleri öngörülmüştür. Mahkemece kurullarda görev alanların kendi ibralarına katılmaları halinde, muhalefet şerhi aranmaksızın bu kararların iptalinin istenebileceği ve davaya konu olayda bu katılımın

kararın alınmasında etkili olmadıkları, yani bu oylar olmasa dahi kararın geçerli oylarla alınabileceği ispat edildiği takdirde açılan dava reddedilecektir¹⁷⁵.

b. Toplantıda Hazır Bulunmayan Ortaklar

Toplantıda hazır bulunmayan ortaklar yalnızca, toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediği iddiasıyla bozma davası açabilirler. Bu halde hak düşürücü sürenin hangi tarihte başlayacaktır? Yargıtay, önceki kararlarında, bu halin varlığı halinde Koop. K. m. 53 deki şartlar aranmaksızın dava açılacağı görüşünde iken¹⁷⁶, son kararlarında bozma davasının herhalde toplantıyı kovalayan bir ay içerisinde açılması gerektiği görüşündedir¹⁷⁷.

---

oylamanın sonucuna etkili olduğu gözetilerek dava konusu genel kurul toplantısında, yönetim ve denetim kurullarının ibrasına dair kararın iptaline karar verilmesi gerekirken, muhalefet şerhi bulunmadığı gerekçesiyle bu istemin reddine karar verilmesi hatalıdır.”

(Y.11.HD, E: 1998/10000, K: 1999/2055, T: 11.03.1999) Corpus.

¹⁷⁵ “Taraflar arasındaki Kooperatif Olağan Kongresinin iptali davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; K..... Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 14/04/1978 gün ve 71-38 sayılı kararın incelenmesi Davalı Kooperatif Başkanı tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 20/06/1978 gün ve 3421-3470 sayılı ilamıyla, (... Üyelik niteliğini haiz olmadığı halde genel kurula katıldıkları iddia olunan kişilerin halen üyelik sıfatları devam ettiğine ve üyeliklerinin iptali hakkında herhangi bir dava açılmamış olduğuna göre genel kurul toplantısına iştirakleri toplantının iptalini gerektirmeyeceği gibi, bunların oy kullanmalarının alınan kararlara etkili olup olmadığı, başka bir deyişle bunlara katılmış olsalar dahi alınan karar bunların iştiraki ile değişmeyecek idi ise genel kurul toplantısının iptaline karar verilemeyeceğinden davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulü yolunda hüküm tesisi isabetsizdir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.”

(Y.HGK. 12.12.1979 tarih, E.1979/147, K.1979/1561) Corpus.

¹⁷⁶ “Kanunda ve ana sözleşmede ortakların toplantıdan mutlaka haberdar edilmelerini sağlamak üzere toplantı gününden en az beş gün önce keyfiyetin taahhütlü mektuplarla üyelere bildirilmesi gerekmektedir. Bu koşul tam olarak yerine getirilmemiş ise, ortada yasaya ve ana sözleşmeye uygun bir genel kurul çağrısı olmadığı gibi, bu şekilde toplanan bir genel kurulun varlığından söz edilemez.

Yasaya ve ana sözleşmeye aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Böyle bir toplantıda alınan kararların yoklukla malul olduğunun tespitini koop. K. 53 deki koşullar aranmaksızın her ortak mahkemeden isteyebilir”.

(Y.11.HD. 22.10.1982 tarih, E.1982/3370, K.1982/4077) ÇEVİK, s.594.

“Kooperatifler Kanununa göre genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır. Yasanın yollama yaptığı kooperatif anasözleşmesine göre ortakların davetten mutlaka haberdar edilmelerini sağlamak üzere toplantı tarihinden en az 30 tarih önce keyfiyetin ortaklara bildirilmesi gerekmektedir. Bu koşul tam olarak yerine getirilmemişse, ortada kanuna ve anasözleşmeye uygun bir genel kurul çağrısı olmadığı gibi, bu biçimde toplanan bir genel kurulun varlığından da sözedilemez. Gerçekten, yönetim kurulunca toplantıya katılması arzu edilmeyen ve önemli sayıda bir takım ortaklara çağrı yapılmadan toplanan genel kurulda alınan kararların hukuken himaye görmesi doğru değildir. Ortada usulsüz bir çağrı değil yasaya aykırılık söz konusudur. Kanuna ve anasözleşmeye aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan tüm kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Böyle bir toplantıda alınan kararların yoklukla malül olduğunun tesbitini ise, davetin usulü dairesinde yapılmadığını öne süren her ortak isteyebilir.”

(Y.11.HD. 09.02.1998 tarih, E.1997/9820, K.1998/596) Corpus.

¹⁷⁷ “Genel Kurul toplantısının hiç çağrı yapılmadan gerçekleştirilmiş olması halinde genel kurulda alınan kararlar geçersiz olup, bu kararların geçersizliğinin tespiti için açılacak dava bir süreye tabi bulunmamaktadır. Ancak, davacı çağrılmamışsa veya ortaklar çağrılmış olmakla beraber çağrı usulsüz ise, bu hal 1163 s. Kooperatifler Kanunu’nun 53 ncü maddesine göre, çağrılmayan ortağa genel kurulda alınan kararlara muhalif kalıp, keyfiyeti tutanağa geçirtme koşulları aranmaksızın iptal davası açma hakkı bahşeder. Ancak, iptal davasının anılan hüküm

Genel kurulda alınan kararların mutlak butlanla geçersiz oldukları durumlarda tespit davasının yeterli olduğu ve bu davanın Kooperatifler Kanunu m. 53 deki hak düşürücü süre şartına bağlı olmadığını belirtmiş idik¹⁷⁸. Ancak alınan kararların bozulabilir nitelikte (nispi butlan) olması halinde, tespit davası değil bozma davası açmak gerekeceğinden, kanımızca, bir aylık sürenin başlangıcını öğrenme tarihi olarak kabul etmek daha doğru olacaktır. Eğer, genel kurul kararları ya da kararlar gereği ortakların yükümlülüklerini içerir yazı, toplantıda hazır bulunmayan ortaklara kendilerinin kooperatif kayıtlarına göre bildirdikleri adreslerine iadeli taahhütlü olarak gönderilmiş ise bir aylık süreyi bu gönderinin ortaklara tebliğinden itibaren başlatmak doğru olacaktır.

Aksi halde, kötü niyetle toplantıya çağrılmayan ve toplantıya katılma ve oy kullanma hakkı engellenen ortakların haberdar olmadıkları toplantıda alınan kararlara katlanma yükümlülüğü sağlanmış olmaktadır. Ki bu durum kooperatifin özündeki demokrasi anlayışı ile bağdaşmaz.

2. Yönetim Kurulu, Yönetim Kurulu Üyelerinin Ve Denetçilerin Her Biri

Kooperatifler Kanunu m. 53 uyarınca, yönetim kurulu da alınan genel kurul kararları aleyhine bozma davası açabilir. Yasada, yönetim kurulu açısından herhangi bir koşul öngörülmemiştir. Bu durumda yukarıda ortaklar açısından açıklanmış olan tüm sebepler yönetim kurulu açısından da geçerlidir.

Genel kurul kararların yerine getirilmesi Yönetim Kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu takdirde bunların her biri bu sıfatları gereğince ayrı ayrı bozma davası açabilirler.

---

gereğince toplantıyı kovalayan 1 aylık hakdüşürücü süre içinde açılması ve bu davada da iptali istenen kararın Kooperatifler Kanunu'nun 53/f.1 nci maddesi hükmüne göre yasaya, anasözleşmeye veya iyiniyet kurallarına aykırı olduğunun iddia edilip, kanıtlanmış olması gerekir.”

(Y.11. HD, 07.03.2002 tarih, E.2001/9756, K.2002/1977.) Corpus.

“1163 sayılı kooperatifler kanununun 53. maddesi hükmünde genel kurul kararlarının alındığı tarihten itibaren dava açma süresinin başlaması öngörülmüş olup, kural olarak, genel kurul kararlarının ortaklar çağrılın ya da çağrılmasın tebliği gerekli değildir. Çağrılmayan ortak için de dava açma süresi aynı tarihten başlamaktadır”

(Y.11.HD. 31.01.2005 tarih, E.2004/3895, K.2005/447.)

ÇELİK-LALE, Kooperatifler Hukuku, Ankara 2006, s.640.

¹⁷⁸ Bkz. s. 73.

Böylelikle, yasada, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin her birinin bu sıfatları nedeniyle¹⁷⁹ tek başına dava açabilmeleri, alınan kararların şahsi sorumluluklarını gerektirmesi şartına bağlanmış bulunmaktadır¹⁸⁰.

II. Hak Düşürücü Süre

Bozma davası açmak için yasada belirlenen süre, toplantıyı kovalayan günden başlayarak bir aydır. Süre başladığı günü müteakip ayda tekabül eden günün tatil saatinde biter (HUMK. m. 161/2). Örneğin, 1 Haziranda toplanan genel kurul kararlarına karşı bozma davası için süre, kovalayan gün olan 2 Haziranda başlamakta ve 2 Temmuz günü mesai bitiminde sona ermektedir. Bir aylık sürenin tespiti BK. m. 76/3 hükmüne göre yapılır.

TTK. da Anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptali için belirlenen sürenin başlangıcı ile Kooperatifler Kanununda genel kurul kararları aleyhine bozma davası açmak için belirlenen sürenin başlangıcı farklılık göstermektedir. Anonim şirketlerde, iptal davasının süresi karar tarihinde başlamakta (TTK. m. 381/1), kooperatif genel kurul kararlarının iptali için gerekli süre toplantıyı kovalayan günden itibaren başlamaktadır (Koop. K. m. 53/1).

Oysa Yargıtay sürenin hesabını toplantı tarihinden itibaren kabul etmektedir ki, kanımızca isabetsizdir¹⁸¹.

Genel kurul toplantısının bir günden fazla sürmesi halinde sürenin başlangıcı toplantının sona erdiği güne göre belirlenir.

Tatil günleri süreye dâhildir. Ancak, sürenin bitimi resmi tatil gününe rastlarsa, süre, takip eden ilk işgünü mesai bitiminde sona erer (HUMK. m. 162)

Sürenin son gününün adli tatile rastlaması halinde, HUMK. m. 177 de belirlenen adli tatili takip eden 7 günlük ek süre burada uygulanmaz. Bozma

¹⁷⁹ “Genel kurul kararının iptalini isteyen denetçi, karşı oyunu tutanağa yazdırmadan, denetçi sıfatıyla genel kurul kararının iptali davasını açabilir. Fakat denetçi değil de, ortak sıfatıyla dava açarsa, genel kurul kararına karşı red oyunu kullanması ve karşı oyunu tutanağa yazdırması gereklidir” (Y.11.HD. 09.06.1997 tarih, E.3994, K.4476) ÇEVİK, s.597.

¹⁸⁰ “TTK. Nun 342 ve 381/3 maddeleri gereğince ibra kararı verilmemesi, sonucu itibariyle idare meclisi üyelerinin şahsi sorumluluklarını gerektireceğinden üyelerden her biri genel kurul kararının iptalini dava edebilirler.”

(Y.11.HD. 24.06.1976 tarih, E.1976/2890, K.1976/3333) ÇEVİK, s.597.

¹⁸¹ Bkz. dn. 174.

davaları basit yargılama usulüne tabidir (Koop. K. m. 99). Bu nedenle bu usulde adli tatil içerisinde de dava açılabilir (HUMK. m. 507, 176/1, b.11)¹⁸².

Bir aylık süre içerisinde birden fazla ve ayrı ayrı davaların açılacağı düşünüldükçe, bir aylık sürenin bitmesinden önce duruşmaya başlanamayacağı kurala bağlanmıştır. Birden fazla dava açılmış ise, bu davalar ayrı mahkemelerde olsalar bile birleştirilerek görülür (Koop. K. m. 53/4)¹⁸³

Bir aylık süreyi belirleyen genel kuralın tek istisnası, ortağın kooperatif üyeliğinden çıkarılmasına ilişkin kararlara karşı açılacak bozma davalarında karşımıza çıkmaktadır. Yönetim kurulunun almış olduğu çıkarma kararına İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı üç aylık süreye tabidir¹⁸⁴.

Kanunda belirlenen genel kural olan 1 aylık ve istisna olan 3 aylık süreler hak düşürücü sürelerdir. Davada taraflarca her zaman ileri sürülebileceği gibi, taraflarca ileri sürülmesi bile, hâkim tarafından resen göz önünde bulundurulması gerekir.

¹⁸² “Kooperatifler Yasasından doğan davalardan basit yargılama yöntemi uygulanır. Bu sebeple söz konusu davalara adli ara vermede de bakılır. Bu sebeple de anılan davalarda adli ara vermede müddetlerin işleme durmaz.”

(Y.11.HD. 24.10.2005 tarih, E.2004/13095, K.2004/10264) Corpus.

“Somut dava, kooperatif ortaklığından kaynaklanan tapu iptal ve tescil istemine ilişkindir. Kooperatifler Kanunu'ndan kaynaklanan davaların basit yargılama usulüne tabi tutulacağı öngörülmüş olup, basit yargılama usulüne bağlı tutulan dava ve işler adli ara vermede de görülebileceğinden bu tür davalarda verilen kararlara ait temyiz süreleri adli tatilde de işleyecektir.”

(Y.11.HD. 10.03.2008 tarih, E.2007/14300, K.2008/2886) Corpus.

¹⁸³ “Kooperatif genel kurul kararlarının iptali için farklı mahkemelerde dahi olsa birden fazla iptal davası açılmış ise bunların birleştirilerek görülmesi 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 53/4 maddesi gereğince zorunludur.”

(Y.11.HD. 25.11.2002 tarih, E.2002/6165, K.2002/10790) Corpus.

¹⁸⁴ “1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca ortak, ihraç kararına karşı tebliğden itibaren 3 ay içinde iptal davası açabileceği gibi, karar yönetim kurulunca verilmiş ise bu süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir. Maddede öngörülen üç aylık süre, hak düşürücü nitelikte olup, mahkemece re'sen göz önüne alınması gerekmektedir. Başka bir deyişle, işbu davanın dinlenebilmesi ancak 3 aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmış olmasına bağlıdır.”

(Y.11.HD. 16.01.2006 tarih, E.2005/192, K.2006/118) Corpus.

“Davacılar yönetim kurulunun ihraç kararları iadeli taahhütlü mektup ile davalı kooperatifteki adreslerine gönderilmiş olup işçisine tebliğ edilmiştir. Davacılar tarafından posta alındısında adı yazılı işçinin kendi işçileri olmadığı ve ihraç dışında başka bir belgenin gönderildiği iddia edilmediğine göre, davanın üç aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmadığının kabulü gerekir. Mahkemece, davanın yasal hak düşürücü süre içerisinde açılmadığı gözetilerek, davanın sırf bu nedenle reddi gerekir.”

(Y.11.HD. 14.10.2004 tarih, E.2004/641, K.2004/9853) Corpus.

III. Yetkili Ve Görevli Mahkeme

Genel kurul kararlarının iptali için açılan bozma davalarında yetkili mahkeme, kooperatif merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (Koop. K. m. 53/1). Bu yetki kuralı kesin yetki kuralıdır¹⁸⁵. Bu nedenle, yetkisizlik itirazı taraflarca davanın her aşamasında ileri sürülebileceği gibi, taraflarca ileri sürülmesi dahi, hâkim tarafından resen dikkate alınmalıdır.

Kooperatifler kanununun düzenlediği hususlarda açılacak tüm hukuk davalarında görevli mahkeme, tarafların tacir olup olmadıklarına veya parasal görev sınırına bakılmaksızın, ticari davalara bakmakla görevli asliye mahkemesidir (Koop. K. m. 99)¹⁸⁶.

Bu halde, yetkili ve görevli mahkeme kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesidir. Kooperatif merkezinin bulunduğu yerde Asliye Ticaret mahkemesi var ise dava bu mahkemede, yok ise, Ticaret mahkemesi sıfatıyla Asliye hukuk mahkemesinde görülecektir¹⁸⁷.

IV. Yargılama Usulü

Kooperatifler kanunu tarafından düzenlenen hususlara ilişkin açılan hukuk davalarında basit yargılama usulü uygulanır (Koop. K. m. 99/2)¹⁸⁸. Kooperatifle ilgili davaların kısa sürede sonuçlanmasını sağlama düşüncesi ile kooperatif ile ilgili davalarda bu yargılama usulü benimsenmiştir.

¹⁸⁵ “Kooperatifler Kanunu’nun 53/1 nci maddesinde, kooperatif genel kurul kararlarının iptal edilmesine ait davaların, kooperatif merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde açılacağı belirtilmiştir. Anılan kanun hükmündeki yetki kuralı kesin nitelikte bir yetki kuralıdır.” (Y.11.HD. 09.06.1997 tarih, E.1997/3801, K.1997/4426) Corpus.

¹⁸⁶ “Kooperatifler Kanunu’ndan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadığına bakılmaksızın ticari dava sayılır ve bu davalarda basit muhakeme usulü uygulanır ve kanun hükümleri karşısında açılan işbu davada Adli Yargı görevlidir.” (Y.11.HD. 23.03.2004 tarih, E.2003/8540, K.2004/2942) Corpus.

¹⁸⁷ “1163 S. Kooperatifler Kanunu’nun 99.maddesine göre, bu konuda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayıldığından mahkemece toplu ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerde görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu gözetilmeden görev yönünden dava dilekçesinin reddine karar vermek gerekirken esas hakkında hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” (Y.11.HD. 27.10.2003 tarih, E.2003/3388, K.2003/9974) Corpus.

¹⁸⁸ “1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 99/2. maddesi hükmüne göre Kooperatifler Kanunu’nun uygulanmasında doğan davalarda basit muhakeme usulü uygulanır. HUMK.nun 507 ve devamı maddeleri hükmüne göre, basit muhakeme usulünde, davacı tarafın kanıtlarını dava dilekçesine eklemesi ve bunların birer örneğinin karşı tarafa tebliğ edilmesini gerektirmektedir. Davalı tarafın cevap süresi de, mahkemece verildiği gibi 10 gün değil, ilk duruşma gününe kadardır.” (Y.11.HD. 14.09.2004 tarih, E.2003/12047, K.2004/8259) Corpus.

V. Teminat

Bozma davası açıldıktan sonra mahkeme, kooperatifin isteği üzerine muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını belirtmek mahkemeye aittir (Koop. K. m. 53/4).

Davalı kooperatif uğrayacağı muhtemel zararlarına karşılık teminat isteğini en geç ilk duruşmada, davanın esasına girilmeden önce mahkemeye bildirmelidir (HUMK. m. 98/1). Teminatın niteliği ve miktarı mahkemece belirlenir.

Kanun, yalnızca “davacı” tabirini kullanmış olmakla, teminat açısından, davanın kimler tarafından açıldığıнын önemi yoktur. Yönetim kurulu, yönetim kurulu üyeleri veya denetçilerden her biri tarafından açılan davalarda, kooperatifi temsil eden organ tarafından teminat gösterilmesi istenebilir.

VI. Hükümün İlanı

Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, Yönetim Kurulu tarafından usulen ilan olunur (Koop. K. m. 53/2). Kooperatifin diğer ilanları ne şekilde yapması gerekiyor ise bu ilanın da bu usul dairesinde yapılması gerekmektedir (Koop. K. m. 3/1, b.9, TTK. m.37/3).

İlanda, bozma davasının açıldığı hususu, açıldığı mahkeme ve dosya numarası, davacısı, davanın konusu ve duruşma gün ve saati bildirilir.

İlan edilmemiş olması sonuç açısından önem taşımaz. Ancak yasanın yüklediği görevi yerine getirmeyen yönetim kurulu üyeleri bu eylemleri nedeniyle sorumlu olacaklardır (Koop. K. m. 62/son, 98, TTK. m.336/1, b.5).

VII. Duruşma

Bozma davasının duruşmasına ancak, genel kurul tarihini kovalayan günden başlayarak bir aylık sürenin geçmesinden sonra başlanabilir (Koop. K. m. 53/4).

Örneğin, 20.05.2009 günü yapılan genel kurul toplantısı kararları aleyhine bozma davası 27.05.2009 günü açılmış ise, ilk duruşma için mahkemece verilebilecek gün 21.06.2009 dan önce olamaz.

Hak düşürücü süre içerisinde birden fazla bozma davası açılmış ise, bu davalar birleştirilerek görülür (Koop. K. m. 53/4)

Yasa koyucu bu düzenleme ile aynı genel kurulda alınan kararlar aleyhine açılacak birden fazla bozma davasının ayrı ayrı görülmesini veya farklı kararlar ortaya çıkmasını engellemek istemiştir¹⁸⁹.

VIII. Bozma Davasının Etki Ve Sonuçları

A. Alınan Kararlar Üzerindeki Etkisi:

Genel kurulda alınan kararların iptali amacıyla bozma davası açılmış olması dava konusu kararın icrasına engel olmaz. Bozma davasına rağmen yönetim kurulu alınan karar gereklerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Ancak mahkeme tedbiren, gerek tarafların isteği üzerine ve gerekse re'sen, yönetim kurulu ile denetçilerin görüşlerini aldıktan sonra dava konusu kararların icrasının durdurulmasına karar verilmesine karar verebilir¹⁹⁰ (Koop. K. m. 98, TTK. m. 382).

Mahkemece tedbiren yürürlüğü durdurulan kararlar tescil ve ilana tabi ise, sicil memuru inceleme yetkisini kullanmak sureti ile geçici tescil yapabilir (Koop. K. m. 98, TTK. m. 34/son).

Bozma davasına konu karar gereği 3. kişilerle yapılan işlemler kooperatifi bağlar.

Yine, geri bırakma kararı verilmedikçe, yönetim kurulu seçiminin iptaline yönelik bozma davası devam ederken yönetim kurulu üyeliği dava konusu olan üyenin yaptığı işlemler kooperatif için bağlayıcıdır.

Bozma davasını açan ortağın yargılama devam ettiği sürece ortaklık sıfatını sürdürmesi gerekir. Yargılama sırasında ortağın kooperatif

¹⁸⁹ “Kooperatif genel kurul kararlarının iptali için farklı mahkemelerde dahi olsa birden fazla iptal davası açılmış ise bunların birleştirilerek görülmesi 1163 S. Kooperatifler Kanunu’nun 53/4 maddesi gereğince zorunludur.” (Y.11.HD. 25.11.2002 tarih, E.2002/6165, K.2002/10790) Corpus.

¹⁹⁰ “İtiraz, aيداتların karara bağlandığı genel kurul kararlarının iptali hususunda dava açıldığına ve bu nedenle aidat istenemeyeceğine yöneliktir. İptal davası açılması tek başına genel kurul kararlarının uygulanmaması neticesini doğurmaz. Ancak, 1163 s. kanunun 98 nci maddesi yollamasıyla kooperatifler hakkında da uygulanması gereken TTK.nun 382 nci maddesi uyarınca mahkemece icranın geri bırakılmasına karar verildiğinde genel kurul kararlarının uygulanması geri bırakılabilir. Ancak itiraz yerinde ise ve genel kurul kararlarının icrasının geri bırakılması hususunda bir karar mevcut değil ise, alacak hesaplanmalı ve neticesine göre bir karar tesis edilmelidir.” (Y.11.HD. 25.04.2002 tarih, E.2001/11241, K.2002/3898) Corpus.

ortaklığından çıkması veya çıkarılması ya da ortaklık hakkını devretmesi halinde aktif husumet ehliyeti ortadan kalkacağından dava bu nedenle reddolunur. Davacının ölmesi halinde ise, ortaklık hakkı mirasçılara intikal edeceğinden, mirasçılardan davayı sürdürme hakları mevcuttur¹⁹¹.

B. Bozulabilir kararların doğrulanması

Bozma davası devam ederken, dava sonucu beklenmeden genel kurulca bozma davasına konu karardaki sakatlık halini gidermek için yeni bir karar alınarak eski kararın hükümsüz hale getirilmesine doktrinde “doğrulama” denilmektedir¹⁹².

Ancak dava konusu karar hakkında yeniden karar alınması davanın konusuz kalması sonucunu doğurmaz¹⁹³. Mahkemece davanın açıldığı tarihteki şartlara göre karar verilir.

C. Bozma hükmü

Mahkemece genel kurul kararları aleyhine bozma kararı verilmesi için kararın kanun, ana sözleşme veya iyiniyet kurallarına aykırı olduğunun ispat edilmesi gerekmektedir¹⁹⁴.

Bozulan kararın kooperatif açısından yararlı olması veya bozulması halinde kooperatifin zarara uğrayacak olması hususları mahkemece dikkate alınmaz.

Ancak, mahkeme, bozduğu kararın yerine yeni bir karar hükmedemez. Bozma kararı ile bozulan genel kurul kararı yok hale gelir. Mahkeme ilamı yalnızca bu hususu içerir.

¹⁹¹ Aksi görüş için bkz. ÇEVİK, s. 602.

¹⁹² “Genel kurulun önceki genel kurullarda alınan kararların aksini sonradan kararlaştırmasını önleyen bir kural mevcut değildir”

(Y.11.HD. 14.03.1986 tarih, E.1986/694, K.1986/1427), ÇEVİK, s.603.

¹⁹³ “Dava ... tarihinde yapılan genel kurul toplantısında alınan kararların iptali amacıyla ... tarihinde açılmıştır. Davanın açılmasından sonra ... tarihinde yapılan genel kurul toplantısında aynı konuda yeniden karar alınması davanın konusuz kalması sonucunu doğurmaz. Davacı taraf davadaki bir kısım taleplerinden vazgeçmediğine göre, mahkemece dava tarihindeki şartlara göre karar verilmek gerekir.”

(Y.11.HD. 12.05.1994 tarih, E.1993/4926, K.1994/4130) BATİDER, Haziran 1994, C.XVII, S.3, s.183, SAKA, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, İstanbul 2004, s.306.

¹⁹⁴ “1163 sayılı Yasa'nın 53/1 nci maddesine göre, usulüne uygun çağrılmayan ortağa genel kurul kararının yasaya, anasözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırı olduğu iddiasıyla iptal davası açma hakkı tanınmışsa sadece usulsüz çağrı, genel kurul kararının iptalini gerektirmez. Alınan kararın yasaya, anasözleşmeye veya iyiniyet kurallarına aykırı olarak alınmış olduğunun ispatı da gerekmektedir.” (Y.11.HD. 14.10.2003 tarih, E.2003/3141, K.2003/9363) Corpus.

İstisnai durum bilançonun tasdikine ilişkin kararların iptaline yönelik davalarda görülür. Bozma davasının konusu bilançonun tasdikine ilişkin ise, mahkemece bilirkişi incelemesi de yaptırılmak suretiyle hazırlanan rapor doğrultusunda bilançonun tasdiki kararı verebilir. Bozma kararı vererek bilançonun tasdik edilmesini hükmedemez.

D. Bozma Kararının Sonuçları

Aleyhine dava açılarak bozma kararı verilen genel kurul kararı artık alınmamış hale gelir ve uygulanamaz.

Yani, bozulmasına karar verilen genel kurul kararı geçmişe dönük olarak, alındığı tarihten itibaren ortadan kalkar. Mahkemenin bozma kararı bozucu yenilik doğuran kararlardandır. Böylece, bozulan karar hem geçmişe¹⁹⁵, hem de ileriye dönük olarak ortadan kalkar.

Ancak, yargılama esnasında, dava konusu karar uyarınca, iyiniyetli üçüncü kişilerin kooperatifle yaptıkları işlemlerden doğan hakları saklı kalır (Koop. K. m. 98, TTK. m. 321/4).

Bozma kararı tüm ortaklar için hüküm ifade eder (Koop. K. m. 98, TTK. m. 383). Bozma talebinin reddi halinde ise sonuç, yalnızca davanın tarafları açısından hüküm ifade eder (HUMK. m. 237).

E. Tescil ve İlan

Kooperatif yönetim kurulu, kararın bozulmasına dair ilamın bir suretini derhal ticaret siciline kaydettirmeye mecburdur (Koop. K. m. 98, TTK. m. 383).

Daha önce de belirttiğimiz üzere, bozulan karar tescil ve ilana tabi hususlardan ise, daha önce tescil ve ilan edilen kararın bozulmasına ilişkin karar da aynı şekilde tescil ve ilan edilir (Koop. K. m. 98, TTK. m. 33, 37/3).

F. Kötü Niyetle Bozma Davası Açanların Sorumlulukları

Bozma davası, genel kurul kararının, yukarıda belirtildiği üzere kanun, ana sözleşme veya iyiniyet kurallarına aykırı olduğu iddiasıyla

¹⁹⁵ “Üyeliğin tespiti ve kooperatif genel kurul kararlarının iptali hükümleri geçmişe etkili, bozucu yenilik doğuran kararlardır. Üyeliğin tespiti ve genel kurul kararlarının mahkeme kararı ile iptali sonucunda, genel kurul kararı hiç verilmemiş olur.”

(Y.11.HD. 13.05.2002 tarih, E.7184, K.11542) ÇELİK/LALE, s.594.

açılabilir. Davacının bozma davası açarken maddi bir çıkarının bulunduğunu ispatlaması gerekmez¹⁹⁶.

Her hak gibi bozma davası açma hakkı da dürüstlük kuralına uygun şekilde kullanılmalıdır (MK. m. 2/1). Hakkını sırf kooperatif veya diğer kooperatif ortaklarını zarara uğratmak amacıyla kullanan ortak, hakkın kötüye kullanılması yasağını ihlal ettiği gibi, sadakat yükümlülüğüne de aykırı davranmış olur¹⁹⁷ (BK. m. 96). Bozma davası açma hakkının kullanılmasında da bu kural geçerlidir.

Davacının bozma istemi ile kişisel çıkar gütmesi, dava açma hakkının kötüye kullanıldığı anlamına gelmez.

Ancak, kötü niyetle iptal davası açanlar, kooperatifin bu yüzden uğradığı zararlardan doğrudan, davacılar birden fazla ise, müteselsilen sorumlu olurlar (Koop. K. m. 98, TTK. m. 384).

Kötü niyetle dava açanların bu sorumluluğu, bozma davasının mahkemece reddi halinde söz konusu olacaktır. Buradaki kötü niyet, bozmayı gerektirecek sebeplerin olmadığını bildiği halde dava açmak demektir¹⁹⁸. Şu halde, dava açanların sorumlu tutulabilmeleri için öncelikle bozma davası reddedilmiş olmalı ve ikinci olarak bu davanın kötü niyetle açıldığı ispatlanmış olmalıdır¹⁹⁹. Moroğlu'na göre, "kötü niyetin ispatı çok zordur. kötü niyetle ya da kusurlu olarak dava açmak, Borçlar Kanununun 41. maddesi ve çoğu kez bu maddenin 2. fıkrası anlamında haksız eylemdir. Böyle bir haksız eyleme karşı ortaklığı, Borçlar Kanunu hükümleriyle korumak mümkün iken, sorumluluk için sadece köyü niyeti (kasdı) öngörerek, bu hükümlerden çok daha dar bir sorumluluk çerçevesi oluşturan 384. madde hükmü ile ortaklığın korunmak istenmesi, bizzatı bu koruma amacına aykırıdır"²⁰⁰.

Davacıların sorumluluğuna gidilerek istenecek zarar, dava nedeniyle kooperatifin uğradığı doğrudan zararlardır. Bozma davasına bakan mahkemece, bu zararın dava açıldıktan sonra davacı tarafından yatırılan teminattan karşılanmasına karar verilebilir (Koop. K. Md. 98, TTK. m. 381/4).

Zararın nitelik ve miktarını davada kooperatifi temsil eden organın ispatlaması gerekir. Uğranılan zararın sorumlulardan tahsil edilmesi isteğine ilişkin dava ayrı bir dava şeklinde açılır. Bozma davası içinde, teminatın

¹⁹⁶ SAKA, s.307.

¹⁹⁷ NOMER, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1999, s. 80.

¹⁹⁸ TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Açıklamalı Notlu ve Karşılaştırmalı Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat, İstanbul, 2000, s.156.

¹⁹⁹ ERİŞ, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995, s.500.

²⁰⁰ MOROĞLU, s.267.

davacıya ödenmemesi dışında, davacıların kötü niyetleri nedeniyle sorumlulukları hakkında bir karar verilmez.

Ayrıca, bozma davası nedeniyle ortaklar bireysel olarak zarar görmüşlerse, bu ortaklar da kötü niyetli davacının sorumluluğu uyarınca zararlarını davacılarından talep edebilirler.

SONUÇ

1. Kooperatif Genel Kurulu 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun “Kooperatif Organları” başlıklı 5. kısmında, 42-54 maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Kooperatif genel kurulu ile ortaya çıkan meselelerin çözümünde öncelikle Kooperatif ana sözleşmesi hükümlerine gidilecek, ana sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde Kooperatifler Kanunu hükümlerine bakılacaktır. Kooperatifler Kanununda hüküm bulunmayan hallerde ise, kanunun 98. maddesi uyarınca Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından kooperatifler için ana sözleşme örnekleri hazırlanmaktadır. Uygulamada bu ana sözleşme örnekleri olduğu gibi benimsenmekle birlikte, kooperatifin kuruluş aşamasında ya da daha sonra genel kurullarında yasaya, ahlak ve iyiniyet kurallarına aykırı olmamak kaydıyla kendine özgü değişiklikler yapılabilir.

2. Kooperatif genel kurulunu yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye memurları, azınlık veya ilgili bakanlık toplantıya çağırabilir.

Genel kurul yılda en az bir kez olağan olmak kaydıyla dilediği tarihte olağanüstü toplanabilir.

Genel kurulu toplantıya çağrı şekli kooperatif ana sözleşmesinde ve Kooperatifler Kanununda düzenlenmiştir.

Genel kurul toplantı tarihi, yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce ilgili Bakanlığa ve mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir.

Buna göre öncelikle gündemin oluşturulması gerekir. Gündem genel kurul toplantısının programıdır. Genel kurul toplantılarında “gündeme bağlılık” ilkesi geçerlidir. Buna göre, genel kurul toplantılarında, gündemde bulunmayan hususlar görüşülemez ve bu hususlarda karar alınamaz.

Toplantı gündemi, yönetim kurulu tarafından hazırlanır. Hazırlanan gündem, ortaklara gönderilen çağrı kağıdında yer alır. Kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10 unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmezden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde gündeme madde eklenebilir.

Kooperatif ortaklarından genel kurul toplantısında bulunanları gösterir listeye hazırun cetveli denilmektedir. Bu cetvel yönetim kurulunca toplantıdan önce hazırlanır, toplantı yerinin girişinde toplantıya katılan ortaklar veya temsilcileri tarafından imzalanır. Hazırun cetvelinin altı da

genel kurul başkanı ve bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır. Cetvel toplantı yerinde herkesin görebileceği bir yere asılır.

Kooperatifler Kanunu gereğince genel kurul toplantısı için ortaklara taahhütlü çağrı mektubu gönderilir ve usulünce ilan yaptırılır. Çağrı işlemlerinin toplantı tarihinden en az 15 gün önce tamamlanması gerekir. Yani davetiye, toplantıdan en az 15 gün önce ortağa gönderilmiş olmalıdır.

Çağrı usulüne uyulmaması halinde genel kurulda alınan kararların aleyhine bozma davası açılabilir. Çağrıda usulsüzlük yapılması iptal edilebilirlik yaptırımına tabidir. Ancak, tek başına çağrıdaki usulsüzlük, genel kurul kararlarının iptali nedeni değildir. İptali istenen genel kurul kararının aynı zamanda yasa, ana sözleşme veya iyiniyet kurallarına aykırı olması gerekir.

Ancak, kooperatifin bütün ortaklarının hazır bulunması halinde herhangi bir çağrı yapılmısa da genel kurul toplantısı yapılabilir. Buna doktrinde çağrısız genel kurul adı verilmektedir.

Genel kurul toplantısı kooperatif ana sözleşmesinde belirlenen yerde yapılır. Ana sözleşmede toplantı yeri belirlenmemiş ise, kooperatif merkezinin bulunduğu yerde toplantı yapılır.

Genel kurul her hesap devresinin sonundan itibaren 6 ay içinde ve yılda en az bir kez toplanmak zorundadır. Bu, olağan genel kurul toplantısıdır.

Ayrıca genel kurul, gerekli görülen hallerde olağanüstü olarak toplanır. Olağanüstü toplantı için yasada herhangi bir özel hüküm getirilmemiştir. Olağan genel kurul için olan düzenlemeler olağanüstü genel kurul için de geçerlidir.

Genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisinin bulunması zorunludur. Ancak, usulüne uygun müracaata rağmen temsilci, toplantı gün ve saatinde toplantı yerinde hazır bulunmaz ve beklenmesine rağmen gelmez ise, toplantı temsilcinin yokluğunda yapılabilir.

Bakanlık temsilcisinin görevleri kooperatifler kanunu ve ayrıntılı olarak, Kooperatif ve üst kuruluşların genel kurullarında bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve görevleri hakkında tüzükte düzenlenmiştir.

Ayrıca, genel kurulun sevk ve idaresini sağlamak üzere başkanlık kurulu oluşturulur. Başkanlık kuruluna başkanlık divanı veya divan başkanlığı da denilmektedir. Başkanlık kurulu başkan, katip ve oy toplayıcılardan oluşur.

Genel kurul toplantısına katılma ile oy kullanma her zaman aynı kimselerin hakkı olmayıp, katılma daha geniş bir kitleyi ifade eder. Buna göre, toplantıya kooperatif ortakları, varsa kooperatifin üyesi olduğu üst kuruluş temsilcisi, bakanlık temsilcisi, ortak olmayan denetçiler, kooperatif ortağı olan tüzel kişilerin temsilcileri, ortak olmayan temsilciler ve kooperatifin faaliyetleri ile ilgisi bulunan muhasebeci, mühendis, hukuk müşaviri gibi diğer kimseler katılabilir. Ancak oy kullanma hakkı yalnızca kooperatif ortakların ve ortakların yetkili temsilcilerine aittir.

3. Toplantının sevk ve idaresi kurul başkanı tarafından sağlanır. Toplantıda görüşmeler için istek sırasına göre başkan tarafından söz hakkı verilir. Toplantıda tüm görüşmeler ve oylamalar genel kurul katibi tarafından toplantı tutanağına geçirilir. Ayrıca, oylamada red oyu kullanarak muhalif kalan ortakların muhalefet şerhleri de genel kurul tutanağına kaydedilir.

Kural olarak, toplantı başladıktan sonra kesintisiz şekilde sona erdirilir. Ancak, Kanun veya ana sözleşmede yazılı şartların tam olarak yerine getirilmediğinin anlaşılması halinde toplantı eksikliklerin giderilmesi amacıyla bir başka güne ertelenebilir. Bilanço görüşmeleri esnasında çoğunluk ya da azınlık da talepte bulunmak suretiyle toplantının ertelenmesini sağlayabilir. Ayrıca, görüşmelerin bir günde tamamlanamaması halinde toplantıya ertesi günü devam etmek üzere ara verilebilir.

Genel kurul toplantılarında hesap ve bilançonun incelenerek genel kurulun ayrıntılı şekilde bilgilendirilmesi için hesap tetkik komisyonu da seçilebilir.

Genel kurulda kararların alınması ortakların kullandıkları oylarla sağlanır. Oy kullanma, tek taraflı irade açıklayıcı bir hukuki işlemdir. Şarta bağlı olarak oy kullanılamaz. Her kooperatif ortağının yalnızca bir oy hakkı vardır. Ortağın sahibi olduğu hisse sayısı önem taşımaz. Ortak ne kadar çok hisseye sahip olursa olsun yalnızca bir oy hakkı vardır.

Toplantıya katılamayacak durumda olan ortak bir başka ortağı temsilci olarak tayin edebilir. Ancak, eş ve birinci derece akrabalara ortaklık şartı aranmaksızın temsil yetkisi verilebilir. Ayrıca ortak sayısı 1.000'in üzerinde olan kooperatiflerde bir ortak en çok 9 olmak üzere birden fazla ortağı temsil edebilir.

Oy hakkı yalnızca ortaklara aittir. Oylama, işaretle, açık veya gizli şekilde yapılabilir. Ortağın kendisini, karı, koca, usul veya fürunu ilgilendiren veya kooperatif ile arasında şahsi bir işe veya davaya dair olan hususlarda oy kullanma hakkı yoktur. Yine yönetim kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyeleri kendilerinin ibralarına ilişkin oylamada oy kullanamazlar. Şartları oluşması halinde, ortak sayısı 1.000'in üzerinde olan kooperatiflerde mektupla veya belirli ortak gruplarının seçecekleri temsilcileri aracılığı ile oy kullanılması mümkündür.

Genel kurul, yasaya, ana sözleşmeye, ahlaka, kamu düzenine, kooperatifin amaç ve faaliyet konusuna aykırı olmamak kaydıyla dilediği kararı alabilir.

Genel kurul toplantısının yapılabilmesi ve karar alınabilmesi için yasa veya ana sözleşmede belirlenen yetersayıların sağlanması gerekir. Buna göre toplantının başlaması için kooperatife kayıtlı ortakların en az $\frac{1}{4}$ ünün asaleten ya da temsilen toplantı yerinde hazır bulunmaları gerekir. Karar alınması için ise, hazır bulunan ortakların yarısından bir fazlasının oyu gerekir. Bu, olağan karar yetersayıdır. Ancak, yasada, bazı kararların alınabilmesi için nitelikli karar yetersayı öngörülmüştür.

Genel kurulda alınan kararların bulunduğu toplantı tutanakları ticaret sicil memurluğunda tescil ve ticaret sicil gazetesinde ilan edilir. Kararlar, alındıkları tarihten itibaren hüküm ifade ederler. Tescil ve ilan kurucu olmayıp, açıklayıcı niteliktedir.

Genel kurul kararları toplantıya katısın veya katılmasın ya da lehte veya aleyhte oy kullanmış olsun, tüm ortaklar için hüküm ifade eder. Tezimizde ortaklar ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri açısından doğabilecek sonuçlar ayrı ayrı incelenmiştir.

4. Kooperatif genel kurul toplantısında alınan kararları beğenmeyen ortaklar kararların iptali için bozma davası açabilirler. Kararların mahkemece bozulabilmesi için Kooperatifler Kanunu m. 53 uyarınca kanuna, ana sözleşme hükümlerine ve iyiniyet esaslarına aykırı olmaları gerekir. Bazı kararlar alındıkları andan itibaren geçersizdirler. Mutlak butlan ile sakattırlar. Ölü doğmuşlardır. Kanunun emredici hükümlerine, kamu düzenine, genel ahlak ve adaba aykırı olan bu kararlar aleyhine bozma davası değil, geçersizliğin tespiti davası açılmalıdır. Bozma isteği eda davası yoluyla ortaya konulması gerekirken geçersizlik iddiası bir tespit davası yolu ile ileri sürülmelidir. Bazı genel kurul kararları ise nispi butlanla sakattırlar. Bu kararlar mahkemece iptal edilene kadar geçerliliklerini korurlar. Yasanın emredici nitelikte olmayan hükümlerine, ana sözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırı bu kararlar aleyhine ortaklar ile yönetim ve denetim kurulu üyelerinden her biri tarafından bozma davası açılmalıdır.

Bozma davası toplantıyı izleyen günden itibaren bir ay içinde açılmalıdır. Bu süre hak düşürücü süredir. Bir ay içinde aleyhine dava açılmayan ve nispi butlanla sakat olan genel kurul kararları kesinleşir. Tespit davası ilgili olan herkes tarafından açılabileceği halde bozma davası yalnızca ortaklar, yönetim ve denetim kurulları ile bu kurullarda bulunan her bir üye tarafından açılabilir. Bozma davaları, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesidir. Kooperatifler kanununda düzenlenen hususlara ilişkin davalarda basit yargılama usulü uygulanır. Bu yargılama usulünde yargılamaya adli tatilde de devam olunur ve yasadaki süreler işler. Bu davada kooperatifin istemi üzerine mahkemece doğacak muhtemel zararlar için davacıdan takdir edilecek bir teminat istenebilir. Bozma davasının açıldığı yönetim kurulu tarafından usulünce ilan olunur.

Bozma davasının açılmış olması, mahkemece icranın durdurulması yönünde tedbir kararı verilmemişse, aleyhine bozma davası açılan kararların uygulanmasını durdurmaz. Hatta, yönetim kurulu bu kararları uygulamakla görevlidir. Ancak, bozma davasını devamı sırasında genel kurul tarafından yeni bir karar alınarak bozma davasına konu kararlar hükümsüz hale getirilebilir. Buna doktrinde “doğrulama” adı verilmektedir. Kararın doğrulanması bozma davasının konusuz kalması sonucunu doğurmaz, mahkemece kararın alındığı tarih itibariyle karar verilir.

Mahkemece, genel kurul kararı hakkında bozma hükmü verilmesi halinde, bu karar yok hale gelir. Alındığı tarihten itibaren tüm hüküm ve sonuçları ile ortadan kalkar. Ancak, mahkemece bozulmasına karar verilen karar yerine genel kurul kararı yerine geçecek bir karar verilemez. Ancak bunun istisnası bilançonun tasdikine ilişkin davalarda görülür. Bilançonun tasdikine ilişkin bozma davasında uygun görülürse, mahkemece bilançonun tasdiki kararı verilebilir.

Bozma kararı yalnızca davacı açısından değil, tüm ortaklar için hüküm ifade eder. Bozma davasının reddi kararı ise yalnızca davacıları bağlar. Kararın bozulmasına ilişkin ilam kooperatif yönetim kurulu tarafından ticaret siciline kaydettirilir. Bozma ilamının konusu daha önce tescil ve ilan edilmiş bir husus ise, ilamın da aynı şekilde tescil ve ilanı gerekir. Bozma davasının reddi halinde, kooperatifin dava nedeniyle uğradığı zarar kötü niyetle dava açmış olması kaydıyla davacıdan, davacının biden fazla olması halinde müteselsilen davacılarından istenebilir. Ortaklar, dava nedeniyle bireysel olarak zarar görmüşler ise, aynı şekilde ortaklar da zararlarını talep edebilirler.

1163 sayılı Kooperatifler kanununda genel kurul, toplam 13 madde ile (m. 42-54) düzenlenmiştir. Kanununun 98. maddesi uyarınca kooperatifler

kanununda hüküm bulunmayan hallerde Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Nitekim bu tez çalışmasında çoğunlukla anonim şirketlerle ilgili eserlerden faydalanılmıştır.

5. Fikrimizce, kooperatifler kendine özgü yapıları nedeniyle ticaret şirketlerinden ayrıldığı ve Türk Ticaret Kanunundaki kooperatiflere ilişkin hükümler 1163 s.lı kanun ile ilga edilerek sırf kooperatiflere ilişkin yasa getirilmiş olmasına rağmen, bu yasada boşluk bulunan hallerde Türk Ticaret Kanununun Anonim şirketlere ilişkin hükümlere atıfta bulunulmuş olması yerinde olmayıp, kooperatiflerin ticaret şirketlerinden ayrılması düşüncesine aykırıdır.

Bu nedenle, uygulaması Türk Ticaret Kanununda düzenlenen bir çok şirket ya da başkaca yasalarda düzenlenen özel hukuk tüzel kişiliklerinden fazla olmasına rağmen kooperatiflerle ilgili düzenlemelerin ihtiyacı karşılayamadığı düşüncesindeyiz. Bu nedenle, kooperatifler ve kooperatif birlikleri ile ilgili tüm düzenlemelerin bir yasa çatısı altında düzenlenmesinin daha uygun olacağı görüşünderiz.

Nitekim uygulamada kooperatif genel kurullarının sıklıkla kulaktan dolma ve ezbere bilgilerle karar aldıkları, belki de mevzuat dağınıklığından kaynaklanan bilgi eksikliği nedeniyle yanlış uygulamalara gidildiği ve yargı denetiminin yeterince sağlanamadığı, bu şekilde bazı ortakların ya da ilgililerin hak kaybına uğradıkları görülmektedir.

Giriş kısmında da açıklandığı üzere, bu tez çalışması ile kooperatifin en yetkili karar alma organı olan genel kurulun çalışma ve karar alması ile ilgili bir rehber olması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- ARSLANLI, Halil Anonim Şirketler, C.II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul 1960.
- AYKAN, Filiz Kooperatif Üyelüğinden Çıkarılma Ve Çıkarılma Kararına İtiraz Davası, Ankara 2007.
- BALLAR, Suat Türk Dernekler Hukuku, Yenilenmiş 3. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1996.
- BOZTOSUN ODMAN, Ayşe Anonim Şirkette Genel Kurulun Çağrı Şekline Uyulmamasının Sonuçları Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C.I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007.
- CAN, Mustafa Erdem Kooperatif Ortaklığından Çıkma ve Çıkan Kişinin Hakları, Gazi Üniv. Huk. Fak. Dergisi, Haziran-Aralık 2007, C.XI, S.1-2, Ayrı Basım, 2009.
- ÇALIŞKAN, Merdan Kooperatif Genel Kurul Toplantısına Katılma Ve Oy Hakkı Bulunan Kimseler, Mali Çözüm Dergisi, S.91, 2009.
- ÇAMOĞLU, Ersin Toplantıya Katılanlar Cetvelinin Reis Tarafından İmzalanması Sorunu Ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik, İktisat ve Maliye Der.C.XXII, S.9, 1976.
- ÇEKER, Mustafa Anonim Ortaklıklarda Oy Hakkı ve Kullanılması, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2000.
- ÇELİK, Salih/LALE, Muktedir Özetli, İçtihatlı, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, Ankara 2006.
- ÇEVİK, Orhan Nuri Kooperatifler Hukuku Uygulaması Ve İlgili Mevzuat, Gözden Geçirilmiş Ve Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara 1999.
- ÇIKIN, T. Ayhan Kooperatiflerin Topluma Kattığı Değerler, İzmir2006.
<http://www.elelebizbize.com/t.ayhancikin/detay.php?id=45>. Erişim tarihi:01.07.2009.

- ÇÖKLÜ, Cafer Tayyar Son Yasa Değişiklikleri Işığında, Uygulamada Yapı Kooperatifleri, İstanbul 2001
- DOMANIÇ, Hayri Türk Ticaret Kanunu Şerhi II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul 1988.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan Kişiler Hukuku, C.I, Gerçek Kişiler, İstanbul 2001.
- ERİŞ, Gönen Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995
- ERİŞ, Gönen Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C.1, Ankara 1987
- ERİŞ, Gönen/ULUSOY, Yılmaz Kooperatifler Kanunu ve Vergilendirme, Ankara 1993.
- İMREGÜN, Oğuz Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul 1989.
- KAÇAK, Nazif Açıklamalı-İçtihatlı-Örneklerle Konut Yapı Kooperatifleri, 2. Baskı, Ankara 2002
- MOROĞLU, Erdoğan Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul 2004.
- MOROĞLU, Erdoğan Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2001.
- NOMER, Füsun Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1999.
- OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ Özer/OKTAY Saibe Kişiler Hukuku, Gerçek Ve Tüzel Kişiler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul 1999.
- POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, Güncellenmiş 9. Basıdan 10. Tıpkı Basım, İstanbul 2005.

- PULAŞLI, Hasan Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları, Ankara 1989.
- SAKA, Zafer Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, İstanbul 2004
- Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifler Kanununa İlişkin Bakanlık Görüşleri, Ankara 1993
- TEKİL, Fahiman Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1998
- TEKİNALP, Ünal Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TTK m.370) İktisat ve Maliye Der. C.XV, S.4
- TEOMAN, Ömer Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK 376), Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim, C.II (1982-2001), İstanbul 2001.
- TEOMAN, Ömer Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oydan Yoksunluğu, İstanbul 1983
- UÇAR, Bilal/İMAMOĞLU, A. Haydar Dernek, Kulüp ve Benzeri Tüzel Kişiler ve İlgili Özel Kişiler İçin En Son Yenilik ve Değişiklikleriyle Dernekler Hukuku, Açıklamalı, Gerekçeli, Mahkeme Karar Örnekli, Anayasa, Uluslararası Sözleşme, Kanun, Tüzük, Yönetmelik, Genelge ve Tüm İlişkili Hükümleriyle Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara 2001.
- YİĞİT, İlhan Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul 2005.
- CORPUS Corpus Hukuk ve Mevzuat Programı, Cd Medya Yazılım, Aralık 2009, Güncel 15.12.2009

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : Adil BİNGÖL

Doğum Tarihi ve Yeri : 28.10.1974/ISPARTA

Medeni Durumu : Evli

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Isparta Anadolu Lisesi.

Lisans Diploması : Dokuz Eylül Üniv. Hukuk Fakültesi.

Yükseklisans Diploması:

Tez Konusu : Türk Hukukunda Kooperatif Genel Kurulu

Yabancı Dil / Diller : İngilizce.

Bilimsel Faaliyetler

İş Deneyimi

Stajlar : Avukatlık stajı.

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Serbest Avukatlık Bürosu

Adres : Toros Mh. Atatürk Bulv. M. Aygün ap. K.3/9, Konyaaltı, Antalya.

Tel. no : 242.2298777